Siiri Salo

Hybridilainan sivuuttaminen siirtohinnoittelun erityiskysymyksenä

Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Talousoikeuden pro gradu -tutkielma
Kauppatieteiden maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO
Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö
Tekijä: Siiri Salo
Tutkielman nimi: Hybridilainan sivuuttaminen siirtohinnoittelun erityiskysymyksenä
Tutkinto: Kauppatieteiden maisteri
Oppiaine: Talousoikeus
Työn ohjaaja: Juha Lindgren
Valmistumisvuosi: 2025 **Sivumäärä:** 83

TIIVISTELMÄ:
Verotusmenettelylain (VML) 31 § uudistettiin vuonna 2022. Uudistuksen tavoitteena oli laajentaa siirtohinnoitteluoikaisusäännös mahdollistamaan liiketoimen sivuuttaminen ja korvaaminen toisella liiketoimella OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden kuvaamalla tavalla, sillä aiemmin oikeuskäytännössä oli katsottu, ettei VML 31 § sisältänyt sellaista valtuutusta, jonka nojalla veroviranomainen olisi voinut sivuuttaa liiketoimen ja korvata sen toisella markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Hybridilainat ovat yksityisoikeudellisesti vieraan pääoman ehtoisia rahoitusinstrumentteja, jotka kuitenkin nimensä mukaisesti yhdistelevät sekä oman että vieraan pääoman piirteitä. Siten hybridilainojen verokohteluun liittyy jännitteitä niiden yksityisoikeudellisen muodon ja tosiasiallisen taloudellisen sisällön välillä.

Tutkielmassa tarkastellaan veroviranomaisen mahdollisuuksia hybridilainan sivuuttamiseen ja uudelleenluokitteluun omaksi pääomaksi ennen ja jälkeen VML 31 §:n muutoksen. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, antaako vuonna 2022 uudistettu VML 31 § veroviranomaiselle mahdollisuuden hybridilainan sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun omaksi pääomaksi. Tutkimus toteutetaan oikeusdogmaattisena tutkimuksena, jossa tarkastellaan sekä voimassa olevaa että vanhentunutta sääntelyä siirtohinnoitteluoikaisun osalta. Lisäksi sivutaan de lege ferenda mahdollista siirtohinnoitteludirektiiviä sekä sen vaikutuksia OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden asemaan liittyen. Siirtohinnoittelun osalta tarkastellaan alan sääntelykehikkoa, sen oikeudellista pluralismia sekä tulkinnan oikeudellisia rajoituksia. Hybridilainojen osalta huomiota kiinnitetään rahoitusinstrumentin yksityisoikeudelliseen sisältöön sekä verotukselliseen luokitteluun.

Tutkielman johtopäätöksenä todetaan, että vaikka VML 31 §:n muutoksella sinänsä onkin laajennettu veroviranomaisen toimivaltaa siirtohinnoitteluoikaisujen suhteen, sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun mahdollisuuksiin tulee suhtautua käytännössä varovaisesti. Lakimuutoksen ei voida katsoa yksiselitteisesti laajentaneen hybridilainojen sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun mahdollisuuksia, vaan soveltamisala jää edelleen rajoitetuksi. Tähän vaikuttavat sekä suoraan VML 31 §:n sanamuodosta johtuvat syyt että hybridilainoihin liittyvä oikeuskäytäntö. Lakimuutoksen vaikutusten arviointi jää osin riippuvaiseksi oikeuskäytännön kehittymisestä, ja jatkotutkimukselle jää tarvetta erityisesti sen osalta, miten VML 31.3 §:n tiukat soveltamisedellytykset näyttäytyvät tulevaisuuden konkreettisissa soveltamistilanteissa.

AVAINSANAT: Siirtohinnoittelu, vero-oikeus, konsernin sisäinen rahoitus, verotusmenettelylaki

Sisällys

1 Johdanto 5

1.1 Tutkielman tausta 5

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset 8

1.3 Tutkimusmetodi ja tutkimusaineisto 9

1.4 Tutkielman rakenne 10

1.5 Tutkielmassa käytettävät käsitteet 11

2 Hybridilainat 12

2.1 Hybridilaina käsitteenä 12

2.2 Hybridilaina yhtiöoikeuden, kirjanpidon ja liiketoiminnan näkökulmasta 13

2.3 Hybridilaina verotuksessa – omaa vai vierasta pääomaa? 17

2.4 Hybridilainojen taloudellinen luonne 22

3 Siirtohinnoittelu 25

3.1 Siirtohinnoittelu käsitteenä 25

3.2 Markkinaehtoperiaate 26

3.3 Siirtohinnoittelun sääntely ja tulkinnan oikeudelliset rajoitukset 27

3.3.1 Kansallinen lainsäädäntö 31

3.3.2 EU-vero-oikeudellinen lainsäädäntö 33

3.3.3 Verosopimukset ja OECD:n malliverosopimus 35

3.3.4 OECD:n siirtohinnoitteluohjeet 40

4 Siirtohinnoitteluoikaisu 44

4.1 Uudelleenluonnehdinnan, sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun käsitteet 44

4.2 Siirtohinnoitteluoikaisu ennen VML 31 §:n muutosta 47

4.3 VML 31 §:n muutos 58

4.4 Siirtohinnoitteludirektiiviesitys 64

5 Näkökohtia siirtohinnoitteluoikaisun tekemiseen VML 31 §:n muutoksen jälkeen 70

5.1 VML 31 § veronkiertosäännöksenä 70

5.2 VML 28 §:n ja VML 31 §:n soveltamisesta 75

5.3 Hybridilainan sivuuttamisen edellytyksistä 81

6 Johtopäätökset 85

Lähteet 88

Virallislähteet 91

Oikeustapausluettelo 92

Kuviot

Kuvio 1. Siirtohinnoittelun oikeudellinen pluralismi 28

Taulukot

Taulukko 1. Oman ja vieraan pääoman verokohtelu konsernissa 18

Lyhenteet

BEFIT	Business in Europe: Framework for Income Taxation
BEPS	Base erosion and profit shifting
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (elinkeinoverolaki)
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PL	Suomen perustuslaki
VML	Laki verotusmenettelystä (verotusmenettelylaki)
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tausta

Siirtohinnoittelulla on keskeinen rooli kansainvälisessä yritysverotuksessa, ja sen vaikutukset yltävät laajalle aina yksittäisten yritysten tuloksista eri valtioiden verokertymiin. Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan konsernin sisäisten liiketoimien hinnoittelua. Kun samaan konserniin kuuluvat yritykset käyvät keskinäistä kauppaansa, ne käyttävät niin sanottuja siirtohintoja. Hinnoiteltavat liiketoimet voidaan jaotella neljään kategoriaan: tavarat, palvelut, aineettomat oikeudet ja rahoitusjärjestelyt. Siirtohinnoitteluun keskeisesti liittyvän markkinaehtoperiaatteen mukaan konsernin sisäisten liiketoimien tulisi tapahtua samoilla ehdoilla kuin mitä toisistaan riippumattomat osapuolet käyttäisivät vastaavassa tilanteessa.

Siirtohinnoittelun merkitys on tänä päivänä erityisen korostunut, sillä jopa 60 prosenttia maailmankaupasta käydään etuyhteysosapuolten välillä[1]. Oikeudenmukaisen verotuksen ja verotulojen jakautumisen kannalta on olennaista, että käytettävät siirtohinnat ovat markkinaehtoisia eivätkä johda yritysten tuloksen keinotekoiseen siirtämiseen eri valtioiden välillä. Siirtohinnoittelun avulla monikansalliset yritykset voivat harjoittaa verosuunnittelua ja pyrkiä optimoimaan konsernin kokonaistulosta verotuksen avulla[2]. Tähän liittyy myös tutkielmassa erityisesti tarkasteltavien hybridilainojen käyttö, joka voi osaltaan mahdollistaa veroetujen optimoinnin konsernin sisäisissä rahoitusjärjestelyissä.

Konsernin sisäinen rahoitus on siirtohinnoittelun osa-alueista erityisen haasteellinen, sillä rahoitusjärjestelyihin liittyy useita taloudellisia ja oikeudellisia näkökohtia. Erityisesti hybridilainoihin liittyy kysymyksiä niiden luonteesta ja vaikutuksesta verotukseen. Koska hybridilainat ovat nimensä mukaisesti eräänlaisia oman ja vieraan pääoman piirteitä

---

[1] Tirau, Cozma & Pantelescu 2022, s. 993

[2] Esimerkiksi Viertolan (2024) tutkimuksessa esitettiin aineistoa suomalaisten monikansallisten yritysten veromotivoituneesta siirtohinnoittelusta Suomesta viennissä. Siirtohinnoittelun veromotivoitunut käyttö ei rajoitu vain niin sanottuihin veroparatiiseihin, vaan sitä esiintyy laajalti myös muihin maihin suuntautuvissa transaktioissa. Viertola 2024, s. 35.

sekoittavia hybridejä, ne voivat saada eri valtioissa eri verokohtelun: toisessa maassa hybridilaina saatetaan katsoa velaksi ja toisessa omaksi pääomaksi[3]. Tämä mahdollistaa tilanteita, joissa konsernit voivat optimoida verojaan käyttämällä hybridilainoja rajat ylittävissä rahoitusjärjestelyissä.

Sekä hybridilainan käyttämisen että siirtohinnoittelun avulla on mahdollista harjoittaa verosuunnittelua ja toisaalta myös kiertää veroja. Kun otetaan huomioon, että siirtohinnoitteluoikaisua koskeva säännös voidaan luokitella veronkiertosäännösten erityisnormiksi[4], on selvää, että siirtohinnoittelun sääntely osaltaan rajaa mahdollisuuksia konsernin sisäiseen aggressiiviseen verosuunnitteluun[5]. Esimerkiksi VML 31 §:n muuttamista koskeneen hallituksen esityksen mukaan lakimuutoksen taustalla oli nimenomaan kansainvälisen veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun estäminen[6]. Myös tutkielmassa sivuttavan siirtohinnoitteludirektiiviesityksen perusteluissa on viitattu veron kiertämiseen ja aggressiiviseen verosuunnitteluun.[7] Direktiiviesityksen perusteluiden mukaan jäsenvaltioiden toisistaan poikkeavat siirtohinnoittelusäännökset mahdollistavat siirtohintojen manipuloinnin ja aggressiivisen verosuunnittelun.

Rajat ylittävissä siirtohinnoittelutilanteissa yritysten verosuunnittelukeinot ovat kansallisia tilanteita laajemmat, sillä kansallisten verosäännösten erot ja erilaiset verosopimukset tarjoavat mahdollisuuksia tulojen ja menojen kohdentamiseen verotuksellisesti edullisiin valtioihin, mistä veronsaajien näkökulmasta seuraa vajaaverotusta ja nollaverotusta. Velkarahoitus ja korkojen vähennysoikeuden hyödyntäminen ovat keskeisiä verosuunnittelun välineitä kansainvälisesti toimiville konserneille. Korkojen vähennysoikeutta hyödyntäville järjestelyille on tyypillistä, että velat pyritään painamaan konsernin sisäisten yritys- ja rahoitusjärjestelyiden avulla konsernirakenteen pohjalle (ns. *dept push down* -

[3] Johannesen 2014, s. 40
[4] Ks. esim. Lehtonen 2014, s. 187. Tutkielmassa asiaa käsitellään tarkemmin luvuissa 5.2 ja 5.3.
[5] Nykänen 2024, s. 10
[6] HE 188/2021 vp.
[7] Euroopan komissio 2023b, s. 2

järjestely), jolloin korot voidaan vähentää siellä, missä myös konsernin taloudellinen tulos syntyy[8].

Veron kiertämisestä puhuttaessa on olennaisen tärkeää hahmottaa laittoman veron kiertämisen ja laillisen verosuunnittelun välinen raja. Verolainsäädännössä ei ole erikseen määritelty verosuunnittelun käsitettä. Verosuunnittelun rajat voidaan määrittää veron kiertämisen käsitteen kautta, sillä sellaista toimintaa, joka ei ole veron kiertämistä tai verovilppiä, voidaan kutsua verosuunnitteluksi.[9] Verosuunnittelu on siis hyväksyttävää toimintaa, joka voidaan liittää erityisesti verovelvollisen valinnanvapauteen yritystoiminnassa ja muussa taloudellisessa toiminnassa. Yksityisoikeuden sallimissa rajoissa verovelvollinen on vapaa järjestämään tulonhankkimistoimintansa haluamallaan tavalla. On luonnollista ja täysin oikeutettua, että verovelvollinen pyrkii järjestämään toimintansa hänelle edullisimmalla tavalla, sillä verovelvollisella ei ole velvollisuutta maksaa enempää veroja kuin verolainsäädäntö edellyttää.

Veron kiertämisen ja verosuunnittelun yhteydessä voidaan puhua myös aggressiivisesta verosuunnittelusta. Aggressiivisella verosuunnittelulla viitataan tyypillisesti sellaiseen toimintaan, joka liikkuu laillisen verosuunnittelun ja laittoman veron kiertämisen välimaastossa.[10] Aggressiiviseen verosuunnitteluun liitetään myös verovelvollisuuden pienentäminen verojärjestelmän muotoseikkojen tai kahden tai useamman verojärjestelmän keskinäisten erojen avulla. Esimerkiksi korkojen vähennysoikeuden hyödyntäminen apuyhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen avulla voidaan luokitella aggressiiviseksi verosuunnitteluksi.

Yrityksen rahoitusmuodon valitseminen kuuluu verosuunnittelun keskeisiin elementteihin.[11] Verovelvollinen voi valita joko oman tai vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen sen mukaan, kumpi vaihtoehdoista on verotuksellisesti järkevää. Toisaalta tässäkin

---

[8] Nykänen 2016, s. 2
[9] Nykänen 2016, s. 3–4
[10] Nykänen 2016, s. 4
[11] Nykänen 2016, s. 3

yhteydessä on syytä huomauttaa, että yritykset eivät järjestä toimintaansa ainoastaan edullista verotusta tavoitellen, vaan rahoitusmuodonkin valintaan vaikuttavat myös muut liiketaloudelliset tekijät. Voidaan kuitenkin katsoa, että verosuunnittelullisesta näkökulmasta rahoitusmuodon valinnalla on merkitystä. Joissakin tapauksissa tiettyä rahoitusmuotoa voidaan hyödyntää myös verojen kiertämisen tarkoituksessa.

Suomessa siirtohinnoittelusääntelyä on kehitetty vastaamaan muuttuvaan verotusympäristöön. Merkittävin viimeaikainen muutos tapahtui vuonna 2022, kun siirtohinnoitteluoikaisua koskeva VML 31 § osin uudistettiin. Muutosten tavoitteena oli muuttaa säännöstä siten, että sitä voidaan soveltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa. [12] Uudistuksessa Suomen sisäinen lainsäädäntö saatettiin vastaamaan soveltamisalaltaan Suomen verosopimuksiin sisältyvää, OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan mukaista määräystä, joka mahdollistaa liiketoimen sivuuttamisen. Ennen muutosta oikeuskäytännössä oli epäselvyyttä siitä, millä perusteilla veroviranomainen saattoi tehdä siirtohinnoitteluoikaisuja. Kysymys näkyi muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2014:119. Ratkaisussa oli kyse siitä, mahdollistiko silloinen VML 31 § hybridilainan uudelleenluonnehdinnan omaksi pääomaksi. Ratkaisu loi pohjan myöhemmille lainsäädännöllisille muutoksille ja vaikutti osaltaan myös VML 31 §:n uudistamiseen.

Konsernin sisäinen rahoitus ja siihen liittyvät verosuunnittelun mahdollisuudet ovat huomionarvoisia, sillä niillä on suora vaikutus kansainväliseen verokilpailuun ja verotulojen jakautumiseen eri valtioiden välillä. Tämän tutkielman tavoitteena on tarkastella hybridilainojen sivuuttamisen oikeudellisia perusteita ja niiden vaikutusta veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa hybridilaina Suomessa VML 31 §:n uudistuksen jälkeen.

1.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten VML 31 §:n muutokset ovat vaikuttaneet Suomen veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa liiketoimi tilanteessa, jossa

[12] HE 188/2021 vp.

liiketoimi ei ole markkinaehtoinen. Tutkielmassa VML 31 §:n tarkastelu rajataan erityisesti etuyhteysosapuolten välisen hybridilainan sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun mahdollisuuksiin ennen ja jälkeen vuoden 2022 lakimuutoksen.

Koska hybridirahoitukseen ja sen markkinaehtoisuuden määrittämiseen liittyy läheisesti kysymys siitä, tulisiko hybridilaina katsoa pikemminkin oman kuin vieraan pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi, tutkielmassa tarkastellaan myös tätä kysymystä. Lisäksi selvitetään, miksi yrityksillä on intressi suosia hybridirahoitusta, vaikka sen verokohtelu saattaa joissakin tapauksissa olla epäselvää.

Tutkimuskysymykset voidaan kiteyttää seuraavasti:

1. Miten VML 31 §:n muutos on vaikuttanut veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa ja uudelleenluokitella hybridilaina omaksi pääomaksi?
2. Voidaanko hybridilaina uudelleenluokitella verotuksessa omaksi pääomaksi?
3. Miksi yritykset käyttävät hybridiehtoista rahoitusta?

1.3 Tutkimusmetodi ja tutkimusaineisto

Tutkimus on tarkoitus toteuttaa oikeusdogmaattisena eli lainopillisena tutkimuksena. Lainopillista tutkimusta voidaan toteuttaa tulkinnan, oikeusperiaatteiden punninnan ja systematisoinnin keinoin.[13] Tulkinnalla tarkoitetaan oikeussääntöjen sisällön selvittämistä. Punninnan avulla puolestaan voidaan selvittää, millainen ratkaisuarvo yksittäisellä oikeusperiaatteella on. Systematisoinnissa tutkitaan ja jäsennetään muun muassa oikeuden käsitteitä ja periaatteita.

Tutkimuksessa on tarkoitus keskittyä pääasiassa voimassa olevan oikeuden tulkintaan, mutta tutkimuskysymyksen asettelun takia huomiota on kiinnitettävä myös vanhentuneeseen oikeustilaan. Tulkinta kohdistuu erityisesti VML 31 §:n soveltamiseen ja veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa markkinaehtoperiaatteen vastainen hybridilaina

[13] Kolehmainen 2015, s. 7

ennen ja jälkeen vuoden 2022 lakimuutoksen mutta myös muihin siirtohinnoittelussa käytettäviin oikeuslähteisiin ja niiden vaikutukseen liiketoimen sivuuttamiseen. Tutkielmassa sivutaan myös veron kiertämistä koskevaa VML 28 §:ä, sillä ennen vuoden 2022 lakimuutosta etuyhteyslainan uudelleenluonnehdintaa on voitu harkita vain VML 28 §:n kautta[14].

Lisäksi tutkimuksessa on tarkoitus ottaa *de lege ferenda*[15] kantaa 12.9.2023 annettuun direktiiviesitykseen EU-valtioiden siirtohinnoittelusääntöjen yhdenmukaistamiseksi. Direktiiviesitys on verrattain uusi, mutta aihe on ehtinyt herättää jo jonkin verran keskustelua[16].

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielman tarkoituksena on selvittää veroviranomaisen mahdollisuuksia hybridilainan sivuuttamiseen ja uudelleenluokitteluun omaksi pääomaksi ennen ja jälkeen VML 31 §:n muutoksen. Ennen varsinaiseen tutkimuskysymykseen syventymistä luvussa 2 käsitellään hybridilainoihin ja niiden yksityisoikeudelliseen luonteeseen liittyviä seikkoja. Vastaavasti luvussa 3 tarkastellaan yleisemmällä tasolla siirtohinnoittelua. Lisäksi kiinnitetään huomiota siirtohinnoittelun sääntelyyn ja eri oikeuslähteiden tulkintaan liittyviin rajoituksiin.

Tutkimuskysymyksen luonteen vuoksi tutkielma etenee lainsäädännön näkökulmasta kronologisessa järjestyksessä siten, että luvussa 4 käsitellään ensin siirtohinnoitteluoikaisuun liittyvän käsitteistön kehitystä sekä veroviranomaisen mahdollisuuksia liiketoimen sivuuttamiseen vanhan VML 31 §:n perusteella. Tarkastelu rakentuu lakimuutosta edeltävän oikeuskäytännön tulkintaan. Tämän jälkeen luvussa 4 käsitellään vuoden 2022

---

[14] Ks. esim. Helminen 2018.
[15] Oikeuspoliittinen eli de lege ferenda -tutkimus keskittyy arvioimaan lainsäädännöllisiä malleja, joihin tuleva lainsäädäntö voisi perustua. De lege ferenda -tutkimuksessa aihetta voidaan lähestyä muustakin kuin oikeuslähdeopillisesta näkökulmasta, esimerkiksi yhteiskunnallisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan pohjalta. Ks. tarkemmin Kolehmainen 2015, s. 3.
[16] Ks. Helminen 2024.

lakimuutoksen tavoitteita ja sisältöä samoin kuin EU:ssa vireillä olevaa siirtohinnoittelu-direktiiviesitystä.

Luvussa 5 syvennytään voimassa olevan oikeuden tulkintaan ja uuden VML 31 §:n soveltamiseen liittyviin kysymyksiin. VML 31 §:ää tarkastellaan veronkierron estämisen näkökulmasta huomioiden myös veron kiertämistä koskeva VML 28 §:n yleislauseke. Huomiota kiinnitetään säännösten eroihin ja yhtäläisyyksiin sekä säännösten soveltamiseen VML 31 §:n muutoksen jälkeisessä oikeustilassa. Lisäksi tarkastellaan hybridilainan sivuuttamisen edellytyksiä uuden VML 31 §:n perusteella.

1.5 Tutkielmassa käytettävät käsitteet

Koska siirtohinnoitteluun liittyvässä käsitteistössä on tapahtunut tutkielman tarkastelun kohteena olevan ajanjakson sisällä joitakin muutoksia ja tarkennuksia, tutkielman aluksi on syytä selventää lyhyesti käytettäviä käsitteitä. Tehdessään siirtohinnoitteluoikaisun veroviranomaisen on mahdollista korvata verovelvollisen suorittama liiketoimi toisella liiketoimella. Tätä liiketoimen korvaamista toisella liiketoimella on nimitetty uudelleenluonnehdinnaksi (*recharacterisation)*.[17] Vuoden 2017 jälkeen uudelleenluonnehdinnan sijaan on käytetty korvaavaa käsitettä ”sivuuttaminen” (*non-recognition*). Uudelleenluonnehdinnan käsitettä ei tule sekoittaa liiketoimen tunnistamiseen (*delineating the actual transactions*).

Vaikka liiketoimen sivuuttamisesta on puhuttu vasta vuodesta 2017 alkaen, tutkielmassa on selvyyden vuoksi pyritty käyttämään termejä liiketoimen tunnistaminen ja sivuuttaminen, vaikka tarkasteltavaa oikeuskäytäntöä onkin myös tätä aiemmilta vuosilta. Uudelleenluokittelulla tarkoitetaan tutkielmassa vieraan pääoman ehtoisen hybridilainan luokittelemista verotuksessa omaksi pääomaksi.

[17] Raunio & Karjalainen 2018, s. 365

2 Hybridilainat

2.1 Hybridilaina käsitteenä

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella erityisesti hybridilainan sivuuttamisen mahdollisuuksia VML 31 §:n uudistuksen jälkeen. Ennen varsinaiseen tutkimuskysymykseen pureutumista on syytä tarkastella, millainen laina hybridilaina on yhtiöoikeuden ja kirjanpidon näkökulmasta, miksi hybridilainoja käytetään sekä sitä, millaisia verotuksellisia seuraamuksia hybridilainoilla on.

Hybridilainan käsitettä määriteltäessä on huomattava, ettei kyse ole legaalista, lakiin kirjatusta määritelmästä. Isomaa-Myllymäen ja Myllymäen mukaan hybridilaina tulisi ymmärtää ennen kaikkea eräänlaisena apukäsitteenä ja ilmiönä, joka syntyy yhtiöoikeudellisen ja kirjanpidollisen pääomarakenteen epäsymmetriasta ja normistojen erilaisista lähtökohdista sääntelylle[18]. Näitä seikkoja käsitellään alaluvussa 4.1. Toisaalta hybridilainan käsitettä voidaan lähestyä oman ja vieraan pääoman käsitteiden kautta, sillä hybridilaina on ehtojensa ja taloudellisten ominaisuuksiensa kautta niiden sekoitus[19].

Pelkästään sillä perusteella, että velkaa nimitetään hybridilainaksi, ei voida tehdä oikeudellisia päätelmiä tai esimerkiksi hahmottaa järjestelyn verotuksellisia seuraamuksia, joita käsitellään tarkemmin alaluvussa 4.2. Jotta hybridilainojen ymmärtäminen ilmiönä olisi mahdollista, on tiedettävä, millaisin edellytyksin yhtiöoikeudellisesti vierasta pääomaa oleva sijoitus voidaan merkitä tilinpäätöksessä omaksi pääomaksi.

---

[18] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 76
[19] Knuutinen 2015b, s. 112.

2.2 Hybridilaina yhtiöoikeuden, kirjanpidon ja liiketoiminnan näkökulmasta

Yleensä oman ja vieraan pääoman eroja on voitu pitää yhtiöoikeudellisesti selkeinä, mutta oman ja vieraan pääoman elementtejä yhdistävät hybridilainat sekoittavat osakeyhtiölain mukaista jakoa omaan ja vieraaseen pääomaan. Jotta hybridilainan luonne niin oikeudellisessa kuin taloudellisessakin mielessä on mahdollista hahmottaa, on ensin tarkasteltava oman ja vieraan pääoman eroavaisuuksia.

Knuutisen mukaan oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin on perinteisesti liitetty pääoman pysyvyyden kriteeri, sijoittajaa hyödyttävä rajoittamaton tuottopotentiaali sekä toisaalta niin pääomaan kuin tuottoonkin kohdistuva suurehko riski.[20] Sen sijaan vieraan pääoman ehtoinen velka on tavanomaisesti määräajaksi tai toistaiseksi myönnettyä, ja siitä maksetaan kiinteää tai viitekorkoon sidottua vaihtuvaa korkoa. Velkasijoittajan näkökulmasta tuottopotentiaali on siis rajallinen, mutta toisaalta hyötynä on osakkeenomistajaa parempi asema takaisinmaksujärjestyksen takia. Oman ja vieraan pääoman keskeinen ero on siis riski, joka yhtiöoikeudellisesti johtuu maksunsaantijärjestyksestä, jossa vieraan pääoman ehtoinen rahoittaja on oman pääoman ehtoista rahoittajaa vahvemmassa asemassa.

Koska pääomansijoitusten oikeudellinen luonne perustuu jaottelulle omaan ja vieraaseen pääomaan, myös hybridilainojen on oltava yhtiö- ja velvoiteoikeudelliselta muodoltaan joko omaa tai vierasta pääomaa, vaikka tosiasiassa hybridilaina yhdistääkin molempia pääomatyyppejä. Pääsääntöisesti hybridilainaksi luokiteltavassa velassa voidaan katsoa yhtiöoikeudellisesti olevan kyse vierasta pääomaa olevasta sijoituksesta, jolla on oman pääoman ominaisuuksia. On kuitenkin huomattava, että hybridilaina olisi

[20] Knuutinen 2015b, s. 114

mahdollista rakentaa myös osakkeen eli oman pääoman muotoon, mutta verotuksellisista syistä[21] näin ei käytännössä toimita[22].

Kirjanpidon näkökulmasta hybridilainan keskeisenä ominaisuutena voidaan pitää sitä, että yhtiöoikeuden näkökulmasta katsottuna velkaa oleva pääomansijoitus voidaan kuitenkin esittää tilinpäätöksessä omana pääomana[23]. Jotta tämä on mahdollista, hybridilainalta edellytetään perpetuaaliehtoisuutta eli eräpäivättömyyttä. IFRS-standardien (IAS 32) mukaisesti vain perpetuaaliehtoinen laina voidaan merkitä omaksi pääomaksi.[24] IFRS-standardien perusteella velan luokittelu hybridilainaksi ei siis edellytä esimerkiksi ehtoja velan viimesijaisuudesta maksunsaantijärjestyksessä, taikka sitä, että sille maksettavan koron suorittamista olisi jollakin tavalla rajoitettu. Isomaa-Myllymäen ja Myllymäen mukaan tällaiset ehdot ovat sinänsä hybridilainoille tyypillisiä, mutta ehtojen käyttäminen on perustunut pääasiassa muihin syihin kuin tietynlaisen kirjanpitokäsittelyn – tässä tapauksessa omaksi pääomaksi kirjaamisen – tavoittelemiseen. Velan viimesijaisuus ja koron maksamista koskevat rajoitukset pyrkivät ensisijaisesti turvaamaan muiden velkojien asemaa.

IFRS-standardit mahdollistavat myös eräiden vaihtovelkakirjalainan ehtoisten sijoitusten kirjaamisen omaksi pääomaksi tilinpäätöksessä.[25] Vaihtovelkakirjalaina voidaan kirjata omaan pääomaan kahdessa tilanteessa. Ensinnäkin vaihtovelkakirjalaina voidaan kirjata omaksi pääomaksi, kun vain ja ainoastaan velallisyhtiöllä on vaihtovelkakirjalainan ehtojen mukaisesti oikeus päättää siitä, maksetaanko velkapääoma ja korko velkojalle rahana

---

[21] Velalla on verotuksellisia etuja, jotka liittyvät korkomenojen vähennyskelpoisuuteen sekä korkotulojen verokohteluun ja lähdeveron välttämiseen kansainvälisissä tilanteissa. Vieraan pääoman käytöllä on siis verosuunnittelullisia etuja.

[22] Knuutinen 2015b, s. 114–115

[23] Aiemmin tämä on ollut mahdollista vain IFRS-standardien mukaan laaditussa tilinpäätöksessä, mutta vuoden 2016 lakimuutosten jälkeen myös KPL 5:5 c on mahdollistanut OYL 12 luvussa tarkoitetun pääomalainan merkitsemisen tilinpäätöksessä omaksi pääomaksi. KPL 5:5 c tosin edellyttää, että pääomalainan on oltava ehdoiltaan oman pääoman luonteinen siten kuin IAS-asetuksella hyväksytyissä tilinpäätösstandardeissa omaan pääomaan luettavilta standardeilta edellytetään. Ks. tarkemmin: Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 47–63.

[24] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 53–54

[25] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 54–57

vai muutetaanko tehty sijoitus oman pääoman ehtoiseksi (käänteinen vaihtovelkakirjalaina, *reverse convertible*). Toisekseen vaihtovelkakirjalaina voidaan kirjata omaksi pääomaksi, kun velkapääoma ja korko muunnetaan automaattisesti oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi (velvoittava vaihtovelkakirjalaina, *mandatory convertible*). Isomaa-Myllymäen ja Myllymäen mukaan näiden velkakirjalainatyyppien voidaan kuitenkin katsoa olevan vain perpetuaaliehtoisen velan erityistapauksia, sillä vaihto-oikeuden käyttämisen seurauksena vaihtovelkakirjalaina muuttuu oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi, jolloin kyseessä on perpetuaaliehtoinen sijoitus. Tavallinen vaihtovelkakirjalaina ei siis voi olla hybridilaina, jos se ei ole perpetuaaliehtoinen velka.

Liiketoiminnan näkökulmasta hybridi-instrumenttien kuten hybridilainan käyttäminen yrityksen rahoittamisessa liittyy erityisesti korkojen ja osinkojen erilaiseen verokohteluun ja siten verosuunnitteluun konsernirakenteisessa yhtiössä, jossa voidaan hyödyntää konsernin sisäistä rahoitusta. Vieraan pääoman tuotto eli korko on korkoa maksavan osapuolen verotuksessa vähennyskelpoinen, ja koronsaaja ei yleensä kansainvälisissä tilanteissa joudu maksamaan veroa koronmaksajan asuinvaltioon.[26] Korkoja siis verotetaan pääasiassa vain korkoa saavan konserniyhtiön asuinvaltiossa. Oman pääoman tuotto eli osinko puolestaan ei ole maksajan verotuksessa vähennyskelpoinen, ja osingonsaajalta saatetaan periä veroa asuinvaltion lisäksi myös lähdevaltiossa.

Korkojen ja osinkojen verotuksen erojen merkitys sekä verosuunnittelumahdollisuudet korostuvat siis eri valtioissa asuvien emo- ja tytäryritysten verotuksessa, kun tarkoituksena on minimoida koko konsernin verotusta.[27] Esimerkiksi tytäryhtiön voittoja voidaan kotiuttaa emoyhtiöön koron muodossa. Kun emoyhtiö rahoittaa ulkomaista tytäryhtiötään vieraalla pääomalla, tytäryhtiö maksaa emoyhtiölle korkoa, joka on tytäryhtiön asuinvaltion verotuksessa vähennyskelpoista ja jota verotetaan emoyhtiön tulona ainoastaan emoyhtiön asuinvaltiossa. Voittojen kotiuttaminen korkotulojen muodossa on

[26] Helminen 2025, s. Korkovähennysten rajoittaminen > Korkojen ja osinkojen erilainen verokohtelu > Verotus
[27] Helminen 2025, s. Korkovähennysten rajoittaminen > Korkojen ja osinkojen erilainen verokohtelu > Konsernit

erityisen edullista silloin, kun tytäryhtiön asuinvaltion verokanta on korkeampi kuin emoyhtiön asuinvaltiossa. Koron avulla voidaan minimoida verotusta tytäryhtiön asuinvaltiossa ja siirtää sitä emoyhtiön asuinvaltioon, jossa verotus on keveämpää. Kun osinko puolestaan ei ole vähennyskelpoista maksajalle, ja osingosta yleensä myös peritään lähdevero, omaa pääomaa käyttämällä verotusta voidaan vastaavasti painottaa tytäryhtiön asuinvaltioon ja samalla minimoida emoyhtiön verotusta sen asuinvaltiossa.

Valinnoilla vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen käyttämisen välillä voidaan siis vaikuttaa siihen, että korkomenot tulevat vähennettäviksi siinä valtiossa, jossa hyöty on verotuksellisesti suurin.[28] Korkotulot puolestaan voidaan kerätä siihen valtioon, jossa korkotulot ovat verovapaita. Tulojen lopullinen kotiuttaminen on mahdollista toteuttaa suorasijoitusosinkona[29], joka voi edullisimmillaan olla verovapaata emoyhtiön asuinvaltiossa etenkin verosopimustilanteissa. Edellä esitettyä voidaan havainnollistaa seuraavan taulukon avulla:

Taulukko 1. Oman ja vieraan pääoman verokohtelu konsernissa (Helminen, 2023).

	Emoyhtiön asuinvaltio	Tytäryhtiön asuinvaltio
Oma pääoma	verovapaa osinkotulo	vähennyskelvoton osinko
Vieras pääoma	veronalainen korkotulo	vähennyskelpoinen korko

Edellä esitetyt verotuksen eroavaisuudet vieraan ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen käyttämisen välillä ovat johtaneet kansainvälisissä konserneissa myös alikapitalisointiin (*thin capitalization*) eli tilanteeseen, jossa emoyhtiö rahoittaa tytäryhtiötään korostuneesti vieraalla pääomalla oman pääoman sijaan.[30] Vieraan pääoman käyttämiseen

[28] Helminen 2025, s. Korkovähennysten rajoittaminen > Korkojen ja osinkojen erilainen verokohtelu > Konsernit
[29] Suorasijoitusosinko eli osinko, joka on maksettu keskenään omistussuhteessa olevien yritysten välillä. Osingon saavan yhtiön tulee omistaa osinkoa jakavasta yhtiöstä vähintään viisi prosenttia. Ks. esim. HE 14/2024 vp, s. 5.
[30] Helminen 2025, s. Alikapitalisointi

liittyvistä hyödyistä voidaan pyrkiä hyötymään myös epäsuorasti antamalla lainoja samaan konserniin kuuluvien konserniyhtiöiden välillä (back-to-back-rahoitus).

On kuitenkin huomattava, että yritysten tekemiä liiketaloudellisia päätöksiä ohjaavat myös ja ennen kaikkea verotuksesta riippumattomat syyt. Isomaa-Myllymäki ja Myllymäki ovatkin tuoneet esiin, että hybridilainan ehtoisen rahoituksen valitseminen perustuu yleensä muihin kuin verotuksellisiin syihin.[31] Hybridilaina on yrityksille useimmiten yhtiöoikeudellista oman pääoman ehtoista sijoitusta edullisempi rahoitusmuoto, sillä esimerkiksi hybridilainan ottaminen ja takaisinmaksaminen on oman pääoman ehtoisen sijoituksen tekemistä joustavampaa. Hybridilaina ei myöskään johda osakkeenomistajien omistuksen laimentumiseen toisin kuin oman pääoman ehtoinen sijoitus. Lisäksi Isomaa-Myllymäki ja Myllymäki nostavat esiin kirjanpitoon liittyvät edut. Kuten edellä on todettu, hybridilaina luetaan kirjanpidossa omaan pääomaan. Tällä on useimmiten positiivinen vaikutus tilinpäätöksen antamaan kuvaan yrityksen tilasta.

2.3 Hybridilaina verotuksessa – omaa vai vierasta pääomaa?

Jotta hybridilainan käyttämisen veroseuraamukset voidaan ymmärtää, on ensin hahmotettava, kuinka vero-oikeudelliset oikeusvaikutukset muodostuvat. Verotuksen pääsäännön mukaan yksityisoikeudellinen käsite – tämän tutkielman tapauksessa hybridilaina, joka yhtiöoikeudellisesti on vieraan pääoman ehtoinen sijoitus – otetaan sellaisenaan verotuksen perusteeksi.[32] Yksityisoikeudellinen tosiseikasto (tässä tapauksessa hybridilainan käyttäminen yrityksen rahoittamisessa) ja siitä johtuvat oikeusvaikutukset muodostavat vero-oikeudellisen tosiseikaston, jolle verolainsäädäntö määrää oikeusvaikutuksen eli veroseuraamukset, kuten Räbinä esittää. Koska verotuksen lähtökohtana on pääsääntöisesti oikeustoimen yksityisoikeudellinen luonne, hybridilainaa pidetään verotuksessa vieraana pääomana riippumatta siitä, että kirjanpitolaki mahdollistaa hybridilainan kirjaamisen omaksi pääomaksi tilinpäätöksessä. Kuitenkin tilanteessa, jossa

[31] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 74–75
[32] Räbinä 2022, s. 392

veroviranomainen siirtohinnoitteluoikaisua tehdessään sivuuttaisi ja uudelleenluokittelisi hybridilainan, kyse olisi uudelleenluokittelusta omaksi pääomaksi.

On huomattava, että verolainsäädäntöön ei sisälly määritelmää siitä, milloin kyseessä on vieras tai oma pääoma, eikä verolainsäädännössä ole erikseen eritelty joko vieraana tai pääomana pidettäviä eriä.[33] Tästä huolimatta jaottelulla vieraan ja oman pääoman välillä on vero-oikeudessa suuri merkitys. Verolainsäädännössä jaottelua omaan ja vieraaseen pääomaan hyödynnetään erityisesti määriteltäessä pääoman käytöstä maksettavan korvauksen verokohtelua[34], kuten myös edellä luvussa 4.1 havaittiin. Pääoman käytöstä maksettava korvaus on käsitteellisesti joko korkoa (vieraan pääoman tuotto) tai osinkoa (oman pääoman tuotto)[35].

Verolainsäädäntö ei määrittele myöskään koron ja osingon käsitteitä, joten määritelmät on johdettava yksityisoikeudellisen tosiseikaston avulla.[36] Verotuksessa korkona pidetään siis sellaista suoritusta, joka yksityisoikeudellisesti on korkoa, ja vastaava pätee myös osinkoon. EVL 7 §:n mukaisesti vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet *menot ja menetykset*[37]. Korko ei sisälly menon käsitteeseen, joten se ei ole yleissäännöksen perusteella verotuksessa vähennyskelpoinen. Korko on kuitenkin säädetty erikseen vähennyskelpoiseksi EVL 18.1 §:n 2 kohdassa, jonka mukaan elinkeinotoiminnasta johtuneen velan korko on vähennyskelpoinen myös silloin, kun korko riippuu liikkeen tuloksesta. Sen sijaan osinkoa ei elinkeinoverolaissa ole säädetty erikseen vähennyskelpoiseksi, joten se on verotuksessa vähennyskelvoton. Jaottelulla omaan ja vieraaseen pääomaan on merkitystä myös pääomasta maksettavan korvauksen saajan verokohtelussa. Osinko voi tiettyjen edellytysten täyttyessä

[33] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 45
[34] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 64–65
[35] Helminen 2025, s. Vieraan ja oman pääoman tuotto
[36] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 65
[37] Meno syntyy, kun yritys hankkii tuotannontekijöitä tuotannontekijämarkkinoilta. Pääoman käytöstä maksettu korvaus eli korko ei siten sisälly menon käsitteeseen. Menetyksen käsite puolestaan tarkoittaa arvonalentumista. Ks. menon ja menetyksen käsitteistä tarkemmin: Kukkonen & Walden 2020, s. 95.

olla saajayhtiölleen verovapaata tai osittain veronalaista tuloa EVL 6 a §:ssä säädetyllä tavalla. Sen sijaan korkotulot ovat saajalleen pääsääntöisesti veronalaista tuloa.

Vaikka pääomansijoituksen verokohtelu pääasiassa määräytyykin edellä kuvatusti yksityisoikeudellisen luonteen perusteella, tietyin edellytyksin tästä vero-oikeuden ja yksityisoikeuden sidoksesta voidaan poiketa. Räbinän mukaan nämä poikkeustilanteet voidaan jaotella seuraavalla tavalla:

1. verolainsäädännössä säädetään käsitteestä nimenomaisesti yksityisoikeudesta poiketen;
2. verolakia tulkitaan normaalitulkinnan periaatteella verolain tarkoitusperistä käsin; tai
3. verotusratkaisua tehtäessä sovelletaan veron kiertämistä koskevaa säännöstä, jolloin yksityisoikeudellinen muoto jätetään verotuksessa huomioon ottamatta, se sivuutetaan tai korvataan tai siitä muutoin poiketaan[38].

Tutkielman aihepiirin kannalta mielenkiintoisin poikkeamistilanne löytyy 3. kohdasta, joka siis käytännössä edellyttää VML 28 §:n soveltamisedellytysten täyttymistä. Hybridilainan tapauksessa se on myös ainoa mahdollinen poikkeamistilanne, sillä 1. kohdan mukainen poikkeaminen ei ole mahdollinen siitä syystä, ettei verolainsäädännössä ole nimenomaista sääntelyä hybridilainan, koron tai osingon käsitteestä, kuten edellä tutkielmassa on kuvattu. Myöskään 2. kohdan mukainen tilanne, jossa verolakia tulkittaisiin normaalitulkinnan periaatteella verolain tarkoitusperistä käsin ei ole mahdollinen, sillä EVL 18.1 §:n 2 kohdan normaalitulkinnan ei ole katsottu mahdollistavan poikkeamista koron tai vieraan pääoman yksityisoikeudellisesta luonteesta[39].

Koska verolainsäädäntö ei määrittele hybridilainan käsitettä eikä hybridilainaksi luokiteltavien pääomansijoitusten verokohtelua, joudutaan viime kädessä tukeutumaan oikeuskäytännöstä ilmeneviin periaatteisiin. Hybridilainoja koskeva oikeuskäytäntö on osittain

[38] Räbinä 2022, s. 393
[39] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 67.

julkaisematonta, mutta Isomaa-Myllymäki ja Myllymäki ovat tarkastelleet hybridilainojen verotuksellista arviointia keskusverolautakunnan ratkaisun KVL 57/2009, korkeimman hallinto-oikeuden julkaisemattoman ratkaisun KHO 1995 taltio 3932 ja aiemmin tässäkin tutkielmassa käsitellyn korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisun KHO 2014:119 valossa[40].

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisussa KVL 57/2009 oli kyse joukkovelkakirjalainan koron vähentämisestä. Ratkaisun lyhennelmä on seuraavanlainen:

> A Oy aikoi laskea liikkeeseen eräpäivättömän joukkovelkakirjalainan vahvistaakseen yhtiön pääomarakennetta. Liikkeeseenlaskijalla oli kuitenkin oikeus lunastaa laina takaisin tietyn ajan kuluttua liikkeeseenlaskupäivästä. Joukkovelkakirjalainoja tarjottiin merkittäväksi institutionaalisille sijoittajille ja yksityishenkilöille. Joukkovelkakirjalainan ehtojen mukaan merkitsijöille ei muodostunut mitään oikeuksia yhtiöön eikä velkakirja ollut vaihdettavissa yhtiön osakkeisiin. Velalle maksettava markkinaehtoinen korko oli kiinteä vuosikorko lainan pääomalle. Velkakirjan ehtojen mukaan liikkeeseenlaskijalla oli oikeus siirtää kertyneen koron maksamista. A Oy:n joukkovelkakirjalainalle maksama korko katsottiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi vähennyskelpoiseksi koroksi. Korko oli mainitun lain 23 §:n mukaan sen verovuoden kulua, jolta se suoritettiin.

Kyseessä oli siis perpetuaaliehtoinen velka, ja velalle maksettu korko katsottiin verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Perpetuaaliehtoisuuden lisäksi lainaan ei liittynyt muita oman pääoman piirteitä. On myös huomattava, että Isomaa-Myllymäen ja Myllymäen mukaan velallisen takaisinmaksuoptio osaltaan myös vähensi perpetuaaliehtoisuudesta johtuvaa oman pääoman luonteisuutta[41].

---

[40] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 70–74
[41] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 71

Korkeimman hallinto-oikeuden julkaisemattomassa ratkaisussa KHO 1995 taltio 3932 osakeyhtiö oli ottanut vuoden 1978 osakeyhtiölain mukaisen pääomalainan ehtoisen vaihtovelkakirjalainan, jonka laina-aika oli 50 vuotta.[42] Koska velallisyhtiöllä oli oikeus pidentää laina-aikaa ja muuttaa velka eräpäivättömäksi, voidaan katsoa kyseessä olleen perpetuaaliehtoinen velka. Tällaisellekin pääomalainalle maksettua korvausta pidettiin verotuksessa vähennyskelpoisena korkona.

Isomaa-Myllymäen ja Myllymäen mukaan ratkaisu KHO 2014:119 vahvistaa edellä mainittujen ratkaisujen perusteella johdettavan päätelmän, että velan perpetuaaliehtoisuus tai pitkä laina-aika ei johda velan luokitteluun omaksi pääomaksi verotuksessa.[43] Kahdesta muusta tapauksesta poiketen ratkaisussa KHO 2014:119 velan oman pääoman luonteisuutta lisäsi velan vakuudettomuus sekä se, että hybridilainan korko pääomitettiin. Toisaalta tässäkin tapauksessa velallisen takaisinmaksuoptio osaltaan vähensi velan oman pääoman luonteisuutta. Isomaa-Myllymäki ja Myllymäki ovat vielä kiinnittäneet erityistä huomiota siihen, että ratkaisussa nimenomaisesti todettiin, että kyseessä oli IFRS-standardien mukainen tilinpäätöksessä omana pääomana esitettävä hybridilaina. Mikään edellä mainittu seikka ei kuitenkaan johtanut siihen, että hybridilaina olisi verotuksessa luokiteltu omaksi pääomaksi.

Edellä käsitellyn perusteella voidaan siis muodostaa vahva johtopäätös siitä, että hybridilaina on yksityisoikeudellisen muotonsa mukaisesti vierasta pääomaa verotuksessa. Perpetuaaliehtoisuus tai muut oman pääoman luonteisuutta lisäävät seikat eivät johda siihen, että hybridilaina luokiteltaisiin verotuksessa vieraan pääoman sijaan omaksi pääomaksi. Vuoden 2017 oikeustilassa Isomaa-Myllymäki ja Myllymäki ovat katsoneet, että oikeuskäytännön perusteella hybridilaina voitaisiin verotuksessa luokitella omaksi pääomaksi vain VML 28 §:n veronkiertosäännöksen soveltamisen edellytysten täyttyessä[44]. Jäljempänä tutkielman luvussa 5 tullaan tarkastelemaan, edellyttääkö hybridilainan

[42] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 71
[43] Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 73
[44] Ks. tarkemmin Isomaa-Myllymäki & Myllymäki 2017, s. 74

uudelleenluokittelu etuyhteystilanteessa edelleen VML 28 §:n soveltamisedellytysten täyttymisen, vai voidaanko hybridilaina verotuksessa katsoa omaksi pääomaksi VML 31 §:n nojalla.

2.4 Hybridilainojen taloudellinen luonne

Siirtohinnoitteluun sekä mahdolliseen siirtohinnoitteluoikaisuun ja hybridilainan uudelleenluokitteluun omaksi pääomaksi liittyy olennaisesti kysymys hybridilainan taloudellisesta luonteesta. Pääsääntöisesti verotuksen perusteeksi otetaan verovelvollisen toimenpiteet sellaisenaan ilman, että niitä arvioitaisiin toteutuksesta poikkeavalla tavalla esimerkiksi tarkoituksenmukaisuuden tai todellisen luonteen näkökulmasta[45]. Verotuksen peruste on pääsääntöisesti siis tehdyn oikeustoimen yksityisoikeudellinen käsite.

Toisaalta on huomattava, että verotuksessa ei tukeuduta yksinomaan oikeustoimen muotoon, vaan viime kädessä oikeustoimen todellinen sisältö ratkaisee. Knuutinen kuvaa verotuksen yhteydessä tehtävää arviointia normien ja faktojen suhteeksi.[46] Arviointia tehdään siis todellisten faktojen eikä esimerkiksi pelkän asiakirjan otsikon perusteella. On myös huomattava, ettei tällainen oikeustoimen tosiasiallisen sisällön selvittäminen liity ainoastaan siirtohinnoitteluun vaan ylipäätään verotuksen esitoimiin. Siten kyse ei vielä ole sivuuttamisesta ja uudelleenluokittelusta, vaan tosiasiallisen yksityisoikeudellisen sisällön selvittämistä.

Hybridilainan muodon ja sisällön välistä arviointia on siis tehtävä sen suhteen, millaisista ehdoista oikeudellisesti on sovittu (muoto), ja toisaalta millaisia taloudellisia vaikutuksia sopimuksella on (sisältö). Käsitteen ”taloudellinen luonne” voidaan siis käsittää viittaavan taloudellisiin vaikutuksiin, joita tehdyllä rahoitussopimuksella todellisuudessa on. Pelkän rahoituksen juridisen muodon tarkastelemisen sijaan on kiinnitettävä huomiota lainan ehtoihin eli ”taloudelliseen luonteeseen”. Kuten voidaan havaita, ei ole täysin

[45] Knuutinen 2015b, s. 115
[46] Knuutinen 2015b, s. 115

selvää, mihin taloudellisella luonteella kulloinkin halutaan viitata ja toisaalta millaisen taloudellisen luonteen voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen.

Käsitteen käyttö etuyhteyslainan markkinaehtoisuuden arvioinnissa onkin herättänyt kirjallisuudessa aiheellista kritiikkiä. Isomaa-Myllymäen mukaan markkinaehtoisuuden arviointi perustuu empiiriseen tietoon markkinaehtoisesta käyttäytymisestä, eikä etuyhteyslainan oman tai vieraan pääoman ominaisuuksien tai taloudellisen luonteen arviointiin.[47] Taloudellisen luonteen käsite on harhaanjohtava, sillä oman ja vieraan pääoman käsitteet ovat pääasiassa juridisia.

Knuutinenkin on kyseenalaistanut taloudellisen luonteen arvioinnille annetun aseman siirtohinnoittelussa ja viittaa myös oman ja vieraan pääoman erotteluun.[48] Knuutisen mukaan taloudellisesta näkökulmasta katsottuna oman ja vieraan pääoman erottaa ”vain yksi relevantti kriteeri eli riski”. Mikäli halutaan tarkastella hybridilainan taloudellista luonnetta, edellyttäisi tämä Knuutisen mukaan riskin kvantitatiivista arviointia. Kun vielä otetaan huomioon eri pääomamuotojen verotukselliset erot sekä verotuksessa käytettävä erillisyhtiöperiaate, päädytään tilaan, joka on ristiriidassa rahoitusteorian kanssa. Knuutinen kysyykin aiheellisesti, miten tällaisessa tilanteessa voidaan löytää jonkinlainen taloudellinen sisältö, kun sitä ei voida perustaa rahoitusteorialle.

Joka tapauksessa taloudellinen luonne on osa siirtohinnoittelun käsitteistöä ja markkinaehtoisuuden arviointia. Tämä käy ilmi esimerkiksi tutkielmassakin jäljempänä tarkemmin tarkasteltavasta korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta KHO 2014:119, jossa todettiin, ettei tapauksessa kyseessä olleen suorituksen nimeämisestä hybridilainaksi voitu päätellä sen verotuksellista luonnetta, vaan etuyhteyssuhteessa tehdyn liiketoimen tosiasiallista taloudellista luonnetta oli arvioitava kokonaisuutena. Arvioinnissa huomioon otettiin lainaehdot kokonaisuutena sekä valituksenalaisena aikana vallinneet taloudelliset olosuhteet. Kyse oli siis nimenomaan rahoitussopimuksen *sisällön* arvioinnista.

---

[47] Isomaa-Myllymäki 2014, s. 471–472
[48] Knuutinen 2015b, s. 115–116

Viime kädessä hybridilainan taloudellisen luonteen arvioinnissa markkinaehtoperiaatetta sovellettaessa on kyse siitä, että etuyhteysliiketoimen sisällön tulee olla sellainen, josta olisi sovittu myös toisistaan riippumattomien osapuolten välillä. Siten tutkielman kontekstissa ei ole syytä tarkemmin syventyä taloudellisen luonteen määrittämisen tapoihin tai siihen, onko taloudellinen luonne käsitteenä aiheellinen.

3 Siirtohinnoittelu

3.1 Siirtohinnoittelu käsitteenä

Termillä ”siirtohinnoittelu” voidaan viitata moniin eri määritelmiin. Siirtohinnoittelua voidaan myös ilmiönä tarkastella monista eri näkökulmista. Isomaa-Myllymäen mukaan siirtohinnoittelussa on taloudellisena ilmiönä kysymys yrityksen yksiköiden välisestä hinnoittelusta niiden tehdessä keskinäisiä liiketoimia.[49] Siirtohinta on hinta, jonka yrityksen yksikkö laskuttaa toiselta yksiköltä sille tarjoamastaan suoritteesta, esimerkiksi tavarasta tai palvelusta. Suoritteen luovuttavalle yksikölle siirtohinta on tuloa, ja vastaavasti vastaanottavalle yksikölle siirtohinta on kustannus. Siten siirtohinnoitteluun kytkeytyy myös yrityksen sisäiseen laskentatoimeen ja yrityksen johtamiseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan tarkastella esimerkiksi taloustieteen näkökulmasta.

Vero-oikeudellisesta näkökulmasta siirtohinnoitteluun liittyy merkittäviä kysymyksiä erityisesti monikansallisten konsernien osalta.[50] Useassa eri valtiossa liiketoimintaa harjoittava konserni joutuu tyypillisesti suorittamaan veroa kuhunkin toimintavaltioonsa kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti. Siirtohinnoittelun avulla voidaankin vaikuttaa monikansallisen konsernin kokonaisverorasitukseen sen eri valtioissa sijaitsevien yksiköiden verotuksen kautta. Siksi monikansallisissa konserneissa yksittäiset konserniin kuuluvat yritykset eivät välttämättä tavoittele niiden keskinäisissä liiketoimissa omaa etuaan, vaan ajatuksena on toimia konsernin kokonaisedun mukaisesti. Tällöin konserniin kuuluvat yritykset saattavat sopia osana keskinäisiä liiketoimiaan sellaisista ehdoista, jotka eivät ole markkinaehtoisia eli sellaisia, joista toisistaan riippumattomat yritykset sopisivat. Markkinaehtoisuudesta poikkeaminen saattaa johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa jollekin monikansalliseen konsernin kuuluvalle yritykselle kohdistetaan liikaa verotettavaa tuloa tai verotuksessa vähennyskelpoisia menoja suhteessa siihen, mikä tilanne olisi, jos liiketoimi olisi markkinaehtoinen.

---

[49] Isomaa-Myllymäki 2016a, kohta 1.1.1
[50] Isomaa-Myllymäki 2016a, kohta 1.1.1

Tässä tutkielmassa siirtohinnoittelulla viitataan monikansalliseen konserniin kuuluvien yritysten keskinäisten transaktioiden eli etuyhteysliiketoimien hinnoitteluun verotuksen näkökulmasta. Kuten edellä havaittiin, siirtohinnoitteluun liittyy olennaisesti markkinaehtoisuuden käsite, johon seuraavaksi syvennytään tarkemmin. Jäljempänä tutkielmassa tarkastellaan suomalaisen veroviranomaisen mahdollisuuksia sivuuttaa markkinaehtoperiaatteen vastainen liiketoimi ja tarvittaessa korvata se toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Ennen varsinaisiin tutkimuskysymyksiin syventymistä on kuitenkin syytä hahmottaa myös siirtohinnoitteluun liittyvä sääntelykehikko ja sen erityispiirteet. Näitä tarkastellaan tässä luvussa markkinaehtoperiaatteen käsittelyn jälkeen.

3.2 Markkinaehtoperiaate

Markkinaehtoperiaate (*arm's length principle*) ilmenee suomalaisessa verolainsäädännössä VML 31.1 §:stä. Markkinaehtoperiaatteen mukaan verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa on käytettävä ehtoja tai määrättävä ehdoista, jotka vastaavat sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolien välillä olisi sovittu. Vastaavanlainen markkinaehtoperiaate on kirjattu myös OECD:n malliverosopimukseen, johon paneudutaan tarkemmin luvussa 2.2.3. Markkinaehtoperiaate perustuu erillisyhtiöperiaatteeseen eli siihen, että konserniyhtiöitä tarkastellaan erillisinä yhtiöinä sen sijaan, että niitä tarkasteltaisiin osana konsernia.[51] Suomalaisessa verolainsäädännössä pätee muutoinkin erillisyhtiöperiaate, joten sen ulottuminen myös markkinaehtoperiaatteen soveltamiseen on luontainen jatkumo tälle linjaukselle.

Markkinaehtoperiaatetta voidaan pitää siirtohinnoittelun keskeisimpänä käsitteenä, sillä siirtohinnoittelussa on kyse nimenomaan markkinaehtoisuudesta ja sen määrittelystä. Yritykset pyrkivät siirtohinnoitteludokumentaatiollaan osoittamaan tekemiensä etuyhteysliiketoimien markkinaehtoisuuden, ja vastaavasti veroviranomainen valvoo markkinaehtoperiaatteen noudattamista yritysten tuloverotuksen toimittamisen yhteydessä.

[51] Raunio & Karjalainen 2018, s. 46

Vero-oikeudellisesta näkökulmasta markkinaehtoisuuden käsitettä voidaankin pitää nimenomaan välineenä valtioiden verotusoikeuden jakamiseksi oikeudenmukaisella tavalla[52].

Myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan markkinaehtoperiaatteella voidaan katsoa tavoiteltavan erityisesti oikeudenmukaista tulonjakoa ja kaksinkertaisen verotuksen välttämistä.[53] Kun markkinaehtoperiaatteen avulla voidaan varmistaa, että monikansallisten yritysten liiketoimien hinnoittelu jakautuu oikeudenmukaisesti eri maiden välillä, voidaan samalla estää verotulojen kertymistä alhaisten verokantojen valtioihin. Markkinaehtoperiaatteella on siis tärkeä rooli verotuksen tasapuolisuuden ja neutraalisuuden turvaamisessa sekä oikeudenmukaisuuden edistämisessä. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan markkinaehtoperiaatteen avulla voidaan varmistua siitä, että liiketoimien perusteella suoritettavan veron määrä on sama osapuolten etuyhteydestä tai riippumattomuudesta huolimatta.

3.3 Siirtohinnoittelun sääntely ja tulkinnan oikeudelliset rajoitukset

Siirtohinnoittelun oikeudellista tarkastelua leimaa oikeudellinen pluralismi. Oikeudellisella pluralismilla tarkoitetaan tilannetta, jossa tietyllä alueella on samanaikaisesti voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestyksiä, jolloin voimassa oleva oikeus koostuu useista eri oikeusjärjestyksistä.[54] Siirtohinnoittelun osalta oikeudellinen pluralismi tarkoittaa sitä, että Suomessa on samanaikaisesti voimassa sekä kansallinen oikeusjärjestys että Euroopan unionin oikeusjärjestys. Lisäksi Suomessa on käytössä OECD:n tuottama verosopimusoikeudellinen markkinaehtoperiaatteen tulkinta-aineisto, jota voidaan pitää omana, pehmeänä oikeusjärjestyksenään (*soft law*).

Kuvion 1 avulla voidaan havainnollistaa siirtohinnoitteluun liittyvää oikeudellista pluralismia:

---

[52] Isomaa-Myllymäki 2016a, kohta 4.1
[53] OECD 2022, s. 31–32
[54] Isomaa-Myllymäki 2016a, kohta 2.2

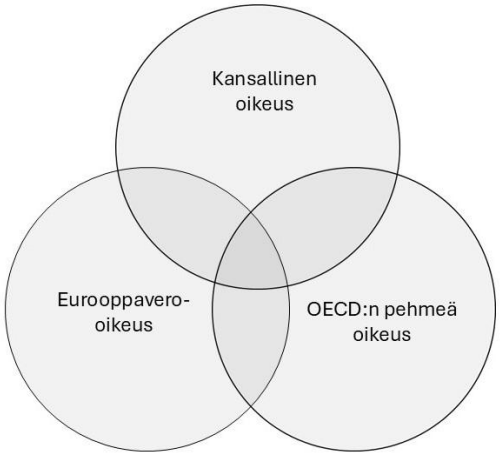

Kuvio 1. Siirtohinnoittelun oikeudellinen pluralismi (Isomaa-Myllymäki, 2016a).

Siirtohinnoitteluun liittyvän oikeudellisen pluralismin on katsottu johtavan herkästi kollisiotilanteisiin markkinaehtoperiaatetta tulkittaessa.[55] Kun tulkintalähteitä on useita, niiden soveltaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa kansallinen lainsäädäntö, eurooppavero-oikeus ja OECD:n pehmeä oikeus tulkitsevat markkinaehtoperiaatetta ristiriitaisella tavalla. Jäljempänä tutkielman luvussa 4 havaitaankin, että erityisesti kansallisen lainsäädännön ja OECD:n pehmeän oikeuden ja verosopimusten välillä on ollut ongelmallisiakin kollisiotilanteita, jotka ovat sittemmin johtaneet VML 31 §:n uudistamiseen.

Oikeudellisen pluralismin lisäksi siirtohinnoitteluun liittyvää lainsäädäntöä tarkasteltaessa on kiinnitettävä huomiota muihin tulkinnan oikeudellisiin rajoituksiin. PL 81 §:ään[56] perustuvalla legaliteetti- eli lakisidonnaisuuden periaatteella on vero-oikeudessa tärkeä merkitys. Legaliteettiperiaatteen mukaisesti verotuksessa voidaan soveltaa vain säännöstekstin muotoon kirjoitettuja normeja, ja siten myös tulkintakannanottojen on perustuttava vahvasti lakiin ja sen sanamuotoon[57]. Legaliteettiperiaatteeseen siis liittyy vahvasti sanamuodon mukaisen tulkinnan korostunut merkitys. Vaikka

[55] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 19–20
[56] PL 81.1 §:n mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.
[57] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 25

legaliteettiperiaate perustuu perustuslain säännökseen, sen voidaan havaita olevan hyvin monitasoinen oikeudellinen ilmiö, jonka merkitys riippuu asiayhteydestä. Ensinnäkin legaliteettiperiaate asettaa verolainsäädännölle sisällöllisiä vaatimuksia: verotuksen ennakoitavuuden varmistamiseksi verovelvollisuuden perusteiden tulee olla riittävän täsmällisesti laissa määriteltyjä[58]. Legaliteettiperiaatteeseen yhdistyy siis myös muita tärkeitä vero-oikeudellisia periaatteita kuten vaatimus verotuksen ennakoitavuudesta ja oikeusvarmuus. Toisaalta legaliteettiperiaatteella on vaikutusta oikeuslähteiden keskinäiseen asemaan ja käyttöön.[59] Legaliteettiperiaate nostaa laintasoisen sääntelyn vero-oikeuden tärkeimmäksi oikeuslähteeksi, johon verotuksen tulee aina perustua. Verolain olemassaolon vaatimus on siis yksiselitteinen ja ehdoton. Sen sijaan legaliteettiperiaatteen vaikutuksen rajat verolakien tulkintaan ovat epämääräisemmät.

Lain soveltamista edeltää aina lain tulkitseminen. Tutkielman aiheen kannalta legaliteettiperiaatteen tarkastelu nostaa esiin kysymyksen siitä, miten siirtohinnoittelun oikeudelliseen pluralismiin ja OECD:n pehmeään oikeuteen pitäisi suhtautua legaliteettiperiaatteen ja toisaalta samalla myös sanamuodon mukaisen tulkinnan näkökulmasta. Esimerkiksi Isomaa-Myllymäki on suhtautunut kriittisesti siihen, että OECD:n tulkinta-aineisto kiistettäisiin PL 81 §:ään vedoten, sillä tällöin markkinaehtoperiaatteen sisältö ja tarkoitus jäisi huomioimatta tarkoituksenmukaisella tavalla.[60] Isomaa-Myllymäki katsoo, että OECD:n tulkinta-aineiston merkityksen ohittaminen niiden oikeuslähdeopilliseen soft law -asemaan vedoten olisi helppo ratkaisu, jolla vältyttäisiin tarpeelta analysoida markkinaehtoperiaatteen toteutumista tarkemmin. Formalisimille[61] ei tulisi antaa liian suurta sijaa realismin ohi, vaikka esimerkiksi Knuutinen katsookin legaliteettiperiaatteen antavan vero-oikeudelle ”eräänlaisen formaalisuusruiskeen”[62].

---

[58] Knuutinen 2015a, s. 814
[59] Knuutinen 2015a, s. 814–817
[60] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 26–27
[61] Formalismi tarkoittaa pitäytymistä lain normaalissa merkityssisällössä. Formalismin vastakkainen periaate on realismi, joka antaa lain ratiolle korostuneemman merkityksen. Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 25. Ks. formaalisuudesta ja formalismista tarkemmin: Knuutinen 2006, s. 793–795
[62] Knuutinen 2015a, s. 822

Voidaankin ajatella, että verolain (tutkielman tapauksessa erityisesti VML 31 §:n siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen) tulkinta ei voi olla täysin kaavamaista ja mekaanista sekä käytännön tilanteista irrallista. Legaliteettiperiaatteen vaikutuksen vuoksi voidaan kuitenkin ajautua tilanteeseen, jossa lain sanamuodosta ei voida joustaa riittävästi edes tilanteessa, jossa sanamuodonmukainen tulkinta johtaa esimerkiksi ongelmiin tapauskohtaisen oikeudenmukaisuuden, verovelvollisten yhdenvertaisen kohtelun tai verotuksen kohtuuden suhteen[63]. Jäljempänä tutkielman luvussa 4 pureudutaan juuri tällaisiin oikeuskäytännössä esiin nousseisiin ongelmiin VML 31 §:n soveltamisessa ennen vuoden 2022 lakimuutosta.

Tulkintaprosessissa on muistettava myös oikeuslähdeopin luomat raamit ja rajoitteet sille, mitä lähteitä oikeudellisessa kannanotossa vähintäänkin on otettava huomioon ja mikä on eri lähteiden painoarvo suhteessa toisiinsa nähden[64]. Suomessa vakiintuneen näkemyksen mukaan oikeuslähteet jaetaan kolmeen luokkaan: vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin.[65] Suomalaista oikeusjärjestystä koskevat oikeuslähdeopit siis edellyttävät, että oikeudellisessa tulkinnassa huomioidaan vahvasti velvoittavina oikeuslähteinä eurooppaoikeudellinen ja kansallinen lainsäädäntö, ja heikosti velvoittavina oikeuslähteinä lain esityöt ja oikeuskäytäntö. Eurooppaoikeuden ja kansallisen lainsäädännön suhteesta on vielä pantava merkille eurooppaoikeuden ensisijaisuus kansalliseen lainsäädäntöön nähden silloin, kun nämä ovat ristiriidassa keskenään. Sallittuina oikeuslähteinä tulkinnassa voidaan ottaa huomioon oikeuskirjallisuus ja reaaliset argumentit.

Mitä tulee siirtohinnoittelun sääntelyn oikeudelliseen pluralismiin ja siihen, miten OECD:n tulkinta-aineistoon tulisi suhtautua, myös Määttä on katsonut, ettei pelkkään verolain sanamuotoon tutustumalla voida ratkaista kaikkia soveltamisongelmia.[66] Määtän mukaan soveltamisongelmiin voidaan hakea ratkaisua oikeuslähdeopista. Mikäli

---

[63] Knuutinen 2015a, s. 821. Ks. myös Knuutinen 2015b, s. 123.
[64] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 27
[65] Esim. Letto-Vanamo 2020, s. 48–55
[66] Määttä 2014

verolain sanamuoto ei anna vastausta tulkintaongelmaan, tulee kääntyä heikosti velvoittavien oikeuslähteiden kuten lainvalmistelutöiden ja oikeuskäytännön puoleen. Jos tulkintaongelma ei edelleenkään ratkea, voidaan turvautua sallittuihin oikeuslähteisiin, joihin tutkielman aiheen kannalta tärkeät OECD:n tulkintaohjeet sijoittuvat. Määttä kuitenkin huomauttaa, että pohjoismaisen oikeuslähdeopin mukaiset oikeuslähteetkin voivat aiheuttaa haasteita verolain tulkintaan niiden vajavaisuuden ja puutteellisuuden vuoksi, ja toisaalta perinteinen oikeuslähdeoppi saattaa jopa sivuuttaa relevantteja oikeuslähteitä.

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan siirtohinnoitteluun ja markkinaehtoperiaatteeseen liittyvää sääntelyä. Alaluvut on pyritty järjestämään sääntelyn oikeuslähdeopillista asemaa kuvaavaan järjestykseen siten, että ensin tarkastellaan vahvasti velvoittavaa kansallista ja eurooppavero-oikeudellista lainsäädäntöä sekä verosopimuksia, edeten sitten soft law -tyyppisiin OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin.

3.3.1 Kansallinen lainsäädäntö

Tutkielman aiheen kannalta keskeisin kotimainen sääntely löytyy verotusmenettelylaista ja erityisesti sen 31 §:stä, jossa säädetään siirtohinnoitteluoikaisusta. Kuten edellä markkinaehtoperiaatetta käsittelevässä luvussa 2.1 todettiin, VML 31 §:n 1 momenttiin on kirjattu myös siirtohinnoittelun keskeisin käsite eli markkinaehtoperiaate. VML 31 §:n 2 ja 3 momentti mahdollistavat veroviranomaiselle liiketoimen määrittämisen sen tosiasiallisen sisällön mukaisena sekä sivuuttamisen ja tarvittaessa korvaamisen toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Näihin VML 31 §:n 1, 2 ja 3 momenttiin syvennytään tarkemmin jäljempänä tutkielman luvussa 3, jossa myös tarkemmin avataan kyseisten säännösten sisältöä ja merkitystä sekä vuoden 2006 että vuoden 2021 lain mukaisina.

VML 31 §:n 4 momentti sisältää etuyhteysosapuolten määrittelyn. Liiketoimen osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa, jos liiketoimen osapuolella on toisessa osapuolessa määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa

määräysvalta liiketoimen molemmissa osapuolissa. Osapuolella on määräysvalta toisessa osapuolessa silloin, kun:

1) se välittömästi tai välillisesti omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta;
2) sillä välittömästi tai välillisesti on yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä;
3) sillä välittömästi tai välillisesti on oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen tai toimielimeen, jolla on tämä oikeus; tai
4) sitä johdetaan yhteisesti toisen osapuolen kanssa tai se muutoin voi tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolessa.

Lisäksi VML 31.5 §:n mukaan 1 momentissa säädettyä noudatetaan myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisissä toimissa.

VML 31 § on hiljattain uudistettu hallituksen esityksellä eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 188/2021 vp) siten, että uudistettuja 2 ja 3 momenttia voitiin soveltaa ensimmäisen kerran verovuodelta 2022 toimitettavassa verotuksessa. Lakimuutoksen tarkoituksena oli mahdollistaa siirtohinnoitteluoikaisujen tekeminen kansallisen säännöksen nojalla OECD:n malliverosopimuksen siirtohinnoitteluun liittyvän, etuyhteydessä keskenään olevia yrityksiä koskevan sopimusmääräyksen ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa. Kansallisen sääntelyn siis haluttiin vastaavan kyseistä OECD:n malliverosopimuksen määräystä ja verosopimusten tulkinnassa käytettäviä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita[67]. Lakimuutokseen ja sen vaikutuksiin syvennytään tarkemmin tutkielman luvussa 3.

Erityisesti ennen vuoden 2022 lakimuutosta siirtohinnoittelussa on ollut merkitystä myös VML 28 §:n veron kiertämistä koskevalla säännöksellä. Säännöksen mukaan, jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai

[67] HE 188/2021 vp., s. 1.

suoritusaika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida. VML 28 §:ää on hyödynnetty tilanteissa, joissa pelkkä siirtohinnoitteluoikaisusäännös ei ole mahdollistanut veroviranomaisen puuttumista markkinaehtoperiaatteesta poikkeavaan liiketoimeen. Myös tähän tematiikkaan perehdytään syvällisemmin tutkielman luvussa 3.

3.3.2 EU-vero-oikeudellinen lainsäädäntö

Euroopan unionin oikeuteen ei ole kirjattu vastaavaa markkinaehtoperiaatetta kuin kansalliseen verotusmenettelylakiin eikä se sisällä muutakaan siirtohinnoittelua koskevaa sääntelyä.[68] Siten jäsenvaltioiden siirtohinnoittelua koskevaa lainsäädäntöä ei ole myöskään harmonisoitu, vaan kukin Euroopan unionin jäsenmaa soveltaa omia kansallisia siirtohinnoittelusäännöksiään. EU-oikeutta ei kuitenkaan voida markkinaehtoperiaatetta tarkasteltaessa kokonaan sivuuttaa, sillä veroviranomaisen tekemän siirtohinnoitteluoikaisun yhteydessä on huomioitava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen turvaamat neljä perusvapautta[69], joista siirtohinnoittelun ja yritysverotuksen kannalta korostuvat erityisesti sijoittautumisoikeus ja pääomien vapaa liikkuvuus.

Harmonisoinnin puuttumisen vuoksi markkinaehtoperiaate on tullut EU-vero-oikeudellisen arvioinnin kohteeksi lähinnä kahdessa eri tilanteessa.[70] Ensinnäkin Euroopan unionin tuomioistuimen yritysverotusta koskevissa ratkaisuissa on viitattu markkinaehtoperiaatteeseen tarkasteltaessa SEUT:n perusvapauksia rajoittavan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta EU-oikeuden kanssa, ja toisekseen markkinaehtoperiaate on noussut esiin Euroopan komission valtiontukea koskevien säännösten [71]

---

[68] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 143–144

[69] SEUT:n IV osasto käsittelee Euroopan unionin neljää perusvapautta: henkilöiden, palveluiden ja pääomien vapaata liikkuvuutta sekä sijoittautumisvapautta.

[70] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 144

[71] SEUT:n VII osaston 107 ja 108 artiklat kieltävät verolait ja verotuskäytännön, jotka merkitsevät jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun ja kauppaan vaikuttavaa valtiontukea tietylle rajat ylittävälle toiminnalle. Kyse on siis tilanteesta, jossa jokin verotuksen normi tai käytäntö antaa tietylle toiminnalle etua pienemmän verorasituksen muodossa.

soveltamiskäytännössä. Tutkielman aiheen kannalta tulkinnan EU-oikeudelliset rajoitukset näkyvätkin lähinnä siinä, että kansallisella lainsäädännöllä ei voida rajoittaa SEUT:n turvaamia perusvapauksia sijoittautumisoikeuden ja pääomien vapaan liikkuvuuden suhteen. Sen sijaan tutkielman kontekstissa ei ole pidettävä todennäköisenä, että veroviranomainen tulisi antaneeksi valtiontueksi määriteltävää positiivista etua jollekin etuyhteysosapuolten väliselle liiketoimelle, kun oikaisun ja mahdollisen liiketoimen sivuuttamisen tarkoituksena on nimenomaan varmistaa liiketoimen markkinaehtoisuus. Huomionarvoista on, että komissio on katsonut myös markkinaehtoperiaatteesta poikkeavaan toimintaan puuttumattomuuden ongelmalliseksi yhteismarkkinoiden näkökulmasta[72].

EU-vero-oikeuden tulkinnassa Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisut ovat korostuneessa asemassa, sillä EU:n perussopimukset ovat väljiä ja jättävät tilaa tulkinnalle. Isomaa-Myllymäki on tarkastellut väitöskirjassaan EUT:n suhtautumista markkinaehtoperiaatteeseen[73]. Lähtökohtaisesti EUT on hyväksynyt kansainväliseen OECD:n standardiin perustuvan markkinaehtoperiaatteen, joka mahdollistaa tapauskohtaisen harkinnan.[74] Isomaa-Myllymäen mukaan voidaan katsoa, että EU-oikeuden ja verosopimusoikeudellisen markkinaehtoperiaatteen välille ei ainakaan vuoteen 2016 ole syntynyt merkittävää ristiriitaisuutta, mutta on huomioitava, että EU-oikeuden ja OECD:n markkinaehtoperiaatteen tavoitteet eivät ole yhtenevät. EU-oikeuden tavoitteena on unionin yhtenäisten sisämarkkinoiden perustaminen ja siten SEUT:n perusvapauksien turvaaminen, kun taas kansalliset säännökset ja OECD:n markkinaehtoperiaate tähtäävät muun muassa nollaverotuksen poistamiseen.

Mitä tulee kansallisen VML 31 §:n soveltamiseen, EU-oikeudellisesta näkökulmasta on siis pidettävä huolta siitä, että säännöstä sovelletaan yhtenäisellä tavalla niin Suomen sisäisissä kuin rajat ylittävissä tilanteissa. Lähtökohtaisesti VML 31 § ei ole

---

[72] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 182
[73] Ks. Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 147–169
[74] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 181–182

perusvapauksia rajoittava tai syrjivä säännös, mutta sen soveltaminen sellaisella tavalla saattaisi johtaa ongelmiin EU-oikeuden suhteen. Isomaa-Myllymäki on katsonut, että tällaiset syrjivät tai perusvapauksia rajoittavat tilanteet eivät todennäköisesti liity tavanomaisiin siirtohinnoitteluoikaisuihin, vaan pikemminkin niihin tilanteisiin, joissa tehdään liiketoimen tunnistaminen osapuolen tekemästä sopimuksesta poikkeavalla tavalla tai päädytään liiketoimen sivuuttamiseen[75]. Siten tähän tematiikkaan tullaan palaamaan vielä tutkielman loppupuolella hybridilainan sivuuttamista koskevassa luvussa 5.

EU-vero-oikeuteen liittyvänä seikkana on nostettava esiin myös tutkielman aihepiirin kannalta mielenkiintoinen siirtohinnoitteludirektiiviesitys, josta komissio antoi esityksensä 12.9.2023. Direktiiviesitys annettiin osana BEFIT-pakettia, jolla pyritään saattamaan voimaan yhtenäinen yhteisöveropohjan laskutapa EU-jäsenvaltioissa suurten konsernien osalta. Direktiiviesitys perustuu OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin, ja direktiiviä on tarkoitus soveltaa 1.1.2026 lähtien, mikäli jäsenvaltiot saavuttavat yksimielisyyden siirtohinnoitteludirektiivistä ja sen sisällöstä. Tutkielmassa siirtohinnoitteludirektiiviesitystä tullaan käsittelemään tarkemmin luvussa 4.4.

3.3.3 Verosopimukset ja OECD:n malliverosopimus

Kuten luvussa 3.1 on kuvattu, siirtohinnoittelussa on kysymys verotulojen jakautumisesta kahden valtion välille. Verosopimukset ovat kansainvälisiä monenkeskisiä tai kahdenkeskisiä sopimuksia, joiden keskeisin tarkoitus on kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen estäminen.[76] Kaksinkertainen verotus estetään sopimusvaltioiden kesken jakamalla eri vero-objektien verotusoikeus vastavuoroisuusperiaatetta noudattaen. Verosopimukset koskevat nimenomaan verotusoikeuden jakamista eivätkä yleensä ota kantaa siihen, miten verotuksen konkreettisesti tulisi tapahtua sopimusvaltioissa. Tämä ratkaistaan kunkin valtion sisäisen lainsäädännön perusteella. Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen estämisen lisäksi verosopimuksilla voidaan pyrkiä ehkäisemään

[75] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 181
[76] Helminen 2024, kohta Verosopimusoikeus: Verosopimusten tavoitteet

kansainvälistä veropakoa rajoittamalla verovelvollisten mahdollisuuksia veron välttämiseen hyväksikäyttämällä valtioiden sisäisten verolainsäädäntöjen eroavaisuuksia. Useimmiten verosopimukset sisältävät myös kansainvälisten tilanteiden verotuksellista diskriminointia estäviä säännöksiä.

Suomessa noudatetaan verosopimusten suhteen dualistista järjestelmää[77]. PL 95.1 §:n mukaisesti valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Verosopimukset eivät siis voi tulla Suomessa voimaan ilman, että niistä on säädetty eduskunnassa erillisellä lailla. Verosopimuksia solmittaessa hallitus antaa eduskunnalle esityksen verosopimuksen hyväksymisestä ja eduskunta hyväksyy sopimuksen lailla, jonka liitteenä verosopimusteksti on.[78] Siten verosopimus on saatettu osaksi Suomen sisäistä lainsäädäntöä. Varsinainen verosopimuksen voimaantulo edellyttää kuitenkin aina myös sopimusvaltioiden suorittamaa ratifiointia, jonka jälkeen verosopimus lopulta saatetaan voimaan asetuksella.

On kuitenkin huomattava, että tilanteessa, jossa verosopimuksen määräykset ovat ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa, verosopimuksen määräyksiä on noudatettava ohi kansallisen lainsäädännön[79]. Tämä liittyy verosopimusten kaksinaisluonteeseen, joka seuraa dualistisesta järjestelmästä.[80] Verosopimukset ovat kansainvälisiä sopimuksia, joita koskevat kansainvälisen oikeuden normit, mutta samanaikaisesti ne ovat edellä kuvatusti PL 95.1 §:n myötä myös Suomen sisäistä lainsäädäntöä. Kansainvälisessä verooikeudessa sisäisestä lainsäädännöstä puhutaan kuitenkin vain silloin, kun viitataan muuhun lainsäädäntöön kuin verosopimuksiin. Verosopimuksista puhutaan siis nimenomaan verosopimuksina, ei kansallisena lainsäädäntönä.

---

[77] Helminen 2024, kohta Verosopimusoikeus: Verosopimusten solmiminen ja voimassaolo
[78] Helminen 2024, kohta Verosopimusoikeus: Verosopimusten solmiminen ja voimassaolo
[79] Raunio & Karjalainen 2018, s. 4
[80] Helminen 2024, kohta Verosopimusoikeus: Verosopimusten solmiminen ja voimassaolo

Pääosin valtioiden ja siten myös Suomen solmimat verosopimukset noudattelevat OECD:n malliverosopimusta.[81] Verosopimukset ovat siis pääasiassa hyvin samankaltaisia ja poikkeavat lähinnä yksityiskohtien osalta toisistaan. Tutkielman aihepiirin kannalta huomio kohdistuu verosopimusten osalta erityisesti OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan 1 kappaleeseen ja 25 artiklaan.

OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla koskee etuyhteystoimia ja on sisällöltään seuraavanlainen:

1. Milloin

a) sopimusvaltiossa oleva yritys välittömästi tai välillisesti osallistuu toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistaa osan sen pääomasta, taikka

b) samat henkilöt välittömästi tai välillisesti osallistuvat sekä sopimusvaltiossa olevan yrityksen että toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistavat osan niiden pääomasta,

ja jos jommassakummassa tapauksessa yritysten välillä kauppa- tai rahoitussuhteissa sovitaan ehdoista tai määrätään ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mistä riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, voidaan kaikki tulo, joka ilman näitä ehtoja olisi kertynyt toiselle näistä yrityksistä, mutta näiden ehtojen vuoksi ei ole kertynyt yritykselle, lukea tämän yrityksen tuloon ja verottaa siitä tämän mukaisesti.

2. Milloin sopimusvaltio tässä valtiossa olevan yrityksen tuloon lukee – ja tämän mukaisesti verottaa – tulon, josta toisessa sopimusvaltiossa olevaa yritystä on verotettu tässä toisessa valtiossa, sekä siten mukaan luettu tulo on tuloa, joka olisi kertynyt ensiksi mainitussa valtiossa olevalle yritykselle, jos yritysten välillä sovitut ehdot olisivat olleet sellaisia, joista riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, tämän toisen valtion on asianmukaisesti oikaistava tästä tulosta siellä määrätyn veron määrä, jos tämä toinen valtio pitää oikaisua oikeutettuna.

[81] Raunio & Karjalainen 2018, s. 5 ja Helminen 2024, kohta Verosopimusoikeus: Verosopimusten rakenne ja sisältö

> Tällaista oikaisua tehtäessä on otettava huomioon tämän sopimuksen muut määräykset, ja sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa neuvoteltava keskenään.

OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan 1 kappale sisältää siis markkinaehtoperiaatteen ja tulee sovellettavaksi tilanteessa, jossa yritysten välisessä liiketoimessa on poikettu markkinaehtoperiaatteesta. 9 artiklan 2 kappale puolestaan sisältää määräyksen vastaoikaisusta sellaisessa tilanteessa, jossa toisen sopimusvaltion veroviranomainen on tehnyt siirtohinnoitteluoikaisun ja lisänneet verotettavan tulon määrää. Tutkielman aihepiiri huomioiden mielenkiinto OECD 9 artiklaa tarkasteltaessa kohdistuu erityisesti 1 kappaleeseen siihen sisältyvän markkinaehtoperiaatteen vuoksi.

Verosopimusten kontekstissa markkinaehtoperiaatteen ja OECD 9 artiklan tarkoituksena on varmistaa, että myös taloudellinen kaksinkertainen verotus[82] kuuluu verosopimuksen soveltamisalaan[83]. Mitä tulee OECD 9 artiklan soveltamiseen, on syytä huomata, että suomalainen veroviranomainen ei voi saada verosopimuksen perusteella kansallista lainsäädäntöä laajempaa verotusvaltaa. Raunion ja Karjalaisen mukaan voidaankin ajatella, että viime kädessä 9 artikla siis sallii etuyhteysliiketoimea koskevan kansallisen verolainsäädännön soveltamisen myös siinä tilanteessa, että toinen sopijapuolista asuu verosopimusvaltiossa[84].

OECD:n malliverosopimuksen 25 artikla puolestaan koskee keskinäistä sopimusmenettelyä ja kuuluu seuraavasti:

> 1. Jos henkilö katsoo, että sopimusvaltion tai molempien sopimusvaltioiden toimenpiteet johtavat tai tulevat johtamaan hänen osaltaan verotukseen, joka on

---

[82] Kaksinkertainen verotus voi olla joko juridista tai taloudellista. Taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta on kyse tilanteessa, jossa useampi kuin yksi valtio verottaa samaa tuloa kahden tai useamman eri verovelvollisen tulona. Juridinen kaksinkertainen verotus puolestaan liittyy tilanteeseen, jossa useampi kuin yksi valtio verottaa samalta ajanjaksolta samaa verovelvollista samasta tulosta. Ks. kaksinkertaisesta verotuksesta ja sen poistamisesta tarkemmin esim. Helminen 2024, kohta 4. Kaksinkertainen verotus ja vajaaverotus.

[83] Isomaa-Myllymäki 2016a, s. 81 ja OECD 2014, s. 373

[84] Raunio & Karjalainen 2018, s. 6

tämän sopimuksen määräysten vastainen, hän voi näiden valtioiden sisäisessä lainsäädännössä olevista oikeusturvakeinoista riippumatta, saattaa asiansa sen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa hän asuu tai, jos on kyseessä 24 artiklan 1 kappaleen soveltaminen, jonka kansalainen hän on. Asia on saatettava käsiteltäväksi kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä sitä toimenpidettä koskevasta ilmoituksesta, joka aiheuttaa sopimuksen määräysten vastaisen verotuksen.

2. Jos toimivaltainen viranomainen havaitsee huomautuksen perustelluksi, mutta ei itse voi saada aikaan tyydyttävää ratkaisua, viranomaisen on pyrittävä toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan asia sopimuksenvastaisen verotuksen välttämiseksi. Tehty sopimus pannaan täytäntöön sopimusvaltioiden sisäisessä lainsäädännössä olevista aikarajoista riippumatta.

3. Sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on pyrittävä keskinäisin sopimuksin ratkaisemaan sopimuksen tulkinnassa tai soveltamisessa syntyvät vaikeudet tai epätietoisuutta aiheuttavat kysymykset. Ne voivat myös neuvotella keskenään kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi sellaisissa tapauksissa, joita ei säännellä sopimuksissa.

4. Sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat olla suoraan yhteydessä toisiinsa myös sellaisessa yhteisessä toimikunnassa, johon ne itse kuuluvat tai johon kuuluu niiden edustajia, päästäkseen sopimukseen edellä olevissa kappaleissa tarkoitetussa merkityksessä.

Keskinäinen sopimusmenettely voi liittyä muihinkin kuin siirtohinnoittelukysymyksiin, mutta sillä on silti siirtohinnoittelussa olennainen merkitys.[85] Malliverosopimuksen 25 artiklan tarkoituksena on mahdollistaa verosopimusvaltioiden veroviranomaisille mahdollisuus keskusteluyhteyteen ja siirtohinnoittelukysymysten ratkaisemiseen yhdessä. 25 artiklalla ei ole rajoitettu sitä, tulisiko keskusteluiden koskea vain yksittäisten verovelvollisten siirtohinnoittelukysymyksiä vai siirtohinnoittelukysymyksiä laajemminkin. Siten

[85] Raunio & Karjalainen 2018, s. 9–10

se luo hyvän pohjan veroviranomaisten keskinäiseen yhteydenpitoon ja ratkaisutoimintaan. On kuitenkin huomattava, että 25 artikla ei muodosta veroviranomaisille velvollisuutta päästä asiassa sopimukseen.

3.3.4 OECD:n siirtohinnoitteluohjeet

OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) edistää nimensä mukaisesti taloudellista yhteistyötä ja kehitystä. OECD perustettiin vuonna 1961, ja sen tavoitteena on edistää taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä kehitystä[86]. Erityisesti verotukseen liittyen OECD:n tavoitteena on samanaikaisesti edistää yritystoimintaa ja työllisyyttä verotuloja vaarantamatta.[87] OECD kehittää kansainvälisiä standardeja, joihin myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeet (Siirtohinnoitteluperiaatteet monikansallisia yrityksiä ja verohallintoja varten, *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Organizations and Tax Administrations*) ja edellä käsitelty OECD:n malliverosopimus lukeutuvat. Vaikka OECD:hen kuuluu vain 35 jäsenmaata, siirtohinnoitteluohjeet ovat maailmanlaajuisessa käytössä ja alan yleinen standardi.

OECD on julkaissut siirtohinnoittelua koskevia ohjeita vuodesta 1979 alkaen. Päivitystarpeiden ilmetessä OECD on uudistanut ja täydentänyt siirtohinnoitteluohjeitaan useita kertoja.[88] Viimeisimmät siirtohinnoitteluohjeiden muutokset tehtiin vuonna 2017, jolloin ohjeisiin implementoitiin laajasti BEPS-projektiin[89] liittyviä muutoksia. OECD julkaisi myös vuonna 2022 päivityksen, joka ei kuitenkaan sisältänyt uutta ohjeistusta, vaan sisällytti ohjeisiin BEPS-projektin yhteydessä jo aiemmin julkaistuja raportteja. Nykyisessä muodossaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeet sisältävät seuraavat luvut:

luku I Markkinaehtoperiaate

---

[86] OECD 2024a
[87] Raunio & Karjalainen 2018, s. 35
[88] Ks. päivityksistä tarkemmin Raunio & Karjalainen 2018, s. 35–36
[89] BEPS-projekti (*Base erosion and proftit shifting*) käynnistettiin vuonna 2013 OECD:n ja G20-maiden yhteistyönä. Projektin tarkoituksena on estää veropohjaa rapauttava monikansallisten yritysten toteuttama verosuunnittelu, jossa voittoja siirretään matalan verotuksen maihin. BEPS:in avulla pyritään varmistamaan, että yritysten voitot tulevat verotettaviksi siellä, missä taloudellinen toiminta tapahtuu ja arvo syntyy. Ks. tarkemmin OECD 2024b.

luku II	Siirtohinnoittelumenetelmät
luku III	Vertailuanalyysi
luku IV	Hallinnollisia menettelytapoja siirtohinnoittelukiistojen välttämiseksi ja ratkaisemiseksi
luku V	Dokumentointi
luku VI	Aineetonta omaisuutta koskevia erityisiä näkökohtia
luku VII	Konsernin sisäisiä palveluja koskevia erityisiä näkökohtia
luku VIII	Kustannustenjakojärjestelyt
luku IX	Liiketoiminnan uudelleenjärjestely
luku X	Rahoitusliiketoimet

Kuten sisällysluettelosta käy ilmi, OECD:n siirtohinnoitteluohjeet rakentuvat siis markkinaehtoperiaatteelle, joka aiemmin kappaleessa 3.3.1 kuvatulla tavalla on Suomessa sisällytetty VML 31 §:ään. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet eivät sellaisenaan ole osa suomalaista lainsäädäntöä. Suomi on kuitenkin OECD:n jäsenmaana sitoutunut noudattamaan siirtohinnoitteluohjeita[90]. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Verohallinnon tulee noudattaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisia tulkintasuosituksia.

Oikeuslähdeopillisesta näkökulmasta OECD:n siirtohinnoitteluohjeet voidaan luokitella *soft law* -tyyppiseksi sääntelyksi. Oikeuslähdeopillisesta asemastaan huolimatta OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat merkittävä tulkintalähde korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä[91]. Myös lainsäätäjä on korostanut OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden asemaa kansainvälisenä standardina ja katsonut, että Suomessa tulee noudattaa

---

[90] Siirtohinnoitteluohjeet eivät sido valtioita oikeuslähdeopillisessa mielessä, mutta ohjeisiin sisältyy vahva suositus niiden noudattamisesta. Oikeuskäytännössä esim. KHO 2013:36, jonka mukaan ”OECD:n siirtohinnoitteluohjeet eivät sido OECD:n jäsenvaltioita. Ohjeisiin sisältyy kuitenkin suositus, että sekä kansalliset veroviranomaiset että kansainväliset konsernit nojautuisivat niihin.”

[91] Esimerkiksi ratkaisussa KHO 2014:119 OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla katsottiin olevan tulkintaa ohjaava vaikutus. Myös ratkaisuissa KHO 2013:36 ja KHO 2018:173 on annettu merkitystä OECD:n siirtohinnoitteluohjeille. Ratkaisuissa on ollut kyse erityisesti siitä, mitä siirtohinnoitteluohjeiden voimassa olevaa versiota tilanteessa on tullut soveltaa. Ratkaisussa KHO 2018:173 on erikseen todettu korkeimman hallinto-oikeuden aiemmassa oikeuskäytännössään todenneen, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisia markkinaehtoisuuden arviointimenetelmiä on pidettävä merkittävänä tulkintalähteenä, kun tarkastellaan toteutetun liiketoimen ehtojen markkinaehtoisuutta (KHO 2013:36, KHO 2014:119 ja KHO 2017:146).

siirtohinnoitteluohjeita[92]. Samalla OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ja niiden soveltaminen ovat herättäneet runsaasti kysymyksiä ja keskustelua siirtohinnoitteluoikaisun tekemiseen liittyen. Epäselvyyksiä on ollut erityisesti sen suhteen, missä määrin veroviranomainen on voinut tukeutua OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin siirtohinnoitteluoikaisuja tehdessään.

Esimerkiksi Juuselan mukaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla on ollut ennen VML 31 §:n muutosta merkitystä lähinnä verosopimuksiin liittyen.[93] Siirtohinnoitteluohjeilla oli Juuselan mukaan merkitystä myös VML 31 §:n soveltamisalaan kuuluvassa markkinaehtoisen hinnan määrittämisessä siltä osin kuin hinnan määrittämisessä voitiin tukeutua ohjeiden mukaisiin kansainvälisiin standardeihin. Siirtohinnoitteluohjeilla ei kuitenkaan voitu laajentaa VML 31 §:n soveltamisalaa kattamaan oikeustoimien uudelleenluokittelua ja sivuuttamista, kuten tutkielmassa jäljempänä käsiteltävä ratkaisu KHO 2014:119 osoitti.

Samalla veroviranomainen oli omaksunut päinvastaisen näkemyksen, jonka mukaan VML 31 § perusteella olisi voitu uudelleenluokitella verovelvollisen tekemiä oikeustoimia.[94] Verohallinto oli perustellut uudelleenluokittelua verotuspäätöksissään erityisesti OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla. Kuten edellä on todettu, *soft law* -tyyppiset siirtohinnoitteluohjeet sijoittuvat oikeuslähdeopillisesta näkökulmasta sallittuihin oikeuslähteisiin, eikä niiden perusteella voida laajentaa kansallisten säännösten soveltamisalaa. Esimerkiksi Juusela onkin katsonut Verohallinnon tehneen oikeuslähdeopillisen virheen[95].

Toisaalta samalla on huomattava, että esimerkiksi Knuutinen on nostanut esiin, että lain esitöiden perusteella lainsäätäjä olisi tarkoittanut sitoutua OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin VML 31 §:n sanamuotoa laajemmin[96]. Tätä osaltaan ilmentää myös sittemmin

---

[92] Ks. HE 107/2006 vp
[93] Juusela 2014, s. 60–61
[94] Ks. tarkempia käytännön esimerkkejä Juusela 2014, s. 60.
[95] Juusela 2014, s. 60
[96] Knuutinen 2015b, s. 121

verovuonna 2022 voimaan astunut VML 31 §:n muutos, jonka tavoitteena oli nimenomaan mahdollistaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden soveltaminen niiden koko laajuudessa. Voidaan siis havaita, että oikeuslähdeopillisesta asemastaan huolimatta OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat alallaan erityisen merkittävä kansainvälinen standardi, ja ohjeiden täysimittainen soveltaminen oli lakimuutoksen avulla mahdollistettava myös suomalaiselle veroviranomaiselle ristiriitatilanteiden ja verotulojen menetysten ehkäisemiseksi. Näihin lakimuutoksen taustasyihin syvennytään tarkemmin jäljempänä tutkielman luvussa 4.3.

4 Siirtohinnoitteluoikaisu

4.1 Uudelleenluonnehdinnan, sivuuttamisen ja uudelleenluokittelun käsitteet

Edellä luvussa 3.2 ja luvun 3.3 alaluvuissa käsiteltiin markkinaehtoperiaatetta sekä siirtohinnoitteluun liittyvää sääntelyä ja ohjeistusta. Mikäli veroviranomainen havaitsee, ettei etuyhteysosapuolten välisessä liiketoimessa ole käytetty sellaisia ehtoja, joita voidaan pitää markkinaehtoisina, veroviranomainen voi tehdä siirtohinnoitteluoikaisun eli korjata tehdyn liiketoimen verotuksessa markkinaehtoperiaatteen mukaiseksi. Siirtohinnoitteluoikaisun tavoitteena on siis varmistaa, että liiketoimen ehdot vastaavat sellaisia ehtoja, joista olisi sovittu toisistaan riippumattomien osapuolten kesken.

Siirtohinnoitteluoikaisuun liittyvät olennaisesti uudelleenluonnehdinnan sekä liiketoimen tunnistamisen ja sivuuttamisen käsitteet, joten ennen tarkempaa syventymistä siirtohinnoitteluoikaisun tekemiseen, on syytä tarkastella näitä käsitteitä ja niiden merkitystä. Käsitteistä liiketoimen uudelleenluonnehdintaa voidaan pitää voimassa olevaan siirtohinnoittelun sääntelyyn ja ohjeistukseen nähden vanhentuneena, sillä liiketoimen tunnistamisen ja sivuuttamisen käsitteet korvasivat uudelleenluonnehdinnan käsitteen OECD:n vuoden 2015 siirtohinnoitteluohjeissa.

Vuoden 2010 OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan liiketoimen uudelleenluonnehdinta oli mahdollista kahdessa poikkeustilanteessa: 1) kun liiketoimen taloudellinen sisältö poikkesi sen muodosta, ja 2) kun liiketoimen muoto ja sisältö olivat yhtenevät, mutta liiketoimeen liittyvät järjestelyt kokonaisuutena poikkesivat niistä, joista toisistaan riippumattomat yritykset olisivat kaupallisesti järkevällä tavalla sopineet, ja kyseinen rakenne käytännössä esti veroviranomaista määrittämästä asianmukaista siirtohintaa[97]. Liiketoimen tunnistamisen käsitettä ei määritelty vuoden 2010 siirtohinnoitteluohjeissa

[97] OECD 2010, kohta 1.65

erikseen, mutta on huomattava, että tunnistaminen ja uudelleenluonnehdinta voitiin jo tällöin käsittää erillisiksi toimenpiteiksi[98].

Vuoden 2015 siirtohinnoitteluohjeissa OECD otti nimenomaisesti käyttöön liiketoimen tunnistamisen (*delineation of the actual transaction*) käsitteen korostaakseen etuyhteysosapuolten tosiasiallisen käyttäytymisen merkitystä sopimusehtojen rinnalla.[99] Muutoksen taustalla vaikutti aiempi voimakas sopimusehtojen painotus, joka oli mahdollistanut markkinaehtoperiaatteen manipuloinnin esimerkiksi allokoimalla voittoja sijainteihin, joissa ei tosiasiallisesti ollut liiketoimintaa. Koska riskejä voitiin konsernin sisällä kohdistaa sopimuksin eikä todellisten olosuhteiden mukaan konserniyhtiöiden kesken, voittojen ja tappioiden siirtäminen etuyhteysosapuolten välillä oli mahdollista[100].

Liiketoimen tunnistaminen ei sisällä liiketoimen markkinaehtoisuuden arviointia tai testaamista, vaan on pikemminkin markkinaehtoperiaatteen soveltamista edeltävä toimi. Jotta markkinaehtoperiaatetta voidaan soveltaa, on ensin selvitettävä liiketoimen tosiasiallinen sisältö. Isomaa-Myllymäki onkin kuvannut liiketoimen tunnistamista markkinaehtoperiaatteen soveltamiselle välttämättömänä esitoimena.[101] Liiketoimen tunnistamisen myötä sen tosiasiallisen sisällön ottaminen siirtohinnoitteluoikaisun perusteeksi ei ole vielä markkinaehtoperiaatteen soveltamista, vaan kyse on tosiseikkojen selvittämisestä. Isomaa-Myllymäki on huomauttanut, että liiketoimen tunnistaminen tapahtuu aina kansallisen lainsäädännön perusteella, sillä tosiseikkojen selvittäminen ei ole liiketoimen uudelleenluonnehdintaa tai sen sivuuttamista. Vasta liiketoimen tunnistamisen jälkeen voidaan arvioida markkinaehtoisuutta OECD 9(1) artiklan ja VML 31.1 §:n valossa[102].

---

[98] Ks. tarkemmin Isomaa-Myllymäki 2016b, s. 478
[99] OECD 2015, s. 9–10
[100] Isomaa-Myllymäki 2016b, s. 477. Ks. myös Schön 2014, kohta 1. Risk Allocation and the Taxation of Multinational Enterprises.
[101] Isomaa-Myllymäki 2016b, s. 478
[102] Isomaa-Myllymäki 2016b, s. 478. Ks. myös Isomaa-Myllymäki 2014, s. 470.

Kun vuoden 2015 siirtohinnoitteluohjeissa luovuttiin uudelleenluonnehdinnan käsitteestä, tilalle tuli liiketoimen sivuuttamisen (*non-recognition*) käsite, joka kuitenkin sisällöllisesti oli tarkoitettu uudelleenluonnehdintaa vastaavaksi.[103] Samalla OECD:n pyrkimyksenä oli kuitenkin kaventaa uudelleenluonnehdinnan ja liiketoimen sivuuttamisen soveltamisalaa, ja tätä silmällä pitäen OECD otti käyttöön edellä käsitellyn liiketoimen tunnistamisen käsitteen. Muutoksilla pyrittiin selkeyttämään eri käsitteiden välisiä eroja, sillä aiemmin käsitteiden tarkoittamat toimenpiteet olivat voineet käytännön soveltamistilanteissa sekoittua.

Kuten edellä on todettu, liiketoimen sivuuttaminen korvasi käsitteenä uudelleenluonnehdinnan ja tarkensi käsitteen sisältöä, mutta ei muuttanut sitä. Siten käytännössä liiketoimen sivuuttaminen on edelleen mahdollista silloin, kun liiketoimen ehdot kokonaisuutena tarkasteltuna poikkeavat niistä, joista toisistaan riippumattomat yritykset olisivat sopineet kaupallisesti järkevällä tavalla vastaavissa olosuhteissa.[104] On huomattava, että tässäkin yhteydessä OECD on korostanut liiketoimen tunnistamisen ensisijaisuutta ja roolia liiketoimen sivuuttamisen esitoimena. Vasta tarkasti määritelty liiketoimi voidaan sivuuttaa, jos liiketoimi ei ole markkinaehtoperiaatteen mukainen.

Niin kuin edellä luvussa 3 ja sen alaluvuissa on todettu, Suomi on OECD:n jäsenmaana sitoutunut noudattamaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeita. Siten myös käytettävien käsitteiden tulisi mukailla OECD:n linjauksia. Seuraavissa alaluvuissa on tarkoitus tarkastella sitä, millaisia toimia suomalaisen veroviranomaisen on katsottu voivan tehdä edellä käsiteltyjen liiketoimen tunnistamisen ja liiketoimen sivuuttamisen käsitteiden puitteissa, ja miten VML 31 §:n muutos on tähän vaikuttanut.

---

[103] Isomaa-Myllymäki 2016b, s. 479 ja OECD 2015, s. 39–40, kohdat 1.122–1.128.
[104] OECD 2015, s. 39, kohta 1.122

4.2 Siirtohinnoitteluoikaisu ennen VML 31 §:n muutosta

Vuoden 2006 lain (1041/2006) mukainen VML 31.1 § mahdollisti siirtohinnoitteluoikaisun tekemisen tilanteessa, jossa verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa oli sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkesivat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verovelvollisen elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan verotettava tulo oli tämän johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio oli muodostunut suuremmaksi kuin se muutoin olisi ollut. Tällöin veroviranomaisen oli mahdollista lisätä tuloon määrä, joka olisi kertynyt ehtojen vastatessa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu. Jo vuoden 2006 lain mukaisessa säännöksessä oli siis sisäänkirjoitettuna OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan mukainen markkinaehtoperiaate. Lisäksi VML 31 § sisälsi nykyistä säännöstä vastaavan määrittelyn etuyhteysosapuolista (2 momentti) sekä määräyksen 1 momentin soveltumisesta myös yrityksen ja kiinteän toimipaikan välisiin toimiin (3 momentti).

Korkein hallinto-oikeus on antanut vuodesta 2010 lähtien useita vuosikirjapäätöksiä[105] siirtohinnoitteluun liittyen. Joissakin päätöksissä on ollut kyse nimenomaan siitä, onko Verohallinnolla ollut oikeus ennen VML 31 §:n vuoden 2022 lakimuutosta siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen nojalla sivuuttaa liiketoimi ja korvata tämä liiketoimi uudella liiketoimella. Tutkielman aiheen kannalta erityisen kiinnostavia ovat tätä problematiikkaa koskevat päätökset KHO 2014:119 ja KHO 2020:35. Molemmat päätökset liittyvät konsernin sisäisen rahoituksen siirtohinnoitteluun, ja päätöksessä KHO 2014:119 konserniyhtiöiden välisessä rahoituksessa oli tarkemmin kyse nimenomaan hybridilainasta.

Päätöksessä KHO 2014:119 oli kyse siitä, oliko Verohallinnon silloinen Konserniverokeskus voinut VML 31.1 §:n nojalla sivuuttaa konserniyhtiöiden välisen hybridilainan ja käsitellä sitä verotuksessa oman pääoman ehtoisena sijoituksena, jolloin lainasta

[105] Ennakkopäätöksiä kutsuttiin nimellä vuosikirjapäätös 1.4.2024 asti. Ks. esim. Korkein hallinto-oikeus, Päätösten julkaisukäytäntö.

maksettavat korot eivät olleet vähennyskelpoisia A Oy:n verovuoden 2009 verotuksessa. Huomiota on syytä kiinnittää myös korkeimman hallinto-oikeuden käyttämiin käsitteisiin, sillä ratkaisussa puhutaan sekä sivuuttamisesta että uudelleenluonnehdinnasta.

> A Oy oli vuonna 2009 saanut pääomistajaltaan luxemburgilaiselta yhtiöltä B 15 miljoonan euron suuruisen lainan. A oli ilmoittanut verovuoden 2009 elinkeinotoiminnan tulosta vähennettäväksi 1 337 500 euroa B:n myöntämälle lainalle kertyneitä korkoja. Lainan myöntäminen perustui A Oy:tä rahoittaneiden pankkien vaatimukseen lisärahoituksesta, jonka tuli olla maksusaantijärjestyksessä toissijainen pankkilainoihin nähden ja luonteeltaan IFRS-tilinpäätöksessä omana pääomana käsiteltävä niin sanottu IFRS-hybridilaina. Laina oli vakuudeton ja eräpäivätön. Lainan kiinteä vuosittainen korko oli 30 prosenttia ja korko lisättiin lainan pääomaan. Laina voitiin maksaa takaisin vain A Oy:n vaatimuksesta. Kysymyksessä olevaa hybridilainaa oli pidettävä verotuksessa vieraan pääoman luonteisena.
>
> Asiassa oli ratkaistava, oliko Konserniverokeskus voinut verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 1 momentin nojalla sivuuttaa kyseisen lainajärjestelyn ja käsitellä lainaa verotuksessa oman pääoman ehtoisena sijoituksena, jolloin korot eivät olleet vähennyskelpoisia.
>
> Korkein hallinto-oikeus katsoi, että osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta olisi tällaisen menettelyn seuraamukset huomioon ottaen vaatinut verotusmenettelystä annettuun lakiin sisältyvää nimenomaista valtuutusta uudelleenluonnehdintaan. Mainitun lain 31 §:n 1 momentin säännöksen ei katsottu sisältävän tällaista valtuutusta, minkä vuoksi uudelleenluonnehdinta ei ollut lainkohdan nojalla mahdollista.
>
> Koska verosopimuksella ei voida perustaa verotusvaltaa yli kansallisen lain säännösten, sillä, miten Suomen ja Luxemburgin välisen verosopimuksen 9 artiklaa on tältä osin tulkittava, ei edellä esitetyn perusteella ollut asiassa merkitystä.

> OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla katsottiin olevan tulkintaa ohjaavaa vaikutus vain lain 31 §:n 1 momentin soveltamisalalla eli arvioitaessa osapuolten sopiman ja toteuttaman liiketoimen ehtojen markkinaehtoisuutta. Sen sijaan ohjeilla ei katsottu olevan säännöksen soveltamisalaa laajentavaa vaikutusta, minkä vuoksi osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttamista ei voitu perustaa myöskään mainittuihin ohjeisiin.
>
> Korkein hallinto-oikeus hylkäsi Veronsaajien oikeudenvalvontayksikön valituksen. Korkein hallinto-oikeus katsoi lainan korot vähennyskelpoisiksi eikä muuttanut hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta, jolla asia oli palautettu Verohallinnolle lainan koron markkinaehtoisuuden arvioimista varten.

Ratkaisu KHO 2014:119 herätti laajalti keskustelua oikeuskirjallisuudessa. Esimerkiksi Penttilä lähestyi ratkaisua jaottelemalla sen kolmeen kysymykseen, jotka asiassa ratkaistiin[106]. Ensinnäkin korkeimman hallinto-oikeuden oli asiassa ratkaistava se, oliko hybridilaina katsottava verotuksessa vieraaksi pääomaksi vai omaksi pääomaksi.[107] Kuten Penttilä on huomauttanut, tässä vaiheessa ei vielä ollut kyse VML 31 §:n tulkinnasta ja soveltamisesta vaan siitä, milloin sijoitus yleensäkin verotuksessa voidaan lukea vieraaksi pääomaksi tai omaksi pääomaksi. Ratkaisussa KHO 2014:119 katsottiin, että lainaa tuli pitää vieraana pääomana. Kuitenkin Penttilä on tulkinnut ratkaisua siten, että hybridilainaa voitaisiin poikkeuksellisessa tapauksessa käsitellä oman pääoman ehtoisena sijoituksena. Tätä näkemystä tukee myös tutkielman luvussa 2.3 hybridilainojen luokittelusta todettu.

Samalla omana erillisenä kysymyksenään korkeimman hallinto-oikeuden oli ratkaistava se, voitiinko verotuksessa vieraana pääomana pidettävä hybridilaina uudelleenluonnehtia VML 31.1 §:n sanamuoto ja hallituksen esityksen perustelut huomioiden oman

---

[106] Penttilä 2015a, s. 130–131. Ks. myös Penttilä 2015b, s. 4–5.
[107] Penttilä 2015a, s. 130

pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi.[108] Korkein hallinto-oikeus painotti arvioinnissaan reaalisia argumentteja, joiden osalta ratkaisussa oli todettu seuraavalla tavalla:

> Arvioitaessa sitä, voidaanko verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 1 momentin nojalla osapuolten sopima liiketoimi sivuuttaa ja luonnehtia verotuksessa muuksi liiketoimeksi, kuten nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa vieraan pääoman ehtoisesta lainasta oman pääoman sijoitukseksi, on huomattava, että mainittu uudelleenluonnehdinta merkitsee pelkkään hinnoittelun oikaisuun verrattuna merkittävää jälkikäteistä puuttumista siihen, minkälaisilla liiketoimilla osapuolet ovat sopimusvapauden puitteissa järjestäneet keskinäiset suhteensa. Sovitun liiketoimen sivuuttaminen ja luonnehdinta muuksi liiketoimeksi kuin mikä on toteutettu, aiheuttaa usein, kuten nyt kyseessä olevassa tapauksessa, menon vähennyskelpoisuuden epäämisen kokonaisuudessaan. Sen sijaan sovitun ja toteutetun liiketoimen ehtojen markkinaehtoisuuden tarkastelu merkitsee vain sen arvioimista, onko verovelvollinen lisännyt tulonsa riittävän määrän tai käsitellyt vähennyskelpoisena menona vain markkinaehtoisuusperiaatteella hyväksyttävän määrän.

Näiden argumenttien perusteella korkein hallinto-oikeus katsoi uudelleenluonnehdinnan edellyttävän selkeää uudelleenluonnehdintaan oikeuttavaa säännöstä. VML 31.1 §:n sanamuodon ja hallituksen esityksen perustelujen ei voitu katsoa oikeuttavan liiketoimen uudelleenluonnehdintaan[109]. Samansuuntaisesti on tulkinnut myös Haapaniemi, jonka mukaan vanha VML 31 § sinänsä oikeutti oikeustoimen tunnistamisen osapuolten käyttäytymisen perusteella toiseksi kuin sopimukseen oli kirjattu, mutta tunnistamisen perusteella oikeustoimi ei kuitenkaan voinut muuttua toiseksi.[110] Ratkaisun KHO 2014:119 jälkeen epäselväksi jääneessä oikeustilassa Haapaniemi peräänkuulutti prejudikaatin tarvetta oikeustoimen tunnistamiseen ja sivuuttamiseen liittyvien avoimien kysymysten selventämiseksi. Tällaista prejudikaattia ei kuitenkaan ehditty saamaan ennen kuin vuoden 2022 lakimuutos poisti ainakin jossakin määrin mainittuja epäselvyyksiä.

---

[108] Penttilä 2015a, s. 130–131
[109] Penttilä 2015a, s. 131
[110] Haapaniemi 2019, s. 11 ja 17

Kolmantena kysymyksenä korkein hallinto-oikeus käsitteli Suomen ja Luxemburgin välisen verosopimuksen 9 artiklan ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden merkitystä veroviranomaisen mahdollisuuksiin uudelleenluonnehtia hybridilaina.[111] Koska verosopimuksella ei voida perustaa verotusvaltaa yli kansallisen lain säännösten, Suomen ja Luxemburgin välisen verosopimuksen 9 artiklalla ja sen tulkinnalla ei ollut asiassa merkitystä. Päätöksen taustalla vaikuttaa siis yksi tärkeimmistä vero-oikeudellisista oikeusperiaatteista: PL 81.1 §:ään pohjautuva legaliteettiperiaate, jonka mukaan veroista on säädettävä lailla. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden oikeuslähdeopillisen aseman vuoksi siirtohinnoitteluohjeilla katsottiin olevan vain tulkintaa ohjaava muttei sitä laajentava vaikutus VML 31.1 §:n soveltamisalalla, eikä liiketoimen sivuuttamista siten voitu perustaa myöskään siirtohinnoitteluohjeisiin.

Myös muussa kirjallisuudessa vallitsi laajalti konsensus siitä, että legaliteettiperiaate todellakin esti uudelleenluonnehdinnan perustamisen OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin[112]. Kuitenkin esimerkiksi Knuutinen on tuonut ”arvopohjaisena oikeusfilosofisena näkemyksenään” esiin, että vaikka uudelleenluonnehdintaan onkin yleisesti ottaen syytä suhtautua pidättyväisesti, teknisten muotovaatimusten ei tulisi antaa olla esteenä sellaisissa poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa uudelleenluonnehdintaan on todellinen tarve.[113] Tällä Knuutisen voitaneen ajatella viittaavaan esimerkiksi sellaisiin tilanteisiin, joissa markkinaehtoisuudesta poikkeavan hinnoittelun taustalla on selvästi veron kiertäminen tai aggressiivinen verosuunnittelu.

Päätöksessä KHO 2020:35 puolestaan oli kyse siitä, oliko Verohallinnon konserniverokeskus tullut sivuuttaneeksi verotuksen oikaisuja verovelvollisen vahingoksi toimittaessaan A Oyj:n ja A Finance NV:n väliset oikeustoimet uudelleen verotusmenettelystä annetun

[111] Penttilä 2015a, s. 131
[112] Ks. Knuutinen 2015b, s. 122–123; Helminen 2024, s. 94–95; Penttilä 2015a, s. 131
[113] Knuutinen 2015b, s. 122–123

lain 31 §:n nojalla. Lisäksi tutkielman kontekstissa päätös nostaa esiin, että ennen VML 31 §:n vuoden 2022 muutoksia liiketoimen sivuuttaminen vaati tuekseen veron kiertämistä koskevan VML 28 §:n.

> A-konsernissa oli vuonna 2008 toteutettu sisäisen rahoitusfunktion uudelleenjärjestely siten, että konsernin emoyhtiö A Oyj oli perustanut Belgiaan A Finance NV:n. Tämän jälkeen A Oyj oli siirtänyt A Finance NV:lle apporttiomaisuutena noin 223 500 000 euron määräiset konsernin sisäiset pitkäaikaiset lainasaamiset. Vastikkeena A Oyj oli saanut A Finance NV:n osakkeita. Apporttina siirretyt konsernin sisäiset lainasaamiset olivat olleet vakuudettomia, ja lainasaamisten korkotuotot olivat samana päivänä siirtyneet A Finance NV:lle. A Finance NV oli kirjannut saatavat taseessaan varoikseen. A Oyj ja A Finance NV olivat lisäksi sopineet, että A Finance NV:n toiminnallaan saavuttamalle sijoitetun pääoman tuotolle asetetaan tavoiterajat. A Finance NV on hyvittänyt A Oyj:lle tuotot, jotka ovat ylittäneet tavoiterajan tai vaihtoehtoisesti laskuttanut A Oyj:ltä tavoiterajan alle jäävät tuotot.
>
> Konserniverokeskus oli A Oyj:ssa toimitetussa verotarkastuksessa laaditun toimintoanalyysin perusteella katsonut, että A Oyj oli todellisuudessa suorittanut kaikki konsernin sisäiseen rahoitukseen liittyvät merkittävät toiminnot, kantanut tähän liittyvät merkittävät riskit sekä käyttänyt tähän liittyviä merkittäviä varoja ja ettei A Finance NV ollut tosiasiassa toiminut konsernin rahoitusyhtiönä. Konserniverokeskus oli myös katsonut, että A Finance NV:lle oli kuulunut toiminnan kustannuksiin pohjautuva markkinaehtoinen korvaus. Konserniverokeskus oli verovelvollisen vahingoksi toimittamissaan verovuosien 2011 ja 2012 verotuksien oikaisuissa siirtohinnoitteluoikaisuna lisännyt A Oyj:n verotettaviin tuloihin sille kuuluviksi katsottujen tulojen ja yhtiön ilmoittamien tulojen erotukset ja määrännyt yhtiölle lisäksi veronkorotukset. Konserniverokeskus oli siirtohinnoitteluoikaisua koskevien päätöstensä perusteluissa todennut, ettei liiketoimia ollut uudelleenkarakterisoitu, koska sopimusosapuolten välistä luonnehdintaa tai strukturointia liiketoimesta tai järjestelystä ei ollut oikaistu, vaan että verotuksia oli oikaistu sen perusteella, mitkä olivat olleet osapuolten välillä todellisuudessa tehdyt liiketoimet.

> Korkein hallinto-oikeus totesi, että Konserniverokeskus oli sivuuttanut A Oyj:n ja A Finance NV:n tekemät oikeustoimet ja erityisesti sen seikan, että A Finance NV oli tullut konserniyhtiöiden velkojaksi. Se oli tunnistanut A Oyj:n ja A Finance NV:n väliset, apporttisijoituksen jälkeen tehdyt liiketoimet ja katsonut, että A Oyj oli todellisuudessa suorittanut kaikki konsernin sisäiseen rahoitukseen liittyvät merkittävät toiminnot ja ettei A Finance NV ollut tosiasiassa toiminut konsernin rahoitusyhtiönä. Konserniverokeskus oli siten verotuksen oikaisuja verovelvollisen vahingoksi toimittaessaan luonnehtinut A Oyj:n ja A Finance NV:n väliset oikeustoimet uudelleen verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n nojalla. Koska sanottu säännös ei oikeuttanut Konserniverokeskusta luonnehtimaan verovelvollisen tekemiä oikeustoimia uudelleen ja koska asiassa ei ollut väitetty, että A Oyj ja A Finance NV olisivat ryhtyneet konsernin rahoitustoimintojen uudelleen järjestämiseen veron välttämisen tarkoituksessa, Konserniverokeskus ei ollut esittämillään perusteilla voinut oikaista A Oyj:n verovuosien 2011 ja 2012 verotuksia verovelvollisen vahingoksi eikä määrätä yhtiölle veronkorotuksia. Verovuodet 2011 ja 2012.

Kuten aiemmin käsitellyssä tapauksessa KHO 2014:119, myöskään nyt tarkasteltavana olevassa tapauksessa KHO 2020:35 veroviranomaisen ei ollut mahdollista luonnehtia liiketoimea uudelleen VML 31 §:n nojalla. Ratkaisut KHO 2014:119 ja KHO 2020:35 vahvistivat siis oikeusohjeen, jonka mukaan liiketoimen uudelleenluonnehdinta ei ollut mahdollista VML 31 §:ää sovellettaessa.[114] Kuitenkin ratkaisun KHO 2014:119 mukaan VML 31.1 § antoi valtuutuksen etuyhteysliiketoimen ehtojen ja hinnan oikaisemiseen. Epäselväksi jäi kuitenkin se, missä säännöksen soveltamisalan tarkat rajat kulkevat ja erityisesti se, missä vaiheessa nämä rajat tulevat vastaan[115]. Ratkaisua KHO 2020:35 tarkasteltaessa on hyvä huomata, että tapauksen verotarkastus ja sen jälkeiset A Oyj:tä koskevat

[114] Pankakoski 2021, s. 5–6

[115] Näihin kysymyksiin ei ole saatu vastausta myöhempienkään vuosien 2014–2021 vuosikirjaratkaisujen perusteella.

veronoikaisut verovelvollisen vahingoksi oli tehty vuonna 2013 eli ennen kuin korkein hallinto-oikeus oli ehtinyt antaa ensimmäisen liiketoimen sivuuttamista koskevan ratkaisunsa KHO 2014:119[116].

Aiemmassa ratkaisussaan KHO 2014:119 korkein hallinto-oikeus linjasi siis niin sanotun uudelleenluonnehdinnan kiellon, mutta ratkaisu kuitenkin jätti epäselväksi, mitä kielto käytännössä tarkoitti ja missä määrin se rajoitti Verohallinnon mahdollisuuksia tehdä siirtohinnoitteluoikaisuja VML 31 §:n nojalla[117]. Vaikka korkein hallinto-oikeus viittasi ratkaisussaan KHO 2020:35 uudelleenluonnehdinnan kieltoon, myöskään ratkaisu KHO 2020:35 ei edelleenkään antanut tarkkoja vastauksia näihin kysymyksiin. Urpilaisen mukaan ratkaisu KHO 2020:35 osoitti, ettei liiketoimen sivuuttamisen ja liiketoimen tunnistamisen välinen ero ole pelkästään terminologinen, ja että mainittu uudelleenluonnehdinnan kielto on edelleen voimassa.[118] Kielletyn uudelleenluonnehdinnan määritelmä jäi kuitenkin edelleen epämääräiseksi.

Tapauksen KHO 2020:35 pohjalta voidaan myös kysyä, olisivatko Konserniverokeskuksen tekemät oikaisut A Oyj:n verotukseen olleet mahdollisia, jos VML 28 §:n soveltamisedellytykset olisivat täyttyneet. Korkein hallinto-oikeus oli todennut perusteluissaan seuraavasti:

> […] kun asiassa ei ole väitetty, että A Oyj ja A Finance NV olisivat ryhtyneet konsernin rahoitustoimintojen uudelleen järjestämiseen veron välttämisen tarkoituksessa, Konserniverokeskus ei ole esittämillään perusteilla voinut oikaista A Oyj:n verovuosien 2011 ja 2012 verotuksia verovelvollisen vahingoksi eikä määrätä yhtiölle veronkorotuksia.

Näin ollen voidaan tulkita, että vanhan VML 31 §:n estäessä liiketoimen sivuuttamisen ja korvaamisen toisella liiketoimella, veroviranomainen olisi voinut perustaa liiketoimen sivuuttamisen ja korvaamisen toisella liiketoimella VML 28 §:ään, jos säännöksen

---

[116] Raunio 2020, s. 669–670.
[117] Ks. esim. Penttilä 2015a, s. 132
[118] Urpilainen 2020, s. 6

soveltamisedellytykset olisivat täyttyneet. Tapauksessa KHO 2020:35 veronkiertotarkoitusta ei kuitenkaan ollut eikä Konserniverokeskuskaan ollut näin väittänyt.

Myös Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisussa keväältä 2013 (HAO 29.5.2013 13/0844/40) arvioitiin VML 31 §:n ja VML 28 §:n suhdetta toisiinsa liiketoimen sivuuttamisen osalta. Ratkaisussa oli kyse siitä, oliko verotuksen oikaisulautakunnan ja Konserniverokeskuksen päätöksissä voitu VML 31 §:ää ilman VML 28 §:n soveltamista.

> Konserniverokeskus poikkesi yhtiön verovuoden säännönmukaista verotusta toimittaessaan veroilmoituksesta siten, että yhtiön elinkeinotoiminnan tuloon lisättiin yhtiön luxemburgilaiselle emoyhtiölle maksetuksi ilmoitetut hybridilainan korot. Konserniverokeskuksen verotuksen oikaisulautakunta hylkäsi yhtiön korkojen vähentämistä elinkeinotulosta koskevan vaatimuksen. Oikaisulautakunnan päätöksen mukaan lainasta esitettyä selvitystä ei ollut pidettävä osoituksena siitä, että riippumaton yhtiö olisi yhtiön taloudellisessa tilanteessa ja yleisen taloustilanteen huomioiden myöntänyt lainaa vastaavilla ehdoilla. Oikaisulautakunta piti lainaa markkinaehtoperiaatteen mukaisesti tosiasialliselta luonteeltaan oman pääomanehtoisena sijoituksena, jolle maksettava korvaus ei ollut maksajalle verotuksessa vähennyskelpoinen.
>
> Yhtiön luxemburgilaisen emoyhtiö omisti noin 95,7 % yhtiön osakkeista, eikä hybridilainaa saatu muilta osakkailta. Yhtiön selvityksen mukaan pankkien vaatima sijoitus yhtiöön oli taloudellisesti järkevää tehdä lainana. Tällöin sijoitus oli maksunsaantijärjestyksessä samalla etusijalla muiden velkojien kuin pankkien kanssa ja osakkaiden edellä. Lisäksi yhtiön vuonna 2002 ulkopuolisilta sijoittajilta ottamiin vaihtovelkakirjalainoihin liittyi optio-oikeus kiinteään prosenttiin osakekannan arvosta yhtiön myynnissä.
>
> Luxemburgilaisen emoyhtiön myöntämän vakuudettoman lainan vuotuinen kiinteä korko oli 30 %. Lainaehtojen mukaan muun muassa lainalle kertynyt korko lisättiin lainapääomaan, lainalla ei ollut eräpäivää, yhtiöllä oli senior-velkojien

asema turvaten oikeus maksaa laina ja sille kertyneet korot takaisin eikä laina muodostanut velkojalle omapääomaehtoisia oikeuksia yhtiöön. Valitusasiakirjoihin sisältyi myös hybridilainan markkinaehtoisuutta todentava verrokkianalyysi. Yhtiön mukaan tämä jo itsessään osoitti, perustuessaan markkinoiden aitoon hinnoitteluun vastaavana aikana vertailukelpoisissa transaktioissa, että riippumattomat osapuolet olivat tehneet vastaavia vieraan pääomanehtoisia sijoituksia. Hybridilainan luonteeseen puuttuminen ja sen katsominen verotuksessa omaksi pääomaksi ei vastannut todellisuutta ja olisi edellyttänyt yleisen veronkiertonormin soveltuvuutta tapaukseen.

Verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n tarkoituksena on mahdollistaa etupiiriyhteydessä tehdyn oikeustoimen hinnan oikaiseminen verotuksessa markkinaehtoiseksi. Verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n 1 momentissa säädetään puolestaan oikeustoimen oikeudellisen muodon sivuuttamismahdollisuudesta verotuksessa. Oikaisulautakunnan ja Konserniverokeskuksen päätöksissä oli sovellettu verotusmenettelystä annetun lain 31 §:ää, mutta ei saman lain 28 §:ää. Oikeustoimen oikeudellisen muodon sivuuttamiseen siirtohintaoikaisuna ilman verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n soveltamista on suhtauduttava varauksellisesti, kun otetaan huomioon kyseisen pykälän 1 momenttiin sisältyvä nimenomainen säännös oikeudellisen muodon sivuuttamisesta ja erityisesti saman pykälän 2 momenttiin sisältyvät verovelvollisen oikeusturvaa tässä menettelyssä turvaavaksi tarkoitetut säännökset.

Yhtiö on selvittänyt, että emoyhtiöltä otetussa lainassa oli kyse velasta, jonka yhtiö on ottanut konsernin IFRS:n mukaisen omavaraisuuden parantamiseksi, pankkirahoituksen saamisen edellytysten täyttämiseksi ja yhtiön toiminnan turvaamiseksi. Yhtiö on esittänyt myös yleistä selvitystä hybridilainojen käytöstä markkinoilla vuosina 2008–2010. Lisäksi yhtiö on selvittänyt omavaraisuusasteeseensa, omistusrakenteeseensa ja toteutettuun optiojärjestelyyn perustuvia syitä toteuttaa yhtiön pääomarakenteen vahvistaminen taloudellisista lähtökohdista

tarkoituksenmukaisimmaksi harkitulla hybridilainalla. Näissä olosuhteissa hallinto-oikeus katsoi, ettei lainan oikeudellisen muodon sivuuttaminen verotusta toimitettaessa siirtohintaoikaisuna ollut mahdollista. Näin ollen hallinto-oikeus kumosi toimitetun verotuksen valituksenalaiselta osin ja palautti asian Konserniverokeskukselle lainan markkinaehtoisuuden selvittämiseksi.

Tapauksessa hallinto-oikeus suhtautui siis varauksellisesti siihen, että hybridilaina olisi voitu sivuuttaa ja uudelleenluokitella omaksi pääomaksi VML 31 §:n nojalla ilman VML 28 §:n soveltamista. Tätä perusteltiin sillä, että lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa vain VML 28 § sisälsi nimenomaisen säännöksen oikeudellisen muodon sivuuttamisesta ja verovelvollisen oikeusturvasta sivuuttamistilanteessa. Painoarvoa annettiin myös yrityksen selvitykselle siitä, että hybridilaina oli yhtiölle taloudellisesta näkökulmasta tarkoituksenmukaisin. Verovelvollisen on voitava vapaasti järjestää toimintansa haluamallaan tavalla yksityisoikeuden asettamissa puitteissa. Verotuksessa ei voida määrätä, miten yritystoimintaa tulisi rahoittaa, ellei kyse ole markkinaehtoperiaatteen vastaisesta toimesta tai veronkiertotarkoituksesta.

Edellä käsiteltyjen KHO:n ratkaisujen perusteella voidaan havaita, että lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa ja soveltamisessa oli oikeudellisia rajoituksia, joista tärkeimpinä voidaan pitää legaliteettiperiaatetta sekä verolakien tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä rajoituksia[119], joita on teorian tasolla tarkasteltu tarkemmin edellä luvussa 3.3. Samalla nämä rajoitteet johtivat tilanteeseen, jossa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita ei hallituksen esityksessäkin mainitusta pyrkimyksestä huolimatta voitu täysimääräisesti hyödyntää[120]. Pankakoski onkin katsonut, että tilanne oli johtanut markkinaehtoperiaatteen alitulkintaan Suomessa verrattuna muihin

[119] Pankakoski 2021, s. 2

[120] Siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä oli ennen vuoden 2022 lakimuutosta muutettu viimeksi vuonna 2006, ja jo tällöin hallituksen esityksessä mainittiin, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeita käytetään markkinaehtoperiaatteen tulkintavälineenä. Ks. HE 107/2006 vp.

valtioihin[121]. Seuraavassa luvussa 4.3 havaitaankin, että juuri tämä alitulkinta ja sen aiheuttamat ongelmat olivat osaltaan syy siihen, miksi VML 31 § muutettiin vuonna 2022.

4.3 VML 31 §:n muutos

Kuten edellä on jo käynyt ilmi, verovuoden 2022 alusta alkaen on sovellettu uudistettua VML 31 §:ää. Hallituksen esityksellä HE 188/2021 vp säännökseen sisällytettiin uusi 2 ja 3 momentti vanhojen 2 ja 3 momentin siirtyessä uusiksi 4 ja 5 momenteiksi. Markkinaehtoperiaatteen sisältävä ja sisällöltään OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa vastaava 1 momentti säilytettiin ennallaan.

Uuden VML 31 §:n 2 momentin mukaan arvioitaessa 1 momentin sisältämän markkinaehtoperiaatteen mukaisesti sitä, onko etuyhteydessä olevien osapuolten välisessä liiketoimessa sovittu tai määrätty ehtoja riippumattomien osapuolten ehdoista poikkeavasti, tunnistetaan asiaankuuluvat kaupalliset tai rahoitukselliset suhteet ja näihin suhteisiin vaikuttavat taloudellisesti olennaiset erityispiirteet, joita ovat sopimusehdot, osapuolten toiminnot, varat ja riskit, siirretyn omaisuuden tai tarjotun palvelun ominaispiirteet, osapuolten ja markkinoiden taloudelliset olosuhteet sekä osapuolten liiketoimintastrategiat. Näiden seikkojen perusteella määritetään liiketoimi sen tosiasiallisen sisällön mukaisena.

Uuden VML 31 §:n 3 momentin mukaan, jos poikkeuksellisissa olosuhteissa, 1 momenttia sovellettaessa, etuyhteydessä olevien osapuolten välinen, 2 momentin mukaisesti määritetty liiketoimi poikkeaa siitä, mitä taloudellisesti järkevästi toimivat, toisistaan riippumattomat osapuolet vastaavissa olosuhteissa sopisivat, se voidaan sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Sivuuttamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei määritetylle liiketoimelle, joka oltaisiin sivuuttamassa, voida vahvistaa markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa, kun otetaan huomioon kunkin osapuolen näkökulma ja realistiset vaihtoehdot päätöksentekohetkellä. Korvaava

[121] Pankakoski 2021, s. 2–3

liiketoimi määritetään 2 momentin mukaisesti ja sen on oltava mahdollisimman samankaltainen sivuutettavan liiketoimen kanssa.

VML 31 §:n muutokset koskivat siis markkinaehtoperiaatteen soveltamisen ensimmäistä vaihetta eli liiketoimen määrittämistä (2 momentti) sekä liiketoimen sivuuttamista (3 momentti). Kuten luvussa 4.2 havaittiin, oikeuskäytäntö oli rajoittanut sitä, millaisessa laajuudessa liiketoimia voitiin tunnistaa ja määrittää kotimaisen lainsäädännön puitteissa. Siten uusi VML 31 §:n 2 momentti tarkensi ja muutti oikeustilaa liiketoimen määrittämisen osalta.[122] Uudessa 2 momentissa on todettuna kaikki ne seikat, joiden nojalla veroviranomainen voi määrittää ja arvioida liiketoimen sen markkinaehtoisuuden selvittämiseksi. Käytännössä veroviranomaisen on siis mahdollista 2 momentin nojalla määrittää tehty liiketoimi 2 momentissa mainittujen seikkojen perusteella kokonaan tai osittain erilaiseksi kuin millaisena verovelvollinen on liiketoimea pitänyt. Liiketoimen määrittämisessä voidaan siis päätyä siihen, että liiketoimen tosiasiallinen sisältö ei vastaa liiketoimelle annettua oikeudellista muotoa tai nimeä. Samalla VML 31 §:n 2 momenttiin sisältyvän aiempaa laajemman markkinaehtoperiaatteen voidaan katsoa laajentavan 1 momenttiin sisältyvän markkinaehtoperiaatteen soveltamisalaa[123].

Myös liiketoimen sivuuttamisen kannalta VML 31 §:n uudistus muutti oikeustilaa merkittävällä tavalla. Kun ennen lakimuutosta etuyhteydessä tehdyn liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta oli käytännössä mahdollista vain VML 28 §:n nojalla veronkiertotilanteessa, uusi VML 31 §:n 3 momentti laajensi veroviranomaisen mahdollisuuksia liiketoimen sivuuttamiseen ja korvaamiseen toisella markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Veroviranomainen voi kuitenkin sivuuttaa liiketoimen vain poikkeuksellisessa tilanteessa. Aine ja Lehtimäki ovat kuvanneet sivuuttamisen vaativan ensin markkinaehtoisuuden tarkastelua 1 ja 2 momentin kuvaamissa olosuhteissa. [124]

---

[122] Aine & Lehtimäki 2022, s. 288; Pankakoski 2021, s. 8
[123] Pankakoski 2021, s. 8
[124] Aine & Lehtimäki 2022, s. 291

Liiketoimen sivuuttaminen on mahdollista vasta, jos markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa ei ole mahdollista vahvistaa.

Hallituksen esityksen mukaan VML 31 §:ään esitettyjen muutosten tavoitteena oli hallitusohjelman mukaisesti muuttaa säännöstä siten, että sen soveltaminen olisi mahdollista OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa.[125] Uudistuksen jälkeen kansallisen lainsäädännön on tarkoitus vastata soveltamisalaltaan OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa. Osa muutosehdotuksessa esitellyistä tavoitteista tähtäsi nimenomaisesti oikeustilan muuttamiseen, ja osin muutoksilla tavoiteltiin välillisesti muiden veropoliittisten tavoitteiden täyttymistä.

Ensinnäkin lakimuutoksella pyrittiin muuttamaan oikeustilaa siten, että veroviranomaisen suorittama siirtohinnoitteluanalyysi voisi pohjautua asiaankuuluviin kaupallisiin tai rahoituksellisiin suhteisiin sekä niihin taloudellisesti vaikuttaviin erityispiirteisiin, joita ovat hallituksen esityksen mukaan sopimusehdot, osapuolten toiminnot, varat ja riskit, siirretyn omaisuuden tai palvelun erityispiirteet, osapuolten ja markkinoiden taloudelliset olosuhteet sekä osapuolten liiketoimintastrategiat[126]. Edellä mainitut erityispiirteet löytyvätkin nykyisen VML 31.2 §:n sanamuodosta. VML 31 §:n muutoksella pyrittiin käytännössä laajentamaan Suomen veroviranomaisen mahdollisuuksia suorittaa verovalvontaa, sillä aiemmin kappaleessa 4.2 kuvatulla tavalla oikeuskäytäntö oli rajoittanut veroviranomaisen mahdollisuuksia puuttua markkinaehtoperiaatteen vastaisiin liiketoimiin. Erityisesti hallituksen esityksessä nostettiin vielä esiin sellaiset tilanteet, joissa oikeuskäytäntö oli rajoittanut myös sellaisia Verohallinnon toimenpiteitä, joiden kohteena oli ollut BEPS-työssä tunnistettuja ongelmallisia rakenteita, jotka oli sisällytetty vuonna 2017 julkaistuun OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitykseen, mutta jotka asiasisällöltään vastasivat vuonna 2010 julkaistun päivityksen 9 lukuun sisältyvää riskejä käsittelevää osuutta.[127] VML 31 §:n mahdollistaessa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden

[125] HE 188/2021 vp, s. 13
[126] HE 188/2021 vp, s. 13
[127] HE 188/2021 vp, s. 13–14

soveltamisen niiden koko laajuudessa, voitaisiin samalla välillisesti edistää myös BEPS-työn päämääriä, joihin Suomi on sitoutunut.

Edellä kuvatut hallituksen esityksestä ilmenevät tavoitteet liittyvät erityisesti liiketoimen määrittämiseen sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. Liiketoimen määrittämiseen liittyvien uudistusten lisäksi muutosehdotuksella haluttiin vaikuttaa myös siihen, että veroviranomaisella olisi poikkeuksellisissa olosuhteissa mahdollisuus liiketoimen sivuuttamiseen ja tarvittaessa sen korvaamiseen toisella liiketoimella, kuten OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa on kuvattu.[128] Aiempi oikeuskäytäntö oli rajannut liiketoimen sivuuttamisen kokonaan VML 31 §:n soveltamisalan ulkopuolelle, ja säännöksen muuttamisen myötä myös liiketoimen sivuuttaminen haluttiin tuoda osaksi markkinaehtoperiaatteen mukaista toimenpidevalikoimaa.

Hallituksen esityksessä kuitenkin erikseen huomautettiin, että vaikka Suomen veroviranomaisen mahdollisuuksia verovalvontaan haluttiin laajentaa, liiketoimen sivuuttamisen osalta laajennus haluttiin toteuttaa liiketoiminnan määrittämistä rajatummin.[129] Uuden VML 31 §:n 3 momentin mukaan liiketoimen sivuuttaminen on mahdollista *poikkeuksellisissa olosuhteissa* säännöksessä määriteltyjen soveltamisedellytysten täyttyessä. Hallituksen esityksessä näitä poikkeuksellisia olosuhteita on kuvattu kahdella esimerkillä, jotka perustuvat OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa esitettyihin kuvitteellisiin tilanteisiin[130]. Säännöksessä tarkoitetut poikkeukselliset olosuhteet eivät kuitenkaan rajoitu vain näihin esimerkkeihin, vaan hallituksen esityksen mukaan voisi olla myös muita poikkeuksellisia tilanteita, joissa voisi olla edellytyksiä sivuuttamiselle[131]. Käytännössä Aine ja Lehtimäki ovat tulkinneet poikkeuksellisilla olosuhteilla tarkoitettavan tilanteita, joissa ”on ilmeistä, etteivät taloudellisesti järkevät riippumattomat osapuolet toimi tavalla, jolla

[128] HE 118/2021 vp, s. 14
[129] HE 118/2021 vp, s. 14
[130] HE 118/2021 vp, s. 43-44
[131] HE 118/2021 vp, s. 42

verovelvollinen on liiketoimen toteuttanut”.[132] Tällaisessa tilanteessa ei myöskään ole olemassa markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa.

Oikeustilaan vaikuttavien muutosten lisäksi hallituksen esityksessä mainittiin tavoite vaikuttaa Suomen verotulokertymään verotulojen oikeudenmukaisen jakautumisen kautta.[133] Myös suomalaiselle veroviranomaiselle haluttiin mahdollistaa yhtäläiset mahdollisuudet puuttua markkinaehtoperiaatteesta poikkeaviin siirtohintoihin. Taustalla oli epäsuhta sen suhteen, että joissakin tilanteissa toisen valtion veroviranomaisen oli mahdollista suorittaa siirtohinnoitteluoikaisu, mutta Suomen veroviranomaiselle se ei ollut mahdollista vallitsevan suppeasti VML 31 §:ää tulkitsevan oikeuskäytännön vuoksi.

Lisäksi oli mahdollista joutua tilanteeseen, jossa Suomi joutuisi tekemään vastaoikaisun, jos asiaa käsiteltäisiin keskinäisessä sopimusmenettelyssä ja toinen valtio olisi tehnyt markkinaehtoperiaatteen mukaisen ensioikaisun. Keskinäisessä sopimusmenettelyssä ei ole mahdollista vedota kansalliseen oikeuskäytäntöön ja siitä johtuvaan VML 31 §:n soveltamisalaan. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden tulkintalinjaa suppeampi suomalainen oikeuskäytäntö ei siis kaventanut Suomen tehtäväksi tulevia kaksinkertaisen verotuksen poistavia vastaoikaisuja, vaan Suomen oli luovuttava verotusoikeudestaan verosopimuksen siirtohinnoittelua koskevan määräyksen mukaisesti ja sen koko laajuudessa, vaikka vastaavassa tilanteessa Suomessa ei olisi ollut mahdollista tehdä siirtohinnoittelun ensioikaisua[134].

Käytännössä edellä mainittu epäkohta johti verotulojen menetyksiin Suomessa esimerkiksi tilanteessa, jossa keskinäisessä sopimusmenettelyssä toinen valtio oli tehnyt siirtohinnoittelun ensioikaisun uudelleenluonnehtimalla kyseiseen valtioon sijoittautuneen yhtiön suomalaiselta etuyhteysosapuolelta ottaman velan kyseisen valtion sisäisen lainsäädännön mukaisesti verotuksessa omaksi pääomaksi.[135] Tällöin Verohallinto on

[132] Aine & Lehtimäki 2022, s. 292
[133] HE 118/2021 vp, s. 14
[134] HE 118/2021 vp, s. 13
[135] HE 118/2021 vp, s. 13

hyväksynyt keskinäisessä sopimusmenettelyssä toisen valtion näkemyksen ja luopunut verotusoikeudestaan, koska velan uudelleenluonnehdinta omaksi pääomaksi on katsottu markkinaehtoiseksi kyseisessä tilanteessa sovelletun verosopimuksen 9 artiklan mukaisesti, kun tulkintalähteenä on käytetty OECD:n siirtohinnoitteluohjeita. Suomessa tehtyjen ensioikaisujen osalta hallituksen esityksessä nostettiin myös esiin, että toinen valtio on hyväksynyt Suomen verotuksessa malliverosopimuksen 9 artiklaa vastaavan verosopimusmääräyksen ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisesti tehdyn ensioikaisun sekä tehnyt täyden vastaoikaisun kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi tilanteessa, jossa vastaoikaisu on koskenut osaa verovuosista samalla kun kotimainen oikeusaste on poistanut muita asiaan liittyviä verovuosia koskevan ensioikaisun Suomen kansallisen lainsäädännön vastaisena.

Kokonaisuudessaan lakimuutosta edeltävä tilanne aiheutti Suomelle pienempiä verotuloja ja epätasaista verotulojen jakautumista eri maiden välille. Lakimuutoksella haluttiin korjata myös tämä epäkohta, jossa kansallisen siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen soveltamiskäytäntö poikkesi Suomea sitovan verosopimuksen soveltamisesta. Samalla yhdenmukainen kansainvälistä tulkintalinjaa mukaileva markkinaehtoperiaatteen soveltaminen hyödyttää myös verovelvollisia. Erilaiset kansalliset tulkinnat lisäävät erilaisten selvitysten tarvetta ja aiheuttavat epävarmuutta verotuskohtelun suhteen.[136] Käytännössä lakimuutos ei kuitenkaan tuonut merkittäviä muutoksia verovelvollisten siirtohinnoitteluun, jos se oli jo aiemmin toteutettu OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisesti.

Lakimuutosta onkin kritisoitu siitä, ettei se selvennä siirtohinnoitteluprosessia aiempaan tilanteeseen nähden.[137] Vastaavasti OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat tässä selventämisessä onnistuneet jakamalla siirtohinnoitteluprosessin kahteen osaan eli liiketoimen määrittämiseen ja markkinaehtoisuuden arvioimiseen. Raunion mukaan tätä OECD:n siirtohinnoitteluohjeistusta olisi voitu noudattaa ilman lakimuutostakin. Sen sijaan lakimuutos on antanut veroviranomaiselle laajat valtuudet määrittää yritysten

[136] Aine & Lehtimäki 2022, s. 292
[137] Raunio 2021, s. 96

etuyhteysliiketoimia. Kritiikkiä on herättänyt erityisesti se, että etuyhteysliiketoimen määrittämiselle ei ole asetettu edellytykseksi esimerkiksi yrityksen oman määrittelyn virheellisyyden perusteella. Raunio on katsonut myös oikeusturvassa olevan puutteita, sillä säännös ei anna yritykselle mahdollisuutta torjua veroviranomaisen tekemää liiketoimen määrittämistä. Toisaalta säännöstä on pidetty myös hyvin laadittuna ja tarkkarajaisena, eivätkä kaikki asiantuntijat ole allekirjoittaneet huolta oikeusturvan takeista[138].

4.4 Siirtohinnoitteludirektiiviesitys

Euroopan komissio antoi 12.9.2023 osana BEFIT-pakettia[139] esityksen siirtohinnoitteludirektiivistä[140] EU-maiden siirtohinnoittelusäännösten yhtenäistämiseksi. Direktiiviesityksen taustalla on pyrkimys verotuksen oikeusvarmuuden lisäämiseen yhtenäistämällä siirtohinnoittelun sääntely Euroopan unionin alueella.[141] Komission esityksen mukaan OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan mukainen markkinaehtoperiaate sisällytettäisiin EU-lainsäädäntöön ja samalla selkeytettäisiin OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden roolia. Siirtohinnoitteludirektiivi takaisi markkinaehtoperiaatteen johdonmukaisen soveltamisen EU-valtioiden kesken, sekä edesauttaisi kaksinkertaisen verotuksen ja toisaalta kaksinkertaisen verottamatta jäämisen mahdollisuutta. Lisäksi direktiiviesityksen odotettavissa olevana vaikutuksena komissio on nostanut esiin siirtohinnoitteluun liittyvien riitaasioiden vähentymisen ja siirtohinnoittelukustannusten pienenemisen, kun eri EU-maiden siirtohinnoittelusääntely yhdenmukaistetaan.

Kuten kotimaisen VML 31 §:nkin uudistamisen taustalla, myös siirtohinnoitteludirektiiviesityksen motivaattorina ovat OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ja malliverosopimuksen 9 artiklan mukainen markkinaehtoperiaate sekä niiden saattaminen osaksi lainsäädäntöä.

---

[138] Pankakoski 2021, s. 14

[139] BEFIT-paketin (Business in Europe: Framework for Income Taxation) tavoitteena on luoda yhtenäinen yritysverotus Euroopan unionin jäsenmaiden kesken. BEFIT-paketti laskee yritysten sääntelystä aiheutuvia kustannuksia ja rohkaisee erityisesti pk-yrityksiä rajat ylittävään laajentumiseen. Toisaalta paketilla on vaikutuksia myös kaksinkertaisen ja liiallisen verotuksen sekä veroriitojen ehkäisemisen kannalta. Ks. tarkemmin Euroopan komissio 2023a.

[140] Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on transfer pricing, 12.9.2023 COM (2023) 529 final

[141] Euroopan komissio 2023b, s. 35

Suurin osa EU:n jäsenvaltioista on OECD:n jäseniä ja siten sitoutuneita noudattamaan OECD:ssä luotuja periaatteita ja suosituksia. Koska OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla ei ole suoraan sellaisenaan osa jäsenvaltioissa sovellettavaa lainsäädäntöä, jäsenvaltioiden siirtohinnoittelusäännökset poikkeavat toisistaan. Kukin jäsenvaltio on säätänyt omat kansalliset markkinaehtoperiaatteen sisältävät säännöksensä, mikä on ollut tulkintaerojen vuoksi omiaan aiheuttamaan monimutkaisuutta ja alttiutta siirtohinnoitteluriidoille.

Komissio onkin perustellut siirtohinnoitteludirektiiviesitystään nimenomaan sillä seikalla, että OECD:n jäseninä jäsenvaltiot ovat jo valmiiksi velvollisia noudattamaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeita[142]. Koska siirtohinnoittelusta ei ole olemassa eurooppaoikeudellista lainsäädäntöä, kukin jäsenmaa on tulkinnut siirtohinnoitteluohjeita omalla tavallaan. Eroavaisuuksia on ollut esimerkiksi siirtohinnoittelun soveltamisen edellytyksenä olevan *määräysvallan* käsitteen suhteen. Joissakin jäsenvaltioissa määräysvaltaa koskeva kriteeri on täyttynyt jo 25 prosentin omistusosuudella, kun taas toisissa määräysvallan kriteeri on täyttynyt vasta 50 prosentin omistusosuudella.[143] Luonnollisesti tällaiset erot aiheuttavat yli rajojen toimiville yrityksille hankaluuksia sääntelyn monimutkaisuuden vuoksi sekä kasvattavat kustannuksia ja riskiä oikeusriidoille.

Käytännössä komission ehdotuksen mukainen siirtohinnoitteludirektiivi sisältää kolme osiota, jotka ovat seuraavanlaiset:

I. markkinaehtoperiaate,
II. yleiset keskeiset tekijät, sekä
III. markkinaehtoperiaatteen soveltaminen ja erityisten kysymysten osalta asetettavat tulevat yhteiset säännöt.

Direktiiviehdotuksen mukaan ensimmäiseen osioon sisältyisi markkinaehtoperiaatteen (4 artikla) lisäksi etuyhteydessä olevan yrityksen määritelmä (5 artikla), säännöt ensi- ja vastaoikaisujen tekemiselle (6 artikla) sekä edellytykset, joiden täyttyessä jäsenvaltion

[142] Euroopan komissio 2023b, s. 2
[143] Euroopan komissio 2023b, s. 2–3

olisi tunnustettava hyvittävä oikaisu (7 artikla).[144] Toiseen yleisiä keskeisiä tekijöitä sisältävään osioon sisältyvät artiklat 8–13 koskevat direktiiviehdotuksen mukaan kaupallisten ja rahoituksellisten suhteiden tarkkaa rajaamista, siirtohinnoittelumenetelmiä, soveltuvimman menetelmän valintaa, vertailukelpoisuusanalyysiä, markkinaehtoisen vaihteluvälin määrittämistä sekä siirtohinnoitteludokumentointia. Direktiivin soveltamisen järjestämistä koskeva kolmas osio varmistaa, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden kulloinkin voimassa oleva viimeisin versio on jäsenvaltioita sitova niiden soveltaessa markkinaehtoperiaatetta.

Syyskuun 2023 jälkeen siirtohinnoitteludirektiiviesitystä on käsitelty EU:n neuvoston verotustyöryhmässä sekä Belgian että Unkarin puheenjohtajuuskaudella.[145] Jäsenvaltiot ovat katsoneet, etteivät voi tukea siirtohinnoitteludirektiiviesitystä sen nykymuodossa. Oikeusvarmuuden parantamista on pidetty yleisesti hyvänä tavoitteena siltä osin kuin parannukset koskevat markkinaehtoperiaatteen soveltamista EU:ssa sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden asemaa ja niiden tulkintaa. Sen sijaan jäsenvaltiot ovat pitäneet ongelmallisena sitä, että siirtohinnoitteludirektiivi loisi kaksinkertaisen standardin siirtohinnoittelun alalle OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden rinnalle. Lisäksi jäsenvaltiot ovat huolissaan jouston menettämisestä nykytilanteeseen nähden, kun niillä ei nykymuotoisen direktiiviehdotuksen myötä enää olisi mahdollisuutta neuvotella ja soveltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita itsenäisesti.

Tutkielman aihepiirin kannalta mielenkiinto siirtohinnoitteludirektiiviesityksen suhteen kohdistuu erityisesti sen kotimaisiin seurauksiin ja vaikutuksiin sekä siihen, millainen käytännön merkitys direktiiviesityksellä on tilanteessa, jossa VML 31 § on jo ehditty uudistaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita silmällä pitäen. Kuten tutkielman luvussa 3 ja sen alaluvuissa on tuotu esiin, OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla on jo aiemmin ollut Suomessa merkittävä tulkintavaikutus VML 31 §:ään, ja vuoden 2022 VML 31 §:n uudistus tähtäsi siihen, että säännöksen markkinaehtoperiaate vastaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden

---

[144] Euroopan komissio 2023b, s. 9–17
[145] Karjalainen, T. & Puro, L. 2024, s. 501

mukaista markkinaehtoperiaatetta. Tätä silmällä pitäen voitaneenkin katsoa, että vaikka siirtohinnoitteludirektiivi kaventaisi jäsenvaltioiden harkintavaltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden soveltamisessa niiden tullessa jäsenvaltioita velvoittaviksi osana EU-lainsäädäntöä, käytännön merkitys tästä näkökulmasta jäisi Suomessa melko vähäiseksi, kun kansallinen sääntely on jo aiemmin päivitetty OECD:n markkinaehtoperiaatetta vastaavaksi.

Direktiivin toteutumisella 12.9.2023 annetun esityksen mukaisena olisi Suomessa suurin vaikutus etuyhteysyritysten määritelmän kautta. VML 31.4 §:n mukaan osapuolella on määräysvalta toisessa osapuolessa silloin, kun:

1) se välittömästi tai välillisesti omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta;
2) sillä välittömästi tai välillisesti on yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä;
3) sillä välittömästi tai välillisesti on oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen tai toimielimeen, jolla on tämä oikeus; tai
4) sitä johdetaan yhteisesti toisen osapuolen kanssa tai se muutoin voi tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolessa.

Sen sijaan direktiiviesityksen 5 artiklan mukaan etuyhteydessä olevalla yrityksellä tarkoitetaan henkilöä, joka liittyy toiseen henkilöön ainakin yhdellä seuraavista tavoista:

a) henkilö osallistuu toisen henkilön johtamiseen olemalla asemassa, jossa voi käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa tähän toiseen henkilöön;
b) henkilö osallistuu toisen henkilön määräysvaltaan hallitsemalla yli 25:tä prosenttia äänioikeuksista;
c) henkilö osallistuu toisen henkilön pääomaan omistusoikeudella, joka suoraan tai välillisesti ylittää 25 prosenttia pääomasta;
d) henkilöllä on oikeus 25 prosenttiin tai enempään toisen henkilön voitoista.

Direktiiviesitys siis asettaa kynnyksen etuyhteysyrityksen statukselle huomattavasti alhaisempaan 25 prosenttiin, kun Suomessa siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen soveltamisen kynnysarvoksi on asetettu 50 prosenttia. Käytännössä direktiivin toteutuminen

esitetyn kaltaisena tarkoittaisi Suomessa siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen soveltamisalan laajentumista, kun Suomessakin olisi siirryttävä EU-oikeuden etusijaperiaatteen velvoittamana käyttämään matalampaa 25 prosentin kynnysarvoa.

Helminen on katsonut, että esitetty 25 prosentin etuyhteystaso on varsin alhainen ja on mahdollista, ettei esitystä hyväksytä sellaisenaan, sillä direktiivin hyväksyminen edellyttää kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyyttä.[146] Nykytilanteessa etuyhteysyrityksen statukseen vaadittava määräysvallan vähimmäistaso vaihtelee jäsenvaltioittain, ja direktiivin voimaantulolla olisi vastaava siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen soveltamisalaa laajentava vaikutus myös joissakin muissa jäsenvaltioissa kuin vain Suomessa. Helminen kuitenkin pitää komission valitsemaa 25 prosentin tasoa ymmärrettävänä ratkaisuna, sillä joissakin jäsenvaltioissa noudatetaan jo kyseistä kynnysarvoa. Lisäksi se on yhdenmukainen EU:n korkorojaltidirektiivin[147] etuyhteysmääritelmän kanssa, ja toisaalta EU:n emotytäryhtiödirektiivi[148] soveltuu jopa 10 prosentin omistussuhteissa.

Toinen direktiivin mahdolliseen voimaantuloon liittyvä Suomenkin näkökulmasta merkittävä muutos olisi se, että direktiivi tekisi EU-tuomioistuimesta korkeimman oikeusasteen, joka päättäisi siirtohinnoittelusäännösten tulkinnasta. Direktiivin myötä kotimaisen tuomioistuimen olisi vietävä epäselvät markkinaehtoperiaatetta ja sen tulkintaa koskevat asiat EU-tuomioistuimen ratkaistavaksi. EU-tuomioistuimen tulkintakäytäntö yhtenäistäisi osaltaan vielä lisää markkinaehtoperiaatteen tulkintoja jäsenmaiden kesken, joten muutosta voitaneen pitää pääasiassa positiivisena erityisesti yritystoiminnan näkökulmasta.

Yleisesti siirtohinnoitteludirektiiviesitystä on pidettävä kannatettavana muutoksena niin yritystoiminnan kuin jäsenvaltioidenkin näkökulmasta. Yhtenäinen sääntely myös rajat

---

[146] Helminen 2024, s. 8
[147] Neuvoston direktiivi 2003/49/EY eri jäsenvaltioissa sijaitsevien lähiyhtiöiden välisiin korko- ja rojaltimaksuihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä, annettu 3.6.2003
[148] Neuvoston direktiivi 2011/96/EU eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä, annettu 30.11.2011

ylittävissä tilanteissa takaisi yrityksille vakaan toimintaympäristön ja hillitsisi kustannuksia, ja toisaalta jäsenvaltioiden näkökulmasta turvaisi verotulojen oikeudenmukaista jakautumista niiden valtioiden kesken, joissa tuototkin ovat syntyneet. Myös Helminen on katsonut, että siirtohinnoitteluun liittyvä direktiivi olisi tarpeellinen.[149] Jäsenvaltioita velvoittava direktiivi ja sen myötä syntyvä EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi siirtohinnoittelun käytäntöjä jäsenvaltioissa. Siten direktiivi lisäisi Helmisen mukaan siirtohinnoitteluun liittyvää oikeusvarmuutta sekä vähentäisi siirtohinnoitteluun liittyviä riitoja. Helminen on kuitenkin huomauttanut, että suurin osa siirtohinnoittelua koskevista riidoista liittyy tapauksen tosiseikkoihin ja olosuhteisiin eikä niinkään eri valtioiden poikkeaviin sääntöihin ja käytäntöihin, joten siirtohinnoitteluriidoille ei tulisi antaa liian suurta painoarvoa arvioitaessa siirtohinnoitteludirektiivin mahdollisia vaikutuksia.

[149] Helminen 2024, s. 14–15

5 Näkökohtia siirtohinnoitteluoikaisun tekemiseen VML 31 §:n muutoksen jälkeen

5.1 VML 31 § veronkiertosäännöksenä

Veron kiertämisen käsite voidaan ymmärtää sekä laajassa että suppeassa merkityksessä. Suppeassa merkityksessä veron kiertäminen käsittää VML 28 §:n veron kiertämistä koskevan yleissäännökseen. Laajemmassa merkityksessä veron kiertämiseen voidaan lukea mukaan VML 29 §:ssä tarkoitettu peitelty osinko sekä VML 31 §:ssä tarkoitettu siirtohinnoitteluoikaisu. Kyse on kompetenssinormeista, joiden puitteissa veroviranomainen saa ”verolain normaalin tulkinnan ulkopuolelle menevän eli tavallista laajemman toimivallan puuttua” verovelvollisen tekemiin toimiin.[150] Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen osalta tämä tarkoittaa kompetenssia puuttua ainakin liiketoimen hinnoitteluun.

Yksi tutkielman tutkimuskysymyksistä koskee sitä, miten VML 31 §:n muutokset ovat vaikuttaneet veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa ja uudelleenluokitella hybridilaina tilanteessa, jossa hybridilainan ei katsota olevan markkinaehtoinen. Kun otetaan huomioon, että ennen uudistettua ja vuonna 2022 voimaan tullutta VML 31 §:ää ei voitu soveltaa ilman veron kiertämistä koskevan VML 28 §:n tukea, on tarkastelussa nytkin syytä huomioida myös tämä pykälä.

VML 28.1 §:n mukaan, jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritusaika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida. VML 28.2 §:n mukaan, jos on ilmeistä, että verotusta toimitettaessa olisi meneteltävä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, on verotusta toimitettaessa huolellisesti tutkittava

[150] Lehtonen 2014, s. 187

kaikki ne seikat, jotka voivat vaikuttaa asian arvostelemiseen, sekä annettava verovelvolliselle tilaisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Mikäli verovelvollinen ei tällöin esitä selvitystä siitä, että olosuhteelle tai toimenpiteelle annettu oikeudellinen muoto vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka ettei toimenpiteeseen ole ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, verotusta toimitettaessa on meneteltävä 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

VML 28 § on siis veron kiertämistä koskeva yleislauseke, jonka 1 momentin sanamuodosta voidaan löytää kaksi perustilannetta, joissa normia voidaan soveltaa.[151] Ensimmäisessä virkkeessä on kyse oikeudellisen muodon ja tosiasiallisen taloudellisen sisällön ristiriidasta, ja jälkimmäisessä virkkeessä tavanomaisesta poikkeavista sopimusehdoista. Kyse voi siis Lehtosen mukaan olla joko veroviranomaisen ja verovelvollisen välisestä tulkintaerimielisyydestä verolain normin soveltamista koskien taikka arvostusta tai liiketoimen tarkoitusta koskevasta erimielisyydestä. Tikka on eritellyt tulkintalinjoja VML 28 §:n soveltamiselle oikeuskäytännön avulla vuonna 1972 julkaistussa väitöskirjassaan. Neljä tyyppitilannetta ovat seuraavat:

1. oikeudellisen muodon ja taloudellisen sisällön ristiriitatilanteet,
2. vaiheittaiset transaktiot eli sarjatoimet,
3. intressinpuutetilanteet ja
4. tavallisuudesta poikkeava hinnoittelu etuyhteystilanteissa.

Siirtohinnoittelutilanteissa kohtien 1 ja 4 mukaiset tilanteet lienevät todennäköisimpiä.

Vastaavasti VML 31 §:n tarkoittamissa tilanteissa on katsottu olevan kysymys veroviranomaisen ja verovelvollisen arvostuserimielisyydestä markkinaehtoperiaatteen mukaisesta hyväksyttävästä vastikkeen määrästä.[152] Veroviranomaisen näkökulmasta eihyväksyttävässä siirtohinnassa on kyse yli- tai alihinnasta. Lehtosen mukaan säännöksen

[151] Lehtonen 2014, s. 188
[152] Lehtonen 2014, s. 189

rajoittuminen vain arvostuserimielisyyksiin käy ilmi hallituksen esityksestä, jonka perusteluissa on esitetty siirtohinnoittelun määritelmä[153]:

> Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan toisiinsa etuyhteydessä olevien osapuolten tekemän liiketoimen hinnoittelua. Siirtohinnoittelulla on olennainen merkitys tuloverotuksessa, koska liiketoimessa käytetty hinta vaikuttaa osapuolen verotettavan tulon tai tappion määrään. Tuloverotuksessa on tästä syystä kiinnitetty huomiota liiketoimen hinnoittelutilanteisiin.

Vaikka VML 31 §:ssä siis puhutaan yleisesti ”liiketoimen ehdoista”, Lehtosen käsityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on turvata nimenomaan liiketoimien oikea *hinnoittelu*.[154] Jos säännös on tarkoitettu vain markkinaehtoisen hinnoittelun turvaamiseen, ei Lehtosen mukaan voida katsoa, että VML 31 § olisi tarkoitettu veron kiertämistä koskevaksi yleislausekkeeksi VML 28 §:n tavoin. Lehtosen mukaan VML 31 §:n lainsäädäntöaineistostakaan ei käy miltään osin ilmi, että säännöstä olisi tarkoitettu veron kiertämistä koskevaksi yleislausekkeeksi VML 28 §:ää vastaavalla tavalla. Myös Juusela on katsonut, että VML 31 § koskee ja sen tulisikin koskea vain liiketoimen hinnoittelun oikaisemista, mutta ei ole ottanut kantaa nimenomaisesti siihen, missä määrin VML 31 § tulisi käsittää veronkiertosäännöksenä[155].

Sen sijaan Helmisen mukaan VML 31 §:n sanamuoto etuyhteysliiketoimissa sovituista ehdoista ”kattaa kaikki mahdolliset tavat, joilla etuyhteydessä keskenään olevien yritysten välillä voidaan siirtää voittoa peitellysti”.[156] Rahoitusjärjestelyiden osalta VML 31 § tarkoittaa Helmisen mukaan pääasiassa koron tasoa, mutta laajasti tulkiten ei ole estettä katsoa, etteikö myös konsernin sisäinen laina olisi säännöksessä tarkoitettu ehto. Myös Pankakoski on katsonut jo lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa, että ”VML 31 §:n soveltamisala kattaa sekä hinnoittelun että liiketoimessa sovitut ja määrätyt ehdot”[157].

---

[153] HE 107/2006 vp, s. 3
[154] Lehtonen 2014, s. 192
[155] Juusela 2018, s. 467
[156] Helminen 2014, s. 86
[157] Pankakoski 2018, s. 78–79

Pankakosken mukaan VML 31 §:ää onkin voitu katsoa sovelletun jopa supistavasti, kun oikeuskäytännössä on keskitytty korostamaan säännöksen otsikkoa eli ”hintaa”, jolloin markkinaehtoperiaate ei ole käytännössä toteutunut.[158] Verovelvolliset ovatkin saattaneet hyödyntää VML 31 §:n ja VML 28 §:n välille muodostunutta ”harmaata aluetta”, kun markkinaehtoperiaatetta on alitulkittu.

Raunio puolestaan on tullut johtopäätökseen, jonka mukaan VML 31 §:n perusteella voitiin ennen lakimuutosta oikaista etuyhteysliiketoimen hintaa ja sellaisia ehtoja, joiden muutos johti hinnan oikaisemiseen.[159] Sen sijaan veroviranomainen ei voinut oikaista liiketoimen ominaispiirteenä olevaa ehtoa, sillä tämä olisi käytännössä tarkoittanut liiketoimen sivuuttamista. Voidaankin katsoa, että säännöksen aiempi muoto siis sinänsä mahdollisti sekä hinnan että liiketoimen ehtojen oikaisemisen markkinaehtoiseksi, mutta veroviranomaisen tekemä siirtohinnoitteluoikaisu ei voinut kohdistua sellaiseen ehtoon, joka olisi aiheuttanut liiketoimen muuttumisen toiseksi.

Sekä VML 31 § että VML 28 § rakentuvat sisältö ennen muotoa -periaatteelle.[160] Molempia säännöksiä voidaan siis soveltaa tilanteessa, jossa olosuhteen tai toimenpiteen muoto ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta. Tämä on poikkeuksellista, sillä oikeuskäytännössä yksityisoikeudellisille muodoille ja argumenteille on annettu suuri painoarvo.[161] Siten verotuskin nojautuu pääasiassa verovelvollisen valitsemiin ja käyttämiin yksityisoikeudellisiin muotoihin. Tilanteet, joissa veron kiertämistä koskevien säännösten soveltamisedellytykset täyttyvät, ovatkin erityisiä poikkeuksia tähän verotuksen vahvaan pääsääntöön. Säännösten rakentuminen sisältö ennen muotoa -periaatteelle edellyttääkin siirtymistä objektiiviseen tulkintatapaan.[162] Kyse ei olekaan enää siitä, mitä verovelvollinen tosiasiassa on tehnyt, vaan siitä, miten vastaavassa tilanteessa ilman

---

[158] Pankakoski 2021, s. 6
[159] Raunio 2021, s. 72
[160] Raunio 2021, s. 79. Mitä tulee sisältö ennen muotoa -periaatteeseen, on hyvä huomata, että myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeet rakentuvat tälle periaatteelle. Ks. Pankakoski 2021, s. 4.
[161] Knuutinen 2015c, s. 1057–1058
[162] Helminen 2022, s. 41

veronvälttämismotiivia toimiva henkilö olisi toiminut (VML 28 §) tai kuinka riippumaton osapuoli olisi tilanteessa toiminut (VML 31 §).

Vaikka molemmat säännökset edellyttävät siirtymää subjektiivisesta tarkastelutavasta objektiiviseen tarkastelutapaan, tarkastelutapa ei ole identtinen.[163] Helminen on nostanut keskeisimmäksi eroavaisuudeksi VML 31 §:stä puuttuvan veronvälttämistarkoituksen. Vaikka VML 31 §:kin voidaan määritellä veronkiertosäännökseksi, sen soveltaminen ei edellytä veroedun saamista. Säännöksen soveltaminen ei siis sinänsä edellytä verovelvollisen motiivien tarkastelua. Helminen on kuitenkin huomauttanut, että käytännön tilanteissa Suomessa oleva osapuoli on useimmiten saanut veroedun joko pienemmän tulon tai suuremman tappion muodossa, vaikkei saadun veroedun tarvitsekaan olla syy liiketoimen tekemiselle VML 31 §:n soveltamisen näkökulmasta. Toisaalta se, että liiketoimen tavoitteena on ollut nimenomaan veroedun saaminen, ei myöskään estä VML 31 §:n soveltamista. Samalla on muistettava, ettei yksinomaan veronkiertosäännökseksi tarkoitettu VML 28 § tarjoa tulkintaohjetta markkinaehtoperiaatteen mukaiseen liiketoimen määrittämiseen, sillä säännösten perimmäinen tarkoitus poikkeaa toisistaan myös tältä osin[164].

Säännösten väliltä voidaan löytää yhtymäpintoja myös sen suhteen, millaista taloudellisten arviointikriteerien huomioimista molempien säännösten soveltaminen edellyttää. Knuutisen mukaan VML 28 §:n soveltaminen edellyttää taloudellisten arviointikriteerien käyttöä eräänlaisena ”peilauspintana”, jonka avulla saadaan valittua toimenpiteen tosiasiallista sisältöä vastaava oikeudellinen muoto.[165] Samoin VML 31 §:ää sovellettaessa on mentävä taloudellisen analyysin puolelle, sillä markkinaehtoisuus ja siirtohinnoittelu ovat taloudellisia ilmiöitä. Liiketoimen markkinaehtoisuuden selvittäminen perustuu aina viime kädessä taloudelliseen analyysiin.

---

[163] Helminen 2022, s. 41–42
[164] Raunio 2021, s. 79
[165] Knuutinen 2015c, s. 1058–1059

Tarkastelun lopuksi on korostettava molempien säännösten erittäin korkeaa soveltamiskynnystä ja suppeaa tulkintatapaa, joka johtuu legaliteettiperiaatteen asettamista vaatimuksista.[166] Kumpaakaan säännöstä ei tule käyttää lainsäädännön aukkojen täyttämiseen eikä säännöksissä olevia aukkoja voida täyttää esimerkiksi OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla.

5.2 VML 28 §:n ja VML 31 §:n soveltamisesta

Seuraavaksi on tarkoitus tarkastella tarkemmin sitä, edellyttääkö hybridilainan uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi edelleen VML 28 §:n soveltamisedellytysten täyttymisen, vai voidaanko hybridilaina verotuksessa katsoa omaksi pääomaksi pelkästään VML 31 §:n nojalla. Samalla on kiinnitettävä huomiota siihen, millaisin edellytyksin tällaiseen omaksi pääomaksi tapahtuvaan uudelleenluokitteluun voidaan ryhtyä. Tähän pureudutaan tarkemmin seuraavassa luvussa 5.3.

Sekä Juusela että Helminen ovat todenneet, ettei VML 31 §:n nojalla voitu sivuuttaa ja uudelleenluokitella oikeustoimia lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa.[167] Sen sijaan VML 28 § oli suomalaisessa verolainsäädännössä se nimenomainen säännös, joka koski uudelleenluokittelua ja sen edellytyksiä. Esimerkiksi Nykäsen mukaan laina voitiin luonnehtia uudelleen omaksi pääomaksi VML 28 §:n nojalla, jos Verohallinto pystyi näyttämään, että tapauksessa on toimittu tarkoituksella veron kiertämiseksi.[168] Tutkielmassakin käsitellyn ratkaisun KHO 2014:119 jälkeen Nykänen oli ennakoinut, että Verohallinto pyrkisi uudelleenluokittelemaan vieraan pääoman ehtoisia rahoituksia omaksi pääomaksi VML 28 §:n nojalla VML 31 §:n sijaan. Nykäsen mukaan myös korkeimman hallinto-oikeuden *dept push down* -järjestelyjä koskeneet ratkaisut KHO 2016:71 ja KHO 2016:72 antoivat viitteitä siitä, että velan uudelleenluokittelu VML 28 §:n perusteella olisi mahdollista. Tällaisia VML 28 §:n nojalla tehtyjä uudelleenluokitteluja ei kuitenkaan

---

[166] Helminen 2022, s. 43
[167] Juusela 2014, s. 60 ja Helminen 2014, s. 85–96
[168] Nykänen 2016, s. 24. Kuten tutkielman luvussa 4.2 on tuotu esiin, myös ratkaisu KHO 2020:35 antoi viitteitä siitä, että verovelvollisen sopiman lainan uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi mahdollista VML 28 §:n soveltamisedellytysten täyttyessä.

ole esiintynyt oikeuskäytännössä, ja voidaankin kysyä, miksi tällaisia uudelleenluonnehtimisia ei ole tehty, jos VML 28 § sinänsä olisi sen mahdollistanut. Jäljempänä tässä luvussa käsitellään mahdollisia syitä sille, miksei velkojen uudelleenluokitteluja ole tehty.

VML 28 §:n ja VML 31 §:n soveltamista tarkasteltaessa on huomattava eroavaisuudet säännösten soveltamisedellytyksissä. Vaikka VML 31 § voidaankin luokitella veron kiertämistä koskevaksi erityissäännökseksi, sen soveltaminen ei edellytä verovelvollisen veronkiertotarkoitusta, kuten luvussa 5.1 todettiin. Sen sijaan VML 28 §:n perusteella tehtävä uudelleenluokittelu edellyttää ilmeistä veronkiertotarkoitusta. Lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa Helminen on katsonut, että tilanteessa, jossa markkinaehtoperiaatteesta poikkeamiseen liittyy ilmeinen veronkiertotarkoitus, VML 28 §:ää voitaisiin soveltaa VML 31 §:n rinnalla.[169] Käytännössä tämä olisi tarkoittanut sellaista rahoituksen muotoa, joka ei vastaisi sen varsinaista luonnetta tai tarkoitusta. Sivuuttamista ja uudelleenluokittelua koskevana säännöksenä VML 28 §:ää olisi siis ennen lakimuutosta voitu soveltaa tilanteessa, jossa rahoituksen oikeudellinen muoto ja taloudellinen sisältö olisivat ristiriidassa.

Vuoden 2022 lakimuutoksesta lähtien molemmat säännökset ovat mahdollistaneet liiketoimen yksityisoikeudellisen muodon sivuuttamisen ja korvaamisen toisella liiketoimella verotuksessa. Lakimuutoksen jälkeisessä oikeustilassa säännösten soveltamisalat ovat osittain päällekkäiset, mutta soveltamisalan ja soveltamisedellytysten poiketessa toisistaan molemmilla säännöksillä on oma itsenäinen merkityksensä[170]. Säännösten nykyistä suhdetta voidaan jäsentää normihierarkian kautta. Siirtohinnoitteluoikaisua koskeva VML 31 § on erityisnormi, joten säännöksen soveltamisedellytysten täyttyessä lex specialis -periaatteen mukaisesti liiketoimen sivuuttamisen ja korvaamisen tulee perustua siihen VML 28 §:n yleisnormin sijaan, vaikka senkin soveltamisedellytykset samanaikaisesti täyttyisivät.[171] Toisaalta tilanteessa, jossa VML 31 §:n soveltamisedellytykset eivät

[169] Helminen 2014, s. 86
[170] Helminen 2022, s. 45
[171] Helminen 2022, s. 45–46

täyty, mutta VML 28 §:n soveltamisedellytykset täyttyvät, liiketoimen sivuuttaminen ja korvaaminen voidaan tehdä VML 28 §:n perusteella.

Helminen on pitänyt jokseenkin epäselvänä sitä, onko vuoden 2022 lakimuutoksen jälkeen edelleen olemassa tilanteita, joissa säännöksiä voitaisiin soveltaa samanaikaisesti.[172] Vaikka veronkiertotilanteessa pelkkä VML 28 §:n soveltaminen voisikin sinänsä riittää, on Helminen nostanut esiin veroseuraamukset, jotka saattavat olla erilaiset sovellettavan pykälän mukaan. Siten mahdollisuus molempien säännösten soveltamiseen saattaa edelleen olla tarpeen joissakin tapauksissa[173]. Tutkielman kontekstissa ei ole syytä syventyä tarkemmin säännösten veroseuraamuksiin.

Kysymykseen säännösten samanaikaisesta soveltamisesta lakimuutoksen jälkeen voidaan todeta, että oikeuskäytännön puuttuessa asia jäänee toistaiseksi jossakin määrin avoimeksi. Lakimuutoksen jälkeen liiketoimen sivuuttaminen on mahdollista VML 31.3 §:n soveltamisedellytysten täyttyessä, joten ainakaan tähän tarpeeseen VML 28 §:n tukea ei enää tarvita. Muut mahdolliset tilanteet, joissa säännösten samanaikainen soveltaminen saattaisi olla tarpeellista, jäävät jatkotutkimuksen aiheeksi.

Vaikka rahoitusmuodon valinta onkin ainakin lakimuutosta edeltäneessä oikeustilassa voitu kyseenalaistaa ainakin VML 28 §:n perusteella veronkiertotilanteessa, on tarkasteltava tarkemmin sitä, voidaanko hybridilaina luokitella verotuksessa omaksi pääomaksi sen hybridiehtojen vuoksi. Helmisen mukaan hybridilainojen uudelleenluokitteluun on nimenomaisen sääntelyn puuttuessa suhtauduttava pidättyväisesti[174]. Tutkielman luvussa 2.3 kuvatulla tavalla suomalaisessa oikeuskäytännössä velkaa ei ole katsottu omaksi pääomaksi, vaikka siihen olisikin liittynyt oman pääoman piirteitä. Voidaan siis ajatella, että myös hybridiehtojen osalta kynnys omaksi pääomaksi luokitteluun on hyvin korkea, jos tällaista uudelleenluokittelua voidaan ollenkaan tehdä.

---

[172] Helminen 2022, s. 46
[173] Ks. veroseuraamuksista ja kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta tarkemmin Helminen 2022, s. 46–48.
[174] Helminen 2014, s. 87

Vuonna 2014 Helminen on katsonut, ettei poikkeuksellisen runsaasti oman pääoman piirteitä sisältävän lainan korkojen vähennyskelpoisuuden epääminen olisi ollut täysin poissuljettua poikkeuksellisessa tilanteessa.[175] Tämä olisi kuitenkin edellyttänyt VML 28 §:n soveltamisalaan kuuluvaa tilannetta, jossa velkainstrumentille olisi annettu muoto, joka ei vastaisi asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta. Uudelleenluokitteluun ei siis ainakaan VML 31 §:n muutosta edeltäneessä oikeustilassa olisi voitu ryhtyä ilman VML 28 §:n tukea. Helminen on myös huomauttanut, että kynnys uudelleenluokitteluun VML 28 §:nkin perusteella on korkea, ja on muistettava, ettei esimerkiksi pelkkä hybridiehtoisuus automaattisesti tarkoita veronkiertotilannetta.

Mitä tulee uudelleenluokitteluun VML 31 §:n perusteella, Helmisen mukaan markkinaehtoperiaatteesen perustuvan VML 31 §:n soveltaminen hybridilainan uudelleenluokitteluun edellyttäisi, että voitaisiin osoittaa, ettei riippumaton osapuoli olisi antanut hybridiehtoista rahoitusta vaan olisi tehnyt oman pääoman ehtoisen sijoituksen.[176] Luonnollisesti tällaisen asian osoittaminen on hyvin haasteellista, sillä sekä riippumattomat että etuyhteysosapuolet voivat antaa ja saada hybridiehtoisia lainoja. Helminen onkin katsonut, ettei markkinaehtoperiaate ”yksinkertaisesti sovellu” vieraan pääoman muodon sivuuttamiseen ja hybridiehtoisen lainan uudelleenluokittelemiseen omaksi pääomaksi.

Tilanteessa, jossa kuitenkin edellä esitetystä huolimatta päädyttäisiin siihen, että uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi tarpeellista, olisi vielä kiinnitettävä huomiota siihen, miltä osin hybridilaina voitaisiin uudelleenluokitella omaksi pääomaksi. Esimerkiksi Helminen on todennut, ettei ole perusteltua ajatella, että yhtiöitä pitäisi rahoittaa kokonaan omalla pääomalla[177]. Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen käyttäminen yrityksen rahoittamisessa on tavanomaista, ja on muistettava, että verovelvollisen

[175] Helminen 2014, s. 88
[176] Helminen 2014, s. 88
[177] Helminen 2014, s. 93

valinnanvapaus koskee myös yrityksen rahoitustyypin valintaa. Ei siis voida pitää todennäköisenä, että kummankaan tarkastelussa olevan säännöksen perusteella voitaisiin uudelleenluokitella koko lainaa omaksi pääomaksi.

VML 31 §:n perusteella tehtävässä uudelleenluokittelussa ongelmaksi muodostuisi siis sen osoittaminen, miltä osin vieraan pääoman ehtoinen hybridilaina ei ole markkinaehtoinen. Koska sekä riippumattomat osapuolet että etuyhteysosapuolet voivat ottaa ja antaa hybridiehtoisia lainoja, markkinaehtoperiaatteen vastaisuuden osoittaminen muodostuisi käytännössä varsin haastavaksi, ellei jopa mahdottomaksi. VML 28 §:n edellyttämän veronkiertotarkoituksen täyttyessä uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi sinänsä mahdollista, mutta uudelleenluokittelu ei voisi koskea koko lainamäärää. Helminen on myös huomauttanut, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeetkaan eivät salli edes poikkeustapauksissa lainan uudelleenluokittelua omaksi pääomaksi kokonaisuudessaan, vaan vain siltä osin kuin vieraan pääoman muoto ei vastaa rahoitussopimuksen todellista sisältöä[178].

Lisäksi uudelleenluokittelun kysymystä pohdittaessa on huomioitava, että VML 28 §:n ja VML 31 §:n soveltamiseen tulisi ylipäätään suhtautua varauksellisesti ja varovaisesti, sillä molemmat säännökset ovat poikkeuksia verotuksen pääsääntöön: legaliteettiperiaatteen mukaisesti verosta on säädettävä lailla. Esimerkiksi Juuselan mukaan VML 28 § ollessa poikkeus tähän verotuksen pääperiaatteeseen, säännöstä tulisi soveltaa kaventavasti ja vain poikkeuksellisten, keinotekoisten järjestelyiden yhteydessä[179]. Kun otetaan huomioon VML 31 §:n luonne eräänlaisena veronkiertonormiston erityissäännöksenä, voidaan katsoa, että myös sen soveltamiseen tulisi suhtautua pidättyväisesti. VML 31 §:n soveltamisen edellytyksenä ei voida VML 28 §:n tavoin pitää keinotekoisuutta, sillä säännöksen perimmäisenä tarkoituksena on markkinaehtoperiaatteen noudattamisen varmistaminen eikä keinotekoisiin järjestelyihin puuttuminen. Kuitenkin edellä kuvatulla tavalla voidaan pitää kyseenalaisena sitä, taipuuko markkinaehtoperiaate siihen, että sen

---

[178] Helminen 2014, s. 93
[179] Juusela 2014, s. 56

perusteella voitaisiin uudelleenluokitella vierasta pääomaa oleva hybridilaina omaksi pääomaksi.

Yhteenvetona voidaankin todeta, että näyttäisi siltä, ettei hybridilainaa voitaisi luokitella omaksi pääomaksi VML 31 §:n nojalla tai ainakin tämä vaatisi markkinaehtoperiaatteen ankaraa venyttämistä. Vaikka uudistetun VML 31 §:n sinänsä pitäisi mahdollistaa liiketoimen sivuuttaminen ja korvaaminen uudella liiketoimella, hybridilainojen tapauksessa vieraan pääoman muodon sivuuttaminen ja korvaaminen oman pääoman muotoiseksi ei aiemman oikeuskäytännön ja muiden tässä luvussa kuvattujen seikkojen perusteella vaikuta mahdolliselta. Voitaneen jopa katsoa, ettei hybridilainan uudelleenluokitteluun omaksi pääomaksi tule ryhtyä muussa kuin VML 28 §:n soveltamisalaan kuuluvassa veronkiertotilanteessa, kuten Helminenkin on jo vuonna 2014 todennut[180]. VML 31 §:n muutos ei siis näytä vaikuttaneen hybridilainan uudelleenluokittelun mahdollisuuksiin, sillä markkinaehtoperiaate ei näytä soveltuvan hybridilainan omaksi pääomaksi uudelleenluokittelemiseen.

On myös muistettava, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeet on alun perin tarkoitettu estämään veropohjan rapautumista ja voittojen siirtämistä matalan verorasituksen maihin.[181] Siirtohinnoitteluohjeissa on siis kyse keinotekoisista toimista, jotka kärsivät todellisen substanssin puutteesta. Tämän myötä voidaankin ajatella, että tilanteiden, joissa hybridilaina uudelleenluokiteltaisiin omaksi pääomaksi, tuleekin olla harvinaisia. Lähtökohtaisesti hybridilaina tulisi uudelleenluokitella omaksi pääomaksi vain poikkeuksellisessa tilanteessa, johon todennäköisesti liittyy myös veronkiertotarkoitus. Jatkotutkimuksen aiheeksi jää kuitenkin se, millaisin edellytyksin hybridilainan sivuuttamiseen ja uudelleenluokitteluun omaksi pääomaksi käytännössä voitaisiin ryhtyä.

---

[180] Helminen 2014, s. 95
[181] Raunio 2021, s. 94

5.3 Hybridilainan sivuuttamisen edellytyksistä

Kuten edellä luvussa 3.3 on todettu, verolakien tulkinnassa korostuvat sanamuoto ja formalistinen tulkintatapa, joten myös uutta VML 31 §:ää sovellettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota säännöksen sanamuotoon. Luvussa 4.3 on käsitelty uuden VML 31 §:n 2 momentin myötä tapahtuneita muutoksia veroviranomaisen mahdollisuuksissa määritellä liiketoimi. Oikeustilan muutoksen myötä veroviranomaisen on siis aiempaa laajemmin mahdollista huomioida kaikki markkinaehtoisuuteen vaikuttavat tekijät liiketoimen – tässä tapauksessa hybridilainan – tosiasiallista sisältöä vastaavasti. Veroviranomainen voi siis oikaista etuyhteysliiketoimen markkinaehtoiseksi.

On kuitenkin huomattava, ettei VML 31 §:n 2 momentin sanamuoto sisällä ilmaisua, joka oikeuttaisi liiketoimen yksityisoikeudellisen muodon sivuuttamiseen säännöksen nojalla.[182] Sanamuotonsa mukaan säännös oikeuttaa arvioimaan ja oikaisemaan etuyhteysliiketoimen markkinaehtoisuutta sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. Pankakoski onkin katsonut, että lainsäädäntömuutoksen jälkeenkin siirtohinnoitteluoikaisussa on kunnioitettava verovelvollisen valitsemaa liiketoimen juridista muotoa[183]. Pelkkä 2 momentti ei siis mahdollista hybridilainan sivuuttamista ja uudelleenluokittelemista omaksi pääomaksi.

Sen sijaan VML 31 §:n 3 momentti koskee liiketoimen sivuuttamista luvussa 4.3 kuvatulla tavalla. Lakimuutosta edeltäneeseen oikeustilaan ja erityisesti luvussa 4.2 käsiteltyihin ratkaisuihin KHO 2014:119 ja KHO 2020:35 nähden uusi 3 momentti tarkoitti merkittävää laajennusta veroviranomaisen valtuuksiin mahdollistaen aiemmin kielletyn liiketoimen sivuuttamisen. Säännöksen soveltamisala on kuitenkin hyvin rajoitettu, joten voidaan kysyä, onko olemassa sellaisia edellytyksiä, joiden perusteella veroviranomainen voisi sivuuttaa hybridilainan.

---

[182] Pankakoski 2021, s. 12
[183] Pankakoski 2021, s. 13

Pankakoski on katsonut 3 momentin sanamuodon rajoittavan veroviranomaisen mahdollisuuksia liiketoimen sivuuttamiseen ”merkittävästi”[184]. Pankakoski onkin tiivistänyt liiketoimen sivuuttamisen edellytykset kolmeen oikeudellisia rajoituksia kuvaavaan kohtaan[185]:

1. 3 momentin sanamuodon mukaan etuyhteysliiketoimi voidaan sivuuttaa vain poikkeuksellisessa tilanteessa 1 momenttia sovellettaessa, jos 2 momentin mukaisesti määritetty etuyhteysliiketoimi ei vastaa sitä, miten taloudellisesti järkevästi toimivat ja toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat vastaavassa tilanteessa sopineet.
2. 3 momentin mukainen sivuuttaminen edellyttää, että 2 momentin mukaisesti määritetylle liiketoimelle ei voida määrittää markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa.
3. Sivuutettavan etuyhteysliiketoimen tulee olla mahdollisimman samankaltainen sivuutettavan liiketoimen kanssa, ja tämän liiketoimen tulee olla määritetty 2 momentissa kuvatulla tavalla.

Säännöksen soveltamiskynnys onkin Pankakosken mukaan nostettu niin korkealle, että 3 momentin soveltaminen ”tulee vain harvoin kysymykseen”[186]. Sekä Pankakoski että Raunio ovatkin tiivistäneet, että sivuuttaminen voi tulla kyseeseen vain sellaisen kaupallisesti järjettömän etuyhteysliiketoimen kohdalla, jolle markkinaehtoisen hinnan määrittäminen ei ole mahdollista[187]. Korkean soveltamiskynnyksen lisäksi säännöstä on tulkittava suppeasti[188].

Helminen on kiinnittänyt huomiota taloudellisesti järkevän ja taloudellisesti järjettömän toiminnan käsitteisiin.[189] Koska vain taloudellisesti järjettömiä liiketoimia voidaan sivuuttaa, Helmisen mukaan järkevien ja järjettömien järjestelyiden erottaminen on tärkeä

---

[184] Pankakoski 2021, s. 4
[185] Pankakoski 2021, s. 10. Ks. soveltamisedellytyksistä myös Helminen 2023, s. 248–249.
[186] Pankakoski 2021, s. 10. Myös Helminen on todennut VML 31.3 §:n soveltamiskynnyksen olevan korkea. Helminen 2023, s. 249 ja Helminen 2022, s. 39.
[187] Ks. Raunio 2021, s. 94 ja Pankakoski 2021, s. 13
[188] Helminen 2022, s. 39
[189] Helminen 2023, s. 250–251

vaihe sivuuttamisen hyväksyttävyyttä arvioitaessa. Taloudellisesti järkevän toiminnan käsite on peräisin OECD:n siirtohinnoitteluohjeista, joten sitä on tulkittava siirtohinnoitteluohjeiden valossa[190]. Liiketoimen sivuuttaminen voidaan tehdä vain tilanteessa, jossa taloudellisesta näkökulmasta järkevästi toimiva yritys ei olisi tehnyt tarkastelun kohteena olevaa liiketointa.[191] Helmisen mukaan tarkastelussa on huomioitava liiketoimen molempien osapuolten näkökulma ja muun muassa erilaiset liiketoimintastrategiat. Esimerkiksi se, että tehdyn järjestelyn takia koko konsernin tilanne huononee verohyötyä lukuun ottamatta, voi osoittaa, ettei liiketoimi kokonaisuutena tarkasteltuna ole taloudellisesti järkevä.[192] Siten myös koko konsernin näkökulma voi vaikuttaa arvioon taloudellisesta järkevyydestä. Liiketointa tuleekin tarkastella kaikkien siihen liittyvien järjestelyiden kokonaisuudessa.

Osaltaan VML 31 §:n 3 momentin tiukkoja soveltamisedellytyksiä kuvaa myös se, että esimerkiksi Raunio on siirtohinnoittelusäännösten muutoksiin keskittyvässä esityksessään todennut, että ”käytännön soveltamistilanteita ei edes pyritä kartoittamaan”[193]. Kuitenkin Raunio on pitänyt mahdollisena, että VML 31 §:n muutoksen jälkeen veroviranomainen pyrkisi uudelleenluokittelemaan etuyhteyslainoja oman pääoman sijoituksiksi tilanteessa, jossa konserniyhtiöt ovat raskaasti velkaantuneita[194]. Samalla esimerkiksi Pankakoski on katsonut, että minkä tahansa liiketoimen sivuuttaminen VML 31 §:n 3 momentin nojalla asettaa veroviranomaiselle korkean näyttökynnyksen. Tutkielman luvussa 5.2 käsiteltyjen seikkojen valossa onkin pidettävä epätodennäköisenä, että tällaiset etuyhteyslainojen uudelleenluokittelut omaksi pääomaksi tulisivat olemaan ainakaan yleisiä. Nähtäväksi jää, tullaanko oikeuskäytännössä näkemään tällaisia tapauksia ja jos nähdään, niin millaisin edellytyksin omaksi pääomaksi luokitteleminen olisi mahdollista.

---

[190] Ks. OECD 2017, kohta 1.122 ja OECD 2022, kohta 1.142, joissa käytetään termiä ”*behaving in a commercially rational manner*”.
[191] Helminen 2023, s. 251
[192] Helminen 2023, s. 251. Ks. OECD 2017, kohta 1.122 ja OECD 2022, kohta 1.142.
[193] Raunio 2021, s. 66
[194] Raunio 2021, s. 80

Hybridilainan sivuuttamisen edellytyksiä tarkasteltaessa on muistettava myös EU-oikeuden asettamat reunaehdot. Tutkielman luvussa 3.3.2 sivuttiin lyhyesti SEUT:n vapaata sijoittautumisoikeutta sekä pääomien vapaata liikkumista, joilla on merkitystä myös siirtohinnoittelun näkökulmasta. On mahdollista, että VML 31.3 §:ään ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin perustuva liiketoimen sivuuttaminen olisi näiden SEUT:n perusvapauksien vastainen[195].

Helminen on arvioinut, että VML 31.3 §:n soveltamisen EU-oikeuden mukaisuus riippuu siitä, millaiseksi säännöksen soveltamiskynnys käytännössä muodostuu.[196] Jos VML 31.3 §:ää ryhdytään soveltamaan tilanteissa, joissa sivuuttaminen ei olisi mahdollista myös yleisen VML 28 §:n veronkiertosäännöksen perusteella ja joissa ei ole kyse täysin keinotekoisista järjestelyistä vailla taloudellista todellisuuspohjaa, tällainen soveltamiskäytäntö saattaa Helmisen mukaan muodostua SEUT:n perusvapauksien kannalta ongelmalliseksi. Jos tällainen soveltamiskäytäntö kohdistuisi vielä pääasiassa vain rajat ylittäviin tilanteisiin, kyse saattaisi olla EU-oikeuden vastaisesta verotuksesta. Kun huomioidaan muu tutkielmassa esitetty, voitaneen katsoa, ettei ainakaan hybridilainan sivuuttamisen osalta ole pidettävä todennäköisenä, että soveltamiskäytännössä päädyttäisiin EU-oikeuden vastaiseen tilanteeseen. Syy tähän on ennen kaikkea se, että hybridilainan sivuuttaminen ja uudelleenluokitteleminen omaksi pääomaksi näyttää edelleen VML 31 §:n muutoksen jälkeisessä oikeustilassa varsin epätodennäköiseltä.

[195] Helminen 2023, s. 261
[196] Helminen 2023, s. 262–263

6 Johtopäätökset

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten vuoden 2022 VML 31 §:n muutos on vaikuttanut veroviranomaisen mahdollisuuksiin sivuuttaa ja uudelleenluokitella hybridilaina omaksi pääomaksi. Samalla kysymykseksi nousi se, onko verotuksessa ylipäätään mahdollista uudelleenluokitella hybridilaina omaksi pääomaksi. Lisäksi tutkielman tarkoituksena oli vastata kysymykseen siitä, miksi yrityksillä on intressi suosia hybridirahoitusta sen mahdollisesta epäselvästä verokohtelusta huolimatta.

Tutkielmassa käsitellyn perusteella voidaan havaita, että hybridilainan sivuuttamiseen VML 31.3 §:n nojalla liittyy useita huomioitavia seikkoja. Vaikka vuoden 2022 lakimuutoksella VML 31 §:ään lisättiin uudet 2 ja 3 momentit ja laajennettiin veroviranomaisen toimivaltuuksia liiketoimen määrittämisen ja sivuuttamisen suhteen, säännöksen soveltaminen edellyttää edelleen tarkkaa harkintaa. Lakimuutoksen tavoitteena oli mahdollistaa siirtohinnoitteluoikaisun tekeminen OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa. Käytännössä tämä tarkoitti veroviranomaiselle mahdollisuutta arvioida liiketoimi sen tosiasiallisen sisällön perusteella ja tarvittaessa korvata se markkinaehtoisella vaihtoehdolla. Veroviranomaisella pitäisi nykyään siis olla ainakin muodollisesti paremmat mahdollisuudet puuttua markkinaehtoperiaatteen vastaisiin järjestelyihin. Kuitenkin tutkielman perusteella voidaan katsoa, ettei tämä vielä tarkoita sitä, että hybridilainan sivuuttaminen ja uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi välttämättä helpottunut.

Tutkielman luvussa 2.3 käsiteltiin tilanteita, joissa pääomansijoituksen verokohtelussa voitaisiin poiketa sen yksityisoikeudellisesta muodosta. Hybridilainan tapauksessa sen yksityisoikeudellisesta vieraan pääoman muodosta voitaisiin verotusratkaisua tehtäessä poiketa veronkiertosäännöstä sovellettaessa. Myös hybridilainoihin liittyvä oikeuskäytäntö tukee käsitystä siitä, että omaksi pääomaksi luokitteleminen on mahdollista vain veronkiertosäännöstä soveltamalla. Tällöin yksityisoikeudellinen vieraan pääoman muoto olisi mahdollista sivuuttaa ja korvata oman pääoman ehtoisuudella. Tällainen verotuksellinen uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi luonnollisesti mahdollista ainakin VML 28 §:n yleislausekkeen perusteella. Kuitenkin tutkielman luvussa 5.1 kuvatulla

tavalla myös siirtohinnoitteluoikaisua koskeva VML 31 § voidaan käsittää veron kiertämistä estäväksi säännökseksi. Siten yksityisoikeudellisesta muodosta poikkeaminen olisi mahdollista myös VML 31 §:ää sovellettaessa. Tätä käsitystä tukevat myös hallituksen esitys ja oikeuskirjallisuudessa VML 31.3 §:n soveltamisesta esitetty.

Keskeisenä tutkielman havaintona voidaan pitää sitä, että hybridilainan sivuuttaminen ja uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi edellyttää joko selvää näyttöä siitä, että sovittu hybridilaina olisi taloudellisesti järjetön eikä sille olisi mahdollista määrittää markkinaehtoista hintaa, tai vaihtoehtoisesti veronkierotarkoitusta, jolloin VML 31.3 §:n sijaan voitaisiin soveltaa VML 28 §:ää. VML 31 §:n soveltaminen ei edellytä veronkiertotarkoitusta kuten VML 28 §, mutta silti sivuuttamista on pidettävä erityisen järeänä toimenpiteenä, jonka käyttö rajoittunee harvoihin tapauksiin. Markkinaehtoisuuden arvioinnissa painottuvat hybridilainan ehdot kokonaisuutena sekä kyseessä olevan sopimusjärjestelyn tosiasialliset vaikutukset. Pelkästään lainan nimittäminen hybridilainaksi ei riitä perustaksi verotukselliselle uudelleenluokittelulle, vaan ratkaisevassa asemassa on pääomansijoituksen todellinen taloudellinen sisältö.

Edellä todetun mukaisesti vuoden 2022 lakimuutos tähtäsi tilanteeseen, jossa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita voitaisiin soveltaa niiden koko laajuudessa. Vaikka OECD:n siirtohinnoitteluohjeet tukevat vahvasti VML 31 §:n tulkintaa, niiden oikeuslähdeopillinen asema on edelleen muuttumaton. *Soft law* -tyyppisenä oikeuslähteenä OECD:n ohjeita voidaan käyttää tulkinta-apuna erityisesti silloin, kun kotimaisessa siirtohinnoittelusääntelyssä tai sen esitöissä ei ole yksiselitteistä ohjausta asian ratkaisemiseksi, mutta veroviranomainen ei voi perustaa tekemäänsä siirtohinnoitteluoikaisua OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden varaan. Legaliteettiperiaate ja sanamuodon mukainen tulkintatapa muodostavat edelleen olennaisen rajoitteen OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden soveltamiselle.

Voidaan katsoa, ettei VML 31 §:n muutoksella ollut yksiselitteisen selkiyttävää vaikutusta hybridilainojen verokohtelulle. Asiantuntijapuheenvuoroissa on edelleen pidetty mahdollisena, että Verohallinto pyrkisi sivuuttamaan ja uudelleenluokittelemaan

hybridilainoja omaksi pääomaksi. Toisaalta tutkielmassa esitetyn perusteella tällaiset tilanteet, joissa uudelleenluokittelu omaksi pääomaksi olisi mahdollista, lienevät harvalukuisia. Onkin selvää, että yritykset jatkavat hybridilainojen käyttämistä, sillä niiden käyttö ei aiemminkaan ole perustunut pääasiassa verosuunnittelullisiin motiiveihin vaan laajempiin liiketaloudellisiin syihin, joihin myös verosuunnittelu voi toki lukeutua. Mahdollinen verokohtelun epävarmuus ei siis tee hybridilainasta vähemmän käytettyä rahoitusmuotoa.

Hybridilainojen verokohtelun epävarmuus herättänee tulevaisuudessakin tulkintahaasteita erityisesti tilanteissa, joissa rahoitusjärjestelyjen ehdot poikkeavat tavanomaisista markkinaehtoisista ehdoista. Tutkielman perusteella näyttää siltä, että hybridilainojen verokohteluun liittyy edelleen jossain määrin avoimia kysymyksiä niiden yksityisoikeudellisen muodon ja vero-oikeudellisen tosiasiallisen sisällön välisen jännitteen takia. Veroviranomaisen toimivaltuudet hybridilainojen sivuuttamiseksi ja uudelleenluokittelemiseksi ovat ainakin teoriassa laajentuneet, mutta viime kädessä oikeuskäytännön näytettäväksi jää se, voidaanko hybridilaina sivuuttaa ja uudelleenluokitella omaksi pääomaksi uuden VML 31 §:n perusteella. Kun mahdollista oikeuskäytäntöä saadaan, jatkotutkimuksen aiheeksi jää se, miten VML 31.3 §:n tiukat soveltamisedellytykset näyttäytyvät käytännön tilanteissa.

Lähteet

Bullen, A. (2011). *Arm's Length Transaction Structures. Recognizing and restructuring controlled transactions in transfer pricing.* IBFD Doctoral Series Vol. 20.

Aine, L. & Lehtimäki, A. (2022). *Verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muutos.* Verotus 3/2022.

Haapaniemi, M. (2019). *Siirtohinnoittelua koskevan oikeustoimen tunnistamisesta ja sivuuttamisesta sekä veron kiertämisestä*. Edilex 2019/24.

Helminen, M. (2025). *Kansainvälinen verotus*. Alma Talent Oy. Päivitetty 3.2.2025.

Helminen, M. (2023). *EU-oikeuden reunaehdot markkinaehtoperiaatteeseen perustuvalle liiketoimen sivuuttamiselle verotuksessa*. Liikejuridiikka 1/2023.

Helminen, M. (2024). *Siirtohinnoitteludirektiiviesitys – mikä muuttuu vai muuttuuko mikään?* Verotus 1/2024.

Helminen, M. (2022). *Etuyhteysosapuolten välisten liiketoimien sivuuttamista ja korvaamista – VML 31 §:n ja VML 28 §:n välisiä rajanvetokysymyksiä*. Veron kiertäminen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta, Aalto-yliopiston julkaisusarja, Kauppa + Talous 1/2022.

Helminen, M. (2014). *Mahdollistaako VML 31 § etuyhteyslainan uudelleenluokittelun ilman VML 28 §:n tukea?* Defensor Legis 1/2014.

Isomaa-Myllymäki, A. (2014). *Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus – oikeustapauskommentti ratkaisusta KHO 2014:119*. Verotus 5/2014.

Isomaa-Myllymäki, A. (2016a). *Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus*. Alma Talent Oy.

Isomaa-Myllymäki, A. (2016b). *Etuyhteysliiketoimien uudelleenluonnehdinta, tunnistaminen ja sivuuttaminen OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa ja VML 31.1 §:n soveltamisessa.* Verotus 5/2016.

Isomaa-Myllymäki, A. & Myllymäki, J. (2017). *Omaa vai vierasta pääomaa – hybridilaina yhtiöoikeuden, kirjanpidon ja verotuksen pääomarakenteessa.* Liikejuridiikka 1/2017.

Johannesen, N. (2014). *Tax avoidance with cross-border hybrid instruments*. Journal of Public Economics 112.

Juusela, J. (2014). *Oikeustoimien uudelleenluokittelu verotuksessa*. Yritys, omistaja ja verotus – Juhlakirja Seppo Penttilälle, Edilex.

Juusela, J. (2018). *Legaliteettiperiaate vero-oikeudessa*. Defensor Legis 4/2018.

Karjalainen, T. & Puro, L. (2024). *EU-uutiset*. Verotus 4/2024.

Knuutinen, R. (2006). *Muoto ja sisältö vero-oikeudessa.* Lakimies 5/2006.

Knuutinen, R. (2015a). *Legaliteettiperiaate vero-oikeudessa*. Lakimies 6/2015.

Knuutinen, R. (2015b). *Vieraan pääoman vero-oikeudellinen uudelleenluokitteleminen etuyhteystilanteissa.* Defensor Legis N:o 1/2015.

Knuutinen, R. (2015c). *Liiketoiminnan kansainväliset uudelleenjärjestelyt, aineeton omaisuus ja verotus: transaktion tunnistamista vai uudelleenluonnehdintaa?* Defensor Legis 6/2015.

Kolehmainen, A. (2015). *Tutkimusongelma ja metodi lainopillisessa työssä.* Edilex.

Korkein hallinto-oikeus. (2024). *Päätösten julkaisukäytäntö.* Noudettu 24.10.2024 osoitteesta https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/julkaisuohje.html

Kukkonen, M. & Walden, R. (2020). *Elinkeinoverolaki käytännössä*. Alma Talent Oy.

Lehtonen, A. (2014). *Siirtohinnoitteluoikaisun edellytykset ja OECD:n ohjeet*. Yritys, omistaja ja verotus – Juhlakirja Seppo Penttilälle, Edilex.

Letto-Vanamo, P. (2020). *Johdatus oikeuteen ja oikeudelliseen ajatteluun*. Unigrafia.

Määttä, K. (2014). *OTT Kalle Määttä: Verolakien tulkinta – mutkien kautta maaliin jos sittenkään*. Edilex. Noudettu 8.11.2024 osoitteesta https://www-edilex-fi.proxy.uwasa.fi/uutiset/40276

Nykänen, P. (2016). *Korkojen vähennyskelpoisuus verosuunnittelun välineenä ja mahdollisuudet puuttua ilmiöön*. Edilex 2016/4.

Nykänen, Pekka. (2024). *Aggressiivisen verosuunnittelun torjuntaa koskeva lainsäädäntö ja sen kansallisen kehittämisen reunaehdot*. Edilex 2024/7.

OECD. (2015). *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation, Actions 8-10 - 2015 Final Reports.* OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris.

OECD. (2024a). https://www.oecd.org/en/about.html

OECD. (2024b). https://www.oecd.org/en/topics/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html

Pankakoski, K. (2018). *Tavaramerkin siirtohinnoittelu: Etuyhteysliiketoimen markkinaehtoisen hinnoittelun rajat.* Acta Wasaensia 397.

Pankakoski, K. (2021). *Siirtohinnoitteluoikaisua koskeva sääntely: Lainsäädäntömuutoksen tosiasiallinen vaikutus oikeustilaan*. Edilex 2021/53.

Penttilä, S. (2015a). *Siirtohinnoittelua koskevat oikeuskäytännön linjaukset*. Verotus 2/2015.

Penttilä, S. (2015b). *Hybridilainaa ei voitu siirtohinnoitteluoikaisua koskevan säännöksen (VML 31 §) perusteella uudelleenluonnehtia omaksi pääomaksi: KHO 2014:119.* Edilex.

Raunio, M. & Karjalainen, J. (2018). *Siirtohinnoittelu.* Alma Talent Oy.

Raunio, M. (2020). *Liiketoimien tunnistaminen ja sivuuttaminen tapauksissa KHO 2020:34 ja KHO 2020:35*. Verotus 5/2020.

Raunio, M. (2021). *Voiko siirtohinnoittelusäännösten muutoksiin valmistautua*. Keskuskauppakamari, Suuri Veropäivä 2021.

Räbinä, T. (2022). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Alma Talent Oy.

Schön, W. (2014). *International Taxation of Risk*. Bulletin for International Taxation 6/7.

Tikka, K. (1972). *Veron minimoinnista – Tutkimus tulo- tai varallisuusverosta vapautumisen tarkoituksessa tehdyistä toimista lainsoveltamisongelmana erityisesti silmällä pitäen verotuslain 56 §:ää*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, B-sarja, N:o 165. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Tirau, A, I., Cozma, I. & Pantelescu, A, M. (2022). *Transfer Pricing Rules: National and International Approach*. "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series 1/2022.

Urpilainen, M. (2020). Kaksi KHO:n prejudikaattia siirtohinnoittelusta – KHO 2020:34 JA KHO 2020:35. Edilex.

Viertola, M. (2024*). Transfer (mis)pricing of multinational enterprises: evidence from Finland*. VATT Working Papers 162. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Virallislähteet

Hallituksen esitykset

HE 107/2006 vp.

HE 188/2021 vp.

HE 14/2024 vp.

OECD Model Tax Convention on Income and on Capital. Condensed version 15 July 2014. (OECD 2014).

OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. July 2010. (OECD 2010).

OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. July 2017. (OECD 2017).

OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. January 2022. (OECD 2022).

Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on Business in Europe: Framework for Income Taxation (BEFIT), 12.9.2023 COM (2023) 532 final. (Euroopan komissio 2023a).

Proposal for a COUNCIL DIRECTIVE on transfer pricing, 12.9.2023 COM (2023) 529 final. (Euroopan komissio 2023b).

Oikeustapausluettelo

Korkein hallinto-oikeus

KHO 1995 taltio 3932

KHO 2013:36

KHO 2014:119

KHO 2016:71

KHO 2016:72

KHO 2017:146

KHO 2018:173

KHO 2020:35

Hallinto-oikeudet

Helsingin HaO 29.5.2013 13/0844/4

Keskusverolautakunta

KVL 57/2009